

Северен Ирак

*Ситуация със сигурността и
ситуация за вътрешно разселените
лица (ВРЛ) в оспорваните райони,
включително възможност за
влизане и достъп до региона
Иракски Кюрдистан (РИК)*

Доклад, базиран на интервюта в Ербил и
Сулеймания

Ministry of Immigration
and Integration

The Danish
Immigration Service

LANDINFO

Country of Origin Information Centre

© 2018 Датска имиграционна служба

Датска имиграционна служба
Рийсгед [Ryesgade] № 53
2100 Копенхаген
Дания

Телефон: +45 35 36 66 00
newtodenmark.dk

Ноември 2018 г.

Всички права запазени за Датската имиграционна служба.
Документът може да бъде изтеглен безплатно на адрес newtodenmark.dk
Публикациите на Датската имиграционна служба могат да бъдат цитирани с ясно
позоваване на източника.

Съдържание

Отказ от отговорност.....	4
Въведение и методология.....	5
Съкращения и определения, използвани в доклада.....	7
Резюме.....	10
Предистория.....	12
Оспорвани територии в Северен Ирак.....	12
Вътрешно политическо разцепление в региона на Иракски Кюрдистан.....	12
Карта на оспорваните територии.....	13
1. Ситуация със сигурността.....	14
1.1. Ситуация със сигурността в райони, контролирани преди от ИД, по-конкретно в Мосул и Киркук Провинции.....	14
1.1.2. Ситуация със сигурността в провинция Киркук.....	14
1.1.3. Ситуация със сигурността в провинция Нинава.....	16
1.1.4. Ситуация със сигурността в Салах ад Дин.....	18
1.1.5 Динамика между СНМ и ИСС.....	19
1.2. Профили на лица, преследвани от организации, осигуряващи сигурност.....	20
1.2.1 Преследване от ИД.....	20
1.2.2 Преследване от Силите за народна мобилизация (СНМ).....	22
1.2.3 Преследване от Иракските сили за сигурност (ИСС).....	23
1.2.4 Преследване от кюрдските сили Пешмерга.....	24
2. Ситуация за вътрешно разселените лица (ВРЛ).....	25
2.1 ВРЛ в региона Иракски Кюрдистан и оспорваните райони.....	25
2.2. Ограничения за доброволно връщане в оспорваните райони.....	26
2.2.1 Процедури за получаване на разрешение и свобода на движението за връщащи се ВРЛ.....	26
2.2.2 Пречки, свързани със сигурността, пред ВРЛ, които искат да се върнат.....	28
2.2.3 Липса на гражданска администрация.....	29
2.2.4. Липса на основни услуги.....	30
2.2.5. Липса на документи за самоличност.....	30
2.2.6 Географски ограничения пред връщанията.....	31
2.2.7 Географско инженерство.....	32

2.2.8 Вторично разселване.....	33
2.3. Широко разпространение на принудително връщане на ВРЛ в оспорвани райони.....	34
2.3.1 Принудително връщане от РИК.....	34
2.3.2. Натиск от Регионалното правителство на Кюрдистан за ВРЛ да се завърнат.....	34
2.3.3 Натиск от иракското правителство върху ВРЛ в РИК.....	34
2.3.4 Принудени ли са ВРЛ да отидат в лагери? 35	
3. Достъп и местопребиваване.....	35
3.1. Достъп до региона на Иракски Кюрдистан (РИК).....	35
3.1.1. Процедура за достъп до РИК.....	36
3.1.2. Достъп за смесени двойки.....	37
3.2. Местопребиваване в РИК.....	37
3.3. Значение на мрежата с контакти за връщащите се.....	39
Приложение 1: Бележки от срещите.....	40
Международна неправителствена организация, работеща в Ирак.....	40
Иракски анализатор.....	44
Служба на ООН за координация по хуманитарните въпроси (ОСНА).....	50
Международна хуманитарна неправителствена организация.....	54
Норвежки бежански съвет.....	60
Специалист, работещ за организация за правата на човека в Ирак.....	66
Киркук сега (Kirkuk Now).....	68
Консулство на САЩ, Ербил - Матю Тотило [Matthew Totilo], координатор по въпросите на бежанците и ВРЛ; Кари Хейууд [Karey Haywood], Американска агенция за международно развитие [USAID]; Челси Борман [Chelsea Boogman], служител по въпросите на информацията.....	74
Хошанг Мохамед [Hoshang Mohamed], генерален директор, Министерство на вътрешните работи, Съвместен център за координация при кризи (СЦКК), Регионално правителство на Кюрдистан, Ирак.....	79
Международна неправителствена организация, действаща в региона Кюрдистан.....	83
Международна организация по миграция (МОМ).....	86
Служител, работещ в офис на ООН, който има представителство в Ирак. 91	
Белкис Уили [Belkis Wille], "Хюман Райтс Уоч".....	92
Майор Акам М. Мустафа [Akam M. Mustafa], Отдел Местопребиваване и паспорти, Международно летище Ербил.....	94
Генерален директор, Министерството на вътрешните работи, РПК, Сами Джалал Хюсеин [Sami Jalal Hussein].....	94
Активист за правата на човека.....	95
Международна организация, Офис за координация в Ербил.....	100
Международна организация, Полеви офис в Сулеймания.....	104

Директор Абдулрахман Исмаел Азас [Abdulrahman Ismael Azaz], Дирекция за гражданство и гражданско състояние, Ербил, Министерство на вътрешните работи, Регионално правителство на Кюрдистан.....	106
Източник на ООН в Ербил.....	107
Приложение 2 Цели.....	109
Цели.....	109

Отказ от отговорност

Този доклад е написан в съответствие с методологията на ЕСПОУ за Доклад за страна на произход.¹ Докладът се основава на одобрени бележки от срещи с внимателно подбрани източници. Изявленията на източниците се използват в доклада, като всички изявления се посочват.

Този доклад не е и не претендира да бъде подробно или изчерпателно изследване на всички аспекти на проблемите, разгледани в доклада, и трябва да бъде оценяван спрямо друга налична информация за страната на произход относно ситуацията със сигурността и ситуацията за вътрешно разселените лица (ВРЛ) в оспорваните райони, включително възможност за влизане и достъп до региона Иракски Кюрдистан (РИК).

Настоящият доклад не съдържа препоръки или анализи за политиката. Информацията в доклада не отразява непременно мнението на Датската имиграционна служба.

Освен това този доклад не е окончателен по отношение на определянето или обосноваването на всяка конкретна молба за статут на бежанец или убежище. Използваната терминология не следва да се разглежда като показателна за конкретна правна позиция.

Този доклад се различава от другите продукти на Ландинфо [Landinfo], тъй като Ландинфо обикновено не публикува доклади единствено въз основа на записи и данни от срещи. Политиката на Ландинфо е да включва анализ на базата както на интервюта, така и на други източници. В този случай се прави изключение, тъй като докладът е резултат от обща проучвателна мисия.

¹ Европейски съюз: Европейска служба за подкрепа в областта на убежището (ЕСПОУ), Методология на ЕСПОУ за информационен доклад за страна на произход, 10 юли 2012 г. <http://www.refworld.org/docid/4ffc33d32.html>

Въведение и методология

Настоящият доклад е резултат от съвместна мисия, проведена от Ландинфо, Норвежката дирекция по имиграцията (НДИ), Отдела за информация за страна на произход на Датската имиграционна служба (ДИС) до Ербил и Сулеймания, региона Иракски Кюрдистан (РИК) от 22 до 30 април 2018 г. Във фазата на планиране на мисията бяха установени контакти със съответните източници, които потвърдиха, че могат да бъдат на разположение на посочените дати на мисията.

Целта на мисията беше да събере актуализирана информация по три въпроса, които се появяват отново и отново при случаи, свързани с иракчани, търсещи убежище в Дания:

- Ситуацията със сигурността и ситуацията за вътрешно разселените лица (ВРЛ) в оспорваните райони, включително възможност за достъп и пребиваване в РИК
- Жени и мъже в конфликти, свързани с честта
- Издаване на новата лична карта

Настоящият доклад се фокусира върху ситуацията със сигурността в райони, които по-рано са били под контрола на ИД, особено в Киркук и Мосул, върху профила на хората, които са обект на преследване от различните въоръжени групировки, върху ситуацията за вътрешно разселените лица (ВРЛ) в оспорваните райони, върху разпространението на принудителното връщане на вътрешно разселени лица в оспорваните райони, върху възможните ограничения пред доброволното връщане и накрая върху възможността за достъп и пребиваване в РИК.

Целта за мисията беше зададена съвместно от ДИС и Ландинфо, след консултация с Датския съвет за обжалване от бежанци, както и с консултативна група за страна на произход ("Referencegruppen").² Целта е включена в края на доклада (Приложение 2).

В рамките на съставянето на този доклад делегацията се консултира с 19 събеседници, сред които имаше международни организации, НПО, публични органи в Регионалното правителство на Кюрдистан (РПК), анализатор и дипломатически представители. Един източник беше интервюиран в Брюксел. Друго интервю беше проведено през "Скайп" [Skype]. Писмените източници се използват като допълнение към записите от срещите.

Интервюираните източници бяха избрани от делегацията въз основа на експертния им опит, качествата им и ролята на всеки източник, който има отношение към мисията. С всички източници консултации бяха направени в Ербил или Сулеймания, РИК. Трябва да се отбележи, че един източник пожела да раздели записите от срещите на две части заради вътрешни правила; в едната част от записа на срещата източникът е анонимен, а в другата част същият източник е посочен с име; по тази причина в Приложение 1 са включени 20 записа от срещи.

Интервюираните източници бяха попитани как могат да бъдат посочени в доклада. Десет от 20 записи от срещи бяха анонимизирани в различна степен заради дискретност и поддържане на поносими условия на труд, както и заради лична безопасност. Всички източници са посочени в доклада в съответствие с тяхното собствено искане.

² Групата включва Датския бежански съвет, "Амнести Интернешънъл" в Дания, Датския институт за човешки права, Датския институт срещу насилието "Достойнство" [Dignity], представители на две християнски организации ("Еуропамисионен" ["Europamissionen"] и "Обне Дьоре" ["Åbne Døre"]), Комисаря на националната полиция и Датската адвокатска и правна общност (представляваща адвокатите по въпросите на убежището).

Източниците, с които беше направена консултация, бяха информирани за целта на мисията и за това, че техните изявления ще бъдат включени в публичен доклад. Протоколите от срещите с източниците им бяха изпратени за одобрение, като им беше дадена възможност да изменят, коментират или коригират своите изявления. Всички източници, с изключение на Дирекцията за гражданство и гражданско състояние и генералния директор Сами Халал Хюсеин от Министерството на вътрешните работи на РПК, потвърдиха своите изявления.

Докладът е синтез на изявленията на източниците, които има връзка с Целта, като по този начин не включва всички подробности и нюанси на всяко изявление. В доклада се полагат грижи за възможно най-точно и прозрачно предаване на позицията на източниците. Всички изявления на източниците могат да бъдат намерени в пълния им обем в Приложение 1 към настоящия доклад. По време на интервюто източниците изтъкнаха проблеми, които не са посочени в Целта. Тъй като тези въпроси могат да бъдат от значение за определяне на бежанския статут, те са включени в Приложение 1, но не са разгледани при синтезираната версия.

В името на улесняването на читателите, прозрачността и точността на параграфите в протоколите от срещи в Приложение 1 бяха дадени последователни номера, които се използват в доклада при позоваване на изявленията на източниците в бележките под линия. Целта е да се улесни намирането на точното място на изявлението в протокола от срещата.

Норвежкото посолство в Аман оказва ценна помощ в етапите на планиране и изпълнение на мисията.

Проучването и редактирането на този доклад беше завършено до 12 октомври 2018 г.

Докладът е достъпен на уебсайтовете на ДИС и Ландинфо, като по този начин е достъпен за всички заинтересовани страни в процеса на определяне на бежански статут, както и за широката общественост.

Съкращения и определения, използвани в доклада

Асаиш [Asayish]	Служба за сигурност в РИК	Демократическата партия на Кюрдистан (ДПК) и Патриотичния съюз на Кюрдистан (ПСК) поддържат отделни служби за сигурност и разузнаване, като тези на ДПК са Асаиш [Asayish] и Парастин [Parastin], а тези на ПСК са Асаиш [Asayish] и Заняри [Zanyari]. ³
БРМ	Бюро за разселване и миграция	Агенция към Министерството на вътрешните работи на РИК, в която вътрешно разселените лица, които живеят в РИК, трябва да се регистрират. Съкращението "БзаРМ" също се използва. ⁴
ИСП	Информация за страната на произход	Информация за страните, от които лицата, търсещи убежище, произхождат, която е от значение за лицата, вземащи решения в областта на убежището. ⁵
ДИС	Датска имиграционна служба	
СЗЕ [HPE Hêza Parastina Êzîdxanê]	Сили за защита Езидхан	Йезидска милиция, базирана в Синджар. В момента две основни милиции контролират Синджар - СЗЕ (съкращение на езика курманджи за Силите за защита Езидхан) и Силите за съпротива Синджар [YBS Yekîneyên Berxwedana Şingal]. ⁶
ВРЛ	вътрешно разселено лице	ВРЛ остават в собствената си държава и продължават да бъдат под закрилата на своето правителство дори ако това правителството е причината за тяхното разселване. Те често се преместват в райони, където за нас е трудно да предоставим хуманитарна помощ, а в резултат на това тези хора са сред най-уязвимите в света. ⁷
МОМ	Международна организация за миграция	Международната организация по миграция (МОМ) в Ирак работи в Ирак от 2003 г., като предоставя помощ, свързана с миграцията, варираща от хуманитарна помощ, насочена към бежанци от Сирия и вътрешно разселени лица (ВРЛ), до осигуряване на техническа помощ на сходни структури от правителството. ⁸
IQD	Иракски динар	Валутата на Ирак
ИСС	Иракски сили за сигурност	Иракските сили за сигурност (ИСС) са основната организация, свързана със сигурността в Ирак. Те се състоят от много различни клонове. Основните сили сред ИСС са тези на иракската армия, която е под управлението на иракското Министерство на отбраната. Други важни организации в рамките на ИСС са Федералната и Местната полиция, които са ръководени от иракското Министерство на вътрешните работи. ⁹
ИДИЛ	Ислямска държава в Ирак и Леванта/Сирия	Също често бива наричана Ислямска държава или се използват съкращенията ИДИ [Ислямска държава в Ирак], ИДИС [Ислямска държава в Ирак и Сирия], ИДИЛ [Ислямска държава в Ирак и Леванта] и ДАЕШ [арабско съкращение за: "al-dawla al-

³ Държавен департамент на САЩ; Доклад за страната за правата на човека за 2017 г. - Ирак, 20 април 2018 г. <https://www.ecoi.net/en/document/1430110.html> (разглеждан на 3 октомври 2018 г.)

⁴ Датската имиграционна служба и Датски бежански съвет: Регион Иракски Кюрдистан (РИК), достъп, възможност за закрила, сигурност и хуманитарна ситуация, Доклад от проучвателна мисия в Ербил, Регион Иракски Кюрдистан (РИК) и Бейрут, Ливан, от 26 септември до 6 октомври 2015 г. <https://www.nydanmark.dk/NR/rdonlyres/4B4E8C12-84B7-4ACB-8553-5E0218C5689A/0/FactfindingreportKurdistanRegionofIraq11042016.pdf>

⁵ Насоки на ЕСПОУ за ИСП, 2012 г.

⁶ Приложение 1: Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 12

⁷ ВКБООН: <http://www.unhcr.org/internally-displaced-people.html>

⁸ Приложение 1: MOM

⁹ За допълнителни справки относно състава на ИСС вж. "Киркук сега" [Kirkuk Now]: 210-212

		islamiyya fii-il-i'raaq wa-ash-shaam", което означава Ислямска държава в Ирак и Сирия/Леванта] ¹⁰
ИВИ	Институт за военни изследвания	Институтът за военни изследвания (ИВИ) предлага информирано разбиране на военните дела чрез достоверни изследвания, надежден анализ и иновативно образование. ¹¹
СЦКК	Съвместен център за координация при кризи	Агенция към Министерството на вътрешните работи, РПК, Регионално правителство на Кюрдистан. СЦКК е водеща институция за координация и управление на всички етапи на кризи и бедствия. ¹²
ДПК	Демократическа партия на Кюрдистан	Една от двете доминиращи политически партии и управляващи сили в РИК. ДПК управлява провинциите Дахук и Ербил. ¹³
РПК	Регионално правителство на Кюрдистан	Автономна власт в региона на Иракски Кюрдистан, която включва провинциите Дахук, Ербил и Сулеймания. ¹⁴
РИК	Регион Иракски Кюрдистан	Област, която включва провинциите Дахук, Ербил и Сулеймания под автономното управление на РПК.
МВР	Министерство на вътрешните работи	В този доклад става дума за МВР на РПК.
Мухтар	Най-ниското ниво на формална администрация в рамките на определен район в Ирак	ВКБООН обясни, че мухтар представлява най-ниското ниво на формална администрация в рамките на определен район в Ирак. Мухтарът обикновено е човекът, към когото хората се обръщат, за да разреши ежедневни проблеми. [...] Мухтарите биват назначени от органите на РИК. Те не биват избирани. Много често те са бивши служители по сигурността и са често пенсионирани или близо до пенсионна възраст. ¹⁵
НПО	неправителствена организация	В този доклад става дума за организации, които не са свързани с което и да било правителство.
ПКК	Кюрдска работническа партия	Кюрдската работническа партия (Partiya Karkerên Kurdistan, ПКК) е създадена през 1978 г. с цел да създаде независима кюрдска държава в Турция. ПКК е определена като терористична организация от някои

¹⁰ Датската имиграционна служба и Датски бежански съвет: Регион Иракски Кюрдистан (РИК), достъп, възможност за закрила, сигурност и хуманитарна ситуация, Доклад от проучвателна мисия в Ербил, Регион Иракски Кюрдистан (РИК) и Бейрут, Ливан, от 26 септември до 6 октомври 2015 г. <https://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/4B4E8C12-84B7-4ACB-8553-5E0218C5689A/0/FactfindingreportKurdistanRegionofIraq11042016.pdf>

¹¹ Институт за военни изследвания: <http://iswresearch.blogspot.com/p/who-we-are.html>

¹² Приложение 1: СЦКК

¹³ Датска имиграционна служба и Датски бежански съвет: Регион Иракски Кюрдистан (РИК), достъп, възможност за закрила, сигурност и хуманитарна ситуация, Доклад от проучвателна мисия в Ербил, Регион Иракски Кюрдистан (РИК) и Бейрут, Ливан, от 26 септември до 6 октомври 2015 г. <https://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/4B4E8C12-84B7-4ACB-8553-5E0218C5689A/0/FactfindingreportKurdistanRegionofIraq11042016.pdf>

¹⁴ Регионално правителство на Кюрдистан <http://cabinet.gov.krd/p/page.aspx?l=12&s=030000&r=314&p=390&h=1>

¹⁵ Датска имиграционна служба и Датски бежански съвет: Регион Иракски Кюрдистан (РИК), достъп, възможност за закрила, сигурност и хуманитарна ситуация, Доклад от проучвателна мисия в Ербил, Регион Иракски Кюрдистан (РИК) и Бейрут, Ливан, от 26 септември до 6 октомври 2015 г. <https://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/4B4E8C12-84B7-4ACB-8553-5E0218C5689A/0/FactfindingreportKurdistanRegionofIraq11042016.pdf>

		държави и организации, включително от Турция, Европейския съюз (ЕС), САЩ и Канада. ¹⁶
СНМ	Сили за народна мобилизация	Известни също като Звена за народна мобилизация (на арабски: "al-Hashd al-Shaabi"), настоящата структура на въоръжените милиции в Ирак, СНМ бяха сформирани през юни 2014 г., за да се противопоставят на офанзивата на ИДИЛ срещу Багдад. СНМ наброяват около 120 000 души. Групировките на милициите в рамките на СНМ са различни една от друга както по размер, така и по влияние, независимост от други (държавни) организации и правителството на Ирак. Имаше осем големи иракски шиитски групировки в рамките на СНМ. ¹⁷
ПСК	Патриотичен съюз на Курдистан	Една от двете доминиращи политически партии и управляващи сили в РИК. ПСК управлява провинция Сулеймания. ¹⁸
ЕЖИЛЕТКА	Жилетка с експлозиви	Дреха за горната част на тялото, натъпкана с експлозиви, които са свързани с детонатор, която бива носена от атентатор самоубиец. ¹⁹
Ц	Цели	Обхватът и ограниченията на дейност или област на познание. (Вж. Приложение 2)
НДИ	Норвежка дирекция по имиграция	
ВКБООН	Върховен комисариат на ООН за бежанците	ВКБООН - Агенцията на ООН за бежанците, е глобална организация, посветена на спасяването на живота, защитата на правата и изграждането на по-добро бъдеще за бежанците, насилствено разселените общности и хората без гражданство. ²⁰
Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси	Служба на Организация на обединените нации за координация по хуманитарните въпроси	Службата за координация по хуманитарните въпроси е част от Секретариата на Организацията на обединените нации, която отговаря за обединяването на действащите лица в областта на хуманитарните въпроси, за да се осигури съгласуван отговор при извънредни ситуации. Службата също така гарантира, че има работна рамка, в която всяко от действащите лица може да допринесе за цялостното усилие за реакция. ²¹
USD	Щатски долар	Валутата на САЩ
СВУПА	самоделно взривно устройство, поставено в автомобил	Бомба в автомобил
ССС	Сили за съпротива Синджар	Йезидска милиция. Звената от Силите за съпротива Синджар се смятат за част от ПКК, както беше спомената в това отношение. Местното име на тази организация е СССР [YBS]. ²²

¹⁶ БИБ - Борд за имиграция и бежанци на Канада; Турция: Кюрдската работническа партия (ПКК), включително области на действие и цели, методи за набиране на членове и дейности; отговор на държавата [TUR104075.Д], 15 юни 2012 г. <https://www.ecoi.net/en/document/1120335.html> (разглеждан на 11 октомври 2018 г.)

¹⁷ Приложение 1, Иракски анализатор 34-43

¹⁸ Датска имиграционна служба и Датски бежански съвет: Регион Иракски Курдистан (РИК), достъп, възможност за закрила, сигурност и хуманитарна ситуация, Доклад от проучвателна мисия в Ербил, Регион Иракски Курдистан (РИК) и Бейрут, Ливан, от 26 септември до 6 октомври 2015 г. <https://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/4B4E8C12-84B7-4ACB-8553-5E0218C5689A/0/FactfindingreportKurdistanRegionofIraq11042016.pdf>

¹⁹ Речници на Оксфорд: https://en.oxforddictionaries.com/definition/us/suicide_vest

²⁰ ВКБООН: <http://www.unhcr.org/about-us.html>

²¹ Служба на ООН за координация на хуманитарните въпроси: <https://www.unocha.org/about-us/who-we-are>

²² Приложение 1, Киркук сега [Kirkuk Now]: 2015 г.

Резюме

"Ислямска държава в Ирак и Сирия" (ИДИЛ) не контролира нито един географски район в Ирак, включително в провинциите Киркук и Нинава. Според Института за военни изследвания (ИВИ) обаче ИДИЛ има зони под неин контрол в Салах ад Дин, северно от Байджи. В Киркук и Мосул и в околните села има тайни клетки на ИДИЛ. Бойците на ИДИЛ са съсредоточени в отдалечени райони близо до границата с Ирак и Сирия, както и в района Бадуш между Тал Афар и Мосул, както и в Хавиджа [Хауиджа] в провинция Киркук и планината Хамрин, простираща се над провинциите Дияла, Киркук и Салах ад Дин. Освен това ИДИЛ създаде зона за подкрепа по иракско-иранската граница, включително в региона Иракски Кюрдистан (РИК).

Основни цели на ИДИЛ са иракските сили за сигурност (ИСС) и въоръжените милиции под общо наименование Сили за народна мобилизация (СНМ), както и до известна степен и държавни служители.

В провинция Нинава ИСС изглежда са най-силната организация по отношение на сигурността, но те не контролират други въоръжени организации.

На 16 октомври 2017 г. ИСС и СНМ превзеха град Киркук в отговор на кюрдския референдум за независимост. Междувременно СНМ напуснаха град Киркук поради много оплаквания за нарушаване на човешките права от страна на милициите.

Основният профил на хората, които са преследвани от всички организации, свързани със сигурността, са тези, за които се подозира, че имат някаква връзка с ИДИЛ. Те са изложени на риск да бъдат арестувани, малтретирани, да им бъде отказана възможността да се върнат в района им на произход, да им бъдат конфискуват документите и да им бъдат ограничени социалните услуги. Хората, които са живели под контрола на ИДИЛ, страдат повече от дискриминация и злоупотреби. Има определени лагери за членове на семейства на бивши членове на ИДИЛ.

Връщането на вътрешно разселените лица (ВРЛ) в провинциите Киркук и Нинава бива осъществявано, но някои вътрешно разселени лица не могат да се върнат в района им на произход. Много малко ВРЛ са се завърнали в област Синджар и в западната част на Мосул. Иракчани, които са били вътрешно разселени поради конфликта с ИДИЛ, трябва да преминат през тежки процедури за получаване на разрешение, за да достигнат до района им на произход. Други пречки пред връщането са сектантското разделение на СНМ²³, остатъци от конфликти, липсата на разминиране и реконструкция в районите на произход на ВРЛ, липсата на гражданска администрация, конфликти за собственост, липса на основни услуги и липса на документи за самоличност.

Вторичното разселване е нарастващ проблем. Това се случва с ВРЛ, които са се върнали на мястото си на произход, но поради различни причини не са могли да се установят там и вместо това отново са се оказали разселени. Някои вътрешно разселени лица с вторично разселване се опитват да се върнат в общностите, които първо са ги приели, или в лагера, в който са пребивавали, но ако това не е възможно, те се оказват на трето място.

Относно разпространението на принудителното връщане на ВРЛ в оспорваните райони източниците не са регистрирали скорошно принудително връщане от РИК в освободените райони на Ирак. Няма и известна информация за това новопристигнали ВРЛ да бъдат принуждавани да отидат в лагери.

По отношение на възможността иракските граждани да получат достъп до региона Иракски Кюрдистан (РИК) ситуацията се е подобрила, въпреки че няма политики по този въпрос и процедурите подлежат на промяна. По

233а допълнителна информация относно сектантското разделение на СНМ вж. раздел 1.2.2. Преследване от СНМ

отношение на възможността за придобиване на местожителство в РИК няма законови норми и правила, но според един международен източник изискването за спонсорство е било отменено за много случаи. Все още обаче има групи, които трябва да имат спонсор, за да получат местожителство в РИК. Няма политики, а процедурите подлежат на промяна. Условието за пребиваване в трите провинции - Ербил, Дахук и Сулеймания, се различават значително.

Беше подчертано значението на това лицето да има мрежа от контакти в РИК за завърнали се иракчани, търсещи убежище, особено за жените.

Предистория

Оспорвани територии в Северен Ирак

Оспорваните територии са разположени в Северен Ирак, предимно в провинция Ербил в региона Иракски Кюрдистан (РИК), както и в провинциите Киркук, Дияла, Салах ад Дин и Нинава в Северен Ирак. Областите са предмет на спорове между кюрдската и иракската страна след падането от власт на Саддам Хюсеин през 2003 г., когато кюрдските сили придобиха контрол над територия извън официално признатия РИК.²⁴ Въпросът за бъдещия контрол върху оспорваните райони беше записан в иракската конституция, но така и не беше приложен.²⁵

През 2014 г., когато бойците на групировката ИДИЛ започнаха офанзивата си, кюрдските милиции Пешмерга поеха контрола над повечето оспорвани територии, включително върху важните нефтени находища в Киркук.²⁶

Вследствие на кюрдския референдум за независимост от 25 септември 2017 г. иракските сили за сигурност (ИСС) в сътрудничество с иракските правителствени милиции, Силите за народна мобилизация (СНМ) поеха контрола над повечето оспорвани райони на 16 и 17 октомври 2017 г.²⁷

Кюрдските сили за сигурност имат пълен контрол върху региона на Иракски Кюрдистан (РИК). Няма иракски федерални сили за сигурност, които действат вътре в РИК.²⁸

Вътрешно политическо разцепление в региона Иракски Кюрдистан

В продължение на много години регионалното правителство на Кюрдистан беше изправено пред вътрешно политическо разцепление. Демократическата партия на Кюрдистан (ДПК) и Патриотичният съюз на Кюрдистан (ПСК) са двете доминиращи политически партии и управляващи сили в РИК. Двете политически партии управляват заедно с фамилиите Барзани и Талабани.²⁹ Демократическата партия на Кюрдистан (ДПК) управлява провинциите Дахук и Ербил, докато Патриотичният съюз на Кюрдистан (ПСК) управлява провинция Сулеймания.³⁰

24 Полуофициалните граници на региона Иракски Кюрдистан бяха установени през 1991 г., когато иракската армия установи линия на примирието, известна като "Зелена линия", след кюрдско въоръжено въстание.

Шон Кейн [Sean Kane]: Оспорваните територии на Ирак, април 2011 г., Институт за мир на САЩ,

<https://www.files.ethz.ch/isn/128591/PW69.pdf>; Институт за военни изследвания, четвъртък, 19 октомври 2017 г., Ирак и Иран принудиха кюрдите да се изтеглят от Киркук, <http://iswresearch.blogspot.dk/2017/10/iraq-and-iran-compel-kurdish-withdrawal.html>; Ирак: Издания в 115-ия конгрес, актуализиран на 4 октомври 2018 г., стр. 11, <https://fas.org/sgp/crs/mideast/R45096.pdf>

25 Международна кризисна група: Петрол и граници: Как да поправим иракската кюрдска криза, Брифинг № 55, октомври 2017 г., <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/iraq/55-settling-iraqi-kurdistan-boundaries-will-help-defuse-post-referendum-tensions>

26 Международна хуманитарна неправителствена организация: 108

27 Институт за военни изследвания, четвъртък, 19 октомври 2017 г., Ирак и Иран принудиха кюрдите да се изтеглят от Киркук, <http://iswresearch.blogspot.dk/2017/10/iraq-and-iran-compel-kurdish-withdrawal.html>

28 Активист за правата на човека: 380; МОМ: 336 + 338; Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 28

29 Двете политически партии бяха създадени от изтъкнатите кюрдски политически фигури Масуд Барзани от ДПК и Джалал Талабани от ПСК. Въпреки че Масуд Барзани подаде оставка, а Джалал Талабани наскоро почина, техните семейства продължават да имат доминираща роля в кюрдската политика.

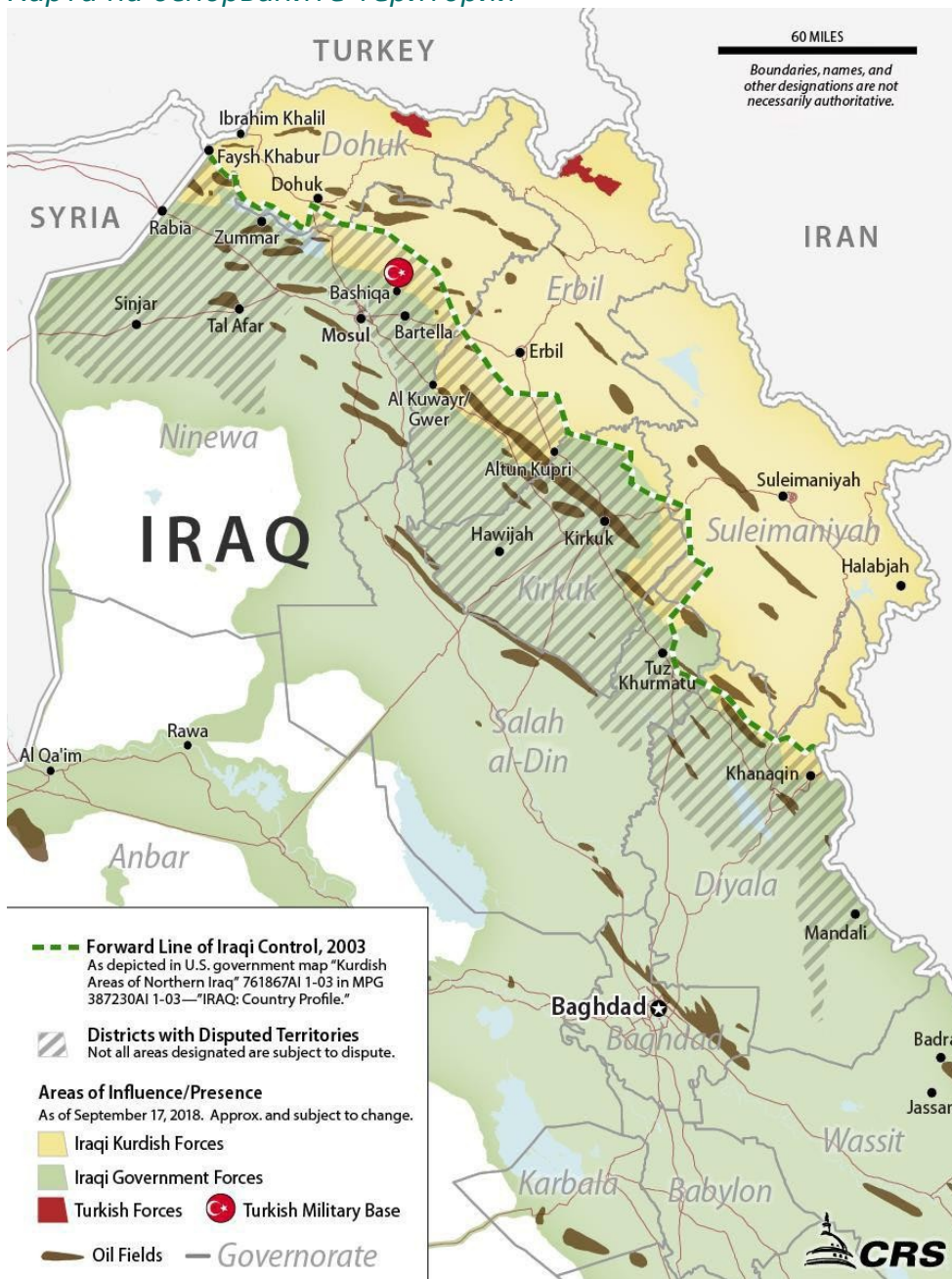
Датската имиграционна служба и Датски бежански съвет: Регион Иракски Кюрдистан (РИК): Достъп, възможност за закрила, сигурност и хуманитарна ситуация, Доклад от проучвателна мисия в Ербил, Регион Иракски Кюрдистан (РИК) и Бейрут, Ливан, април 2016 г.

<https://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/4B4E8C12-84B7-4ACB-8553-5E0218C5689A/0/FactfindingreportKurdistanRegionofIraq11042016.pdf>

30 Иракски анализатор: 75

В иракската конституция е предвидено, че регионалното правителство на Кюрдистан може да има собствени вътрешни сили за сигурност. Съществуват 14 съвместни пехотни бригади и две бригади за подпомагане при Министерството по въпросите на Пешмерга на КРП. ДПК и ПСК обаче контролират няколко допълнителни сили на милиции, които обикновено се наричат бригади Пешмерга номер 70 и номер 80. ДПК и ПСК също имат своите отделни служби за сигурност и разузнаване; за ДПК - Асаиш и Парастин; за ПСК - Асаиш и Заняри.³¹

Карта на оспорваните територии

Източник: Служба за научни изследвания на Конгреса, използваща ArcGIS, IHS Markit Conflict Monitor, данни на правителството на САЩ и данни на Организацията на обединените нации, в:

Ирак: Издания в 115-ия конгрес, актуализиран на 4 октомври 2018 г., <https://fas.org/sgp/crs/mideast/R45096.pdf>

³¹ Държавен департамент на САЩ: Доклад на страната за правата на човека за 2017 г. - Ирак, 20 април 2018 г. <https://www.ecoi.net/en/document/1430110.html>

1. Ситуация със сигурността

1.1. Ситуация със сигурността в райони, контролирани преди от ИДИЛ, по-конкретно в провинциите Мосул и Киркук

1.1.2. Ситуация със сигурността в провинция Киркук

Населението в Киркук е смесица от араби сунити и туркмени, кюрди и казаи.³² Като цяло в Киркук ситуацията е напрегната, което е причинено от разнообразното етническо население. Етническите групи не си вярват една на друга, а при някои от тях, например между кюрдите и арабите, е имало много години, в които са били в конфликт помежду си.³³

През 2014 г. кюрдите поеха пълен контрол над град Киркук и източната част на провинцията след инвазията на ИДИЛ.³⁴

Превземане на Киркук от ИСС и СНМ, октомври 2017 г.

На 16 октомври 2017 г. иракските сили за сигурност (ИСС) и въоръжените милиции с колективното наименование Сили за народна мобилизация (СНМ) поеха контрола върху по-голямата част от провинция Киркук от кюрдските сили Пешмерга. Превземането на града беше следствие от кюрдския референдум за независимост, който беше проведен на 25 септември 2017 г.³⁵

След завладяването на провинцията от ИСС и СНМ първоначално между 148 000 и 150 000 души избягаха от района.³⁶ Съвместният център за координация при кризи на кюрдската власт отбеляза, че над 200 000 души са избягали от оспорваните райони и са били разселени в РИК.³⁷ Повечето хора, които са избягали, са етнически кюрди от Киркук и Туз Хурмату.³⁸

Повечето от хората, избягали през октомври 2017 г., са се завърнали в района им на произход в Киркук.³⁹ Два източника отбелязват, че много от тях са се завърнали.⁴⁰ Местната неправителствена организация "Киркук сега" [Kirkuk Now] беше единственият източник, който посочи, че повечето хора, бягащи от Киркук, все още не са се завърнали.⁴¹ Консулството на САЩ в Ербил отбеляза факта, че повечето са се завърнали в Киркук, но само няколко души са се завърнали в град Туз Хурмату, който се намира в провинция Салах ад Дин.⁴² Кюрдският СЦКК отбеляза, че 148 000 души все още не са се завърнали.⁴³

Лицата, които не се завърнаха в Киркук, са били тясно свързани с предишното управление в Киркук от периода 2014-2017 г., т.е. членове и близки сътрудници на кюрдската политическа партия - Демократическа партия на

32Иракски анализатор: 33; Норвежки бежански съвет: 179

33Норвежки бежански съвет: 179; Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси: 88; Иракски анализатор: 68; Международна хуманитарна неправителствена организация: 119

34Активист за правата на човека: 371

35БиБиСи: Иракските кюрди решително подкрепиха независимостта на референдума, 27 септември 2017 г.

<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-41419633>

36Специалист, работещ в областта на правата на човека в Ирак: 197-198; Международна хуманитарна неправителствена организация: 133-135; Активист за правата на човека: 371-373; "Киркук сега": 207-209; Консулство на САЩ, Ербил: 258-259

37СЦКК: 261

38Специалист, работещ в областта на правата на човека в Ирак: 197-198; Активист за правата на човека: 371-373

39Специалист, работещ в областта на правата на човека в Ирак: 197-198; Активист за правата на човека: 371-373; Консулство на САЩ, Ербил: 258-259

40Международна хуманитарна неправителствена организация: 133; Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 19

41"Киркук сега"

42Консулство на САЩ, Ербил: 258

43СЦКК: 261

Кюрдистан (ДПК), както и служители на кюрдската служба за сигурност Асаиш.⁴⁴ Активист за правата на човека отбеляза, че иракското правителство издава заповеди за арест срещу хора, свързани с лидера на ДПК Барзани. Освен това имаше съобщения за кюрди, които са живели в арабски квартали в град Киркук, и кюрди, живели в Туз Хурмату, които са били принудени да напуснат, както и че някои къщи и магазини са били опожарени или унищожени от СНМ. Повечето от съобщенията за инцидентите не бяха публично оповестени в основния новинарски поток.⁴⁵ "Киркук сега" също спомена съобщения за опожарени или разрушени къщи, както и че сегашните ръководители на Киркук имат по-строга политика спрямо членовете на ДПК, защото не искат те да се завърнат.⁴⁶

Другата голяма политическа партия в РИК - Патриотичният съюз на Кюрдистан (ПСК), не беше изложена на същата степен на преследване като ДПК и членовете на ПСК се завърнаха както в град Киркук, така и в Туз Хурмату.⁴⁷

Райони на контрол в провинция Киркук

Общата ситуация в провинция Киркук се характеризира като несигурна и сложна.⁴⁸

СНМ са напуснали град Киркук.⁴⁹ Иракският министър-председател нареди СНМ да се изтеглят, тъй като имаше много оплаквания за нарушаване на човешките права от страна на милициите.⁵⁰ Местната полиция и антитерористичните звена, които са смятани за част от ИСС, понастоящем контролират град Киркук.⁵¹ Като цяло имаше по-малко контролно-пропускателни пунктове около Киркук в сравнение с октомври 2017 г. и те бяха контролирани от ИСС.

СНМ контролират предградията и околните села извън град Киркук⁵², включително Туз Хурмату.⁵³ Те провеждат собствени проверки за сигурност, като по този начин решават на кого е разрешено да влиза в града.⁵⁴

Способност на ИДИЛ да извършва насилие в провинция Киркук

ИДИЛ вече не контролира нито един географски район в провинция Киркук.⁵⁵ Въпреки това около провинцията има места с бойци на ИДИЛ, особено в Хавиджа, в провинция Киркук и в планината Хамрин, простираща се в провинциите Дияла, Киркук и Салах ад Дин, като групировката е относително по-активна в тази провинция в сравнение с други части на Ирак.⁵⁶ Според Института за военни изследвания (ИВИ) ИДИЛ провежда ефективна кампания за повторно установяване на трайни зони за подкрепа в цялата провинция и за отказ от възстановяването на освободените през 2017 г. общности. Доскоро дейностите на ИДИЛ бяха

44"Киркук сега": 208; Активист за правата на човека: 372; Консулство на САЩ, Ербил: 259; Специалист, работещ в областта на правата на човека в Ирак: 197; Международна НПО, работеща в Ирак: 19; MOM: 331

45Активист за правата на човека: 371

46"Киркук сега": 208

47"Киркук сега": 209; Специалист, работещ в областта на правата на човека в Ирак: 197

48СЗЦЦ: 263; Активист за правата на човека: 373

49MOM: 333, "Киркук сега": 202; Активист за правата на човека: 372; Международна НПО, работеща в Ирак: 23

50MOM

51"Киркук сега": 202

52MOM: 333, "Киркук сега": 202, Активист за правата на човека: 372

53Активист за правата на човека

54Международна хуманитарна неправителствена организация: 133

55"Киркук сега": 199

56MOM: 334; "Киркук сега": 199; СЦКК: 263; Международна неправителствена организация, работеща в региона Кюрдистан: 301;

Международна НПО, работеща в Ирак: 18

За допълнителна информация за дейностите на ИДИЛ в провинция Киркук вж. раздел 1.2.1 Преследване от ИДИЛ, както и Приложение 1: Международна НПО, работеща в Ирак: 18-24; "Киркук сега": 199-201; MOM: 334-335; СЦКК: 263; Международна неправителствена организация, работеща в регион Кюрдистан: 301; МВР, РПК: 362

ограничени до атаки с леко оръжие, целенасочени убийства и самоубийствени атентати (чрез жилетки с експлозиви), но ИДИЛ постепенно увеличава честотата на тези атаки.⁵⁷

Инциденти със сигурността в провинция Киркук

Източниците смятат, че като цяло ситуацията със сигурността се е подобрила, след като иракските сили за сигурност (ИСС) са превзели по-голямата част от провинция Киркук през октомври 2017 г. При предишното управление на кюрдите е имало по-чести нападения, извършвани от ИДИЛ, насочени срещу арабската общност. След смяната на контрола становището е, че иракската полиция е по-малко строга спрямо цивилното население, отколкото са били кюрдските власти.⁵⁸

Като цяло все още има много инциденти със сигурността в град Киркук, а нивото на насилие, включително убийства, бомби (самоделно взривно устройство, поставено в автомобил (СВУПА)) в града е сравнително високо, но ситуацията някак се подобрява.⁵⁹

Трудно е да се прецени кой стои зад насилието. Част от насилието е причинено от организирана престъпност, докато част от него може да има политическо значение, а освен това част от него може да бъде комбинация от двете.⁶⁰ Има много различни групировки, както и конвенционални и неконвенционални действащи лица, действащи вътре и извън град Киркук.⁶¹ Няма реални различия между етническите групи по отношение на насилието, а престъпните дейности изглеждат произволни и всеки може да стане жертва.⁶²

Отношенията между етническите групи обаче са обтегнати, което е основната причина за насилието в Киркук.⁶³ Има много недоверие между различните етнически групи и често се случват атаки с насилие, основани на омраза и отмъщение.⁶⁴

На всички етнически или религиозни групи е позволено да влизат в града. Един източник заяви, че по неизвестни причини туркмените изглежда са повече обект на преследване от останалите етнически групи.⁶⁵

1.1.3. Ситуация със сигурността в провинция Нинава

Провинция Нинева традиционно е доминирано от араби сунити. Все още обаче има силно представителство на малцинства като йезиди и християни.^{66 67}

Райони на контрол в провинция Нинава

Иракските сили за сигурност (ИСС) изглежда са най-силната организация по отношение на сигурността в района, но те все още са сравнително слаби и нямат контрол върху всички въоръжени действащи лица. Контролът върху провинция Нинава е разделен между

57Брандън Уолъс [Brandon Wallace] и Дженифър Кафарела [Jennifer Cafarella]: "Вторият възход на ИДИЛ", Институт за военни изследвания (ИВИ), 2. октомври 2018 г., <http://iswresearch.blogspot.com/2018/10/isiss-second-resurgence.html>

58Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 19

59Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 22; Активист за правата на човека: 373

60Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 22; Активист за правата на човека: 373

61Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 22

62Активист за правата на човека: 373

63Международна хуманитарна неправителствена организация: 133-135; Активист за правата на човека: 371-373; Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 19

64Активист за правата на човека: 373

65Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 24

66Иракски анализатор: 33

67За информация относно сигурността за различните етнически групи в Нинава вж. Приложение 1: Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси: 86; Специалист, работещ за организация за правата на човека в Ирак: 186; Консулство на САЩ, Ербил: 230; Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 6 + 8

различни действащи лица, свързани със сигурността:⁶⁸ ИСС контролират южната част и северни части на провинцията, докато различни СНМ контролират източната част на Нинава.⁶⁹

От февруари 2018 г. правителството е разделено на три сектора на контрол или сфери на влияние. Град Мосул е под контрола на местната полиция. Покрайнините на Мосул са под контрола на различни СНМ, които са както шиитски, така и местни милиции. Останалата част от провинцията е под контрола на иракската армия.⁷⁰

По-голямата част от област Синджар беше освободена от ИДИЛ още през 2014 г. Въпреки това нямаше много връщания в района поради непостоянни политически причини и причини, свързани със сигурността.⁷¹ Освен това има голяма степен на недоверие между населението от йезиди и кюрдското население в района.⁷²

Понастоящем двете действащи лица по отношение на сигурността, които контролират по-голямата част от област Синджар, са Силите за защита Езидхан (СЗЕ) и Силите за съпротива Синджар (ССС). Първоначално СЗЕ нямаша връзки с други организации, като по този начин се опитваха да избегнат да бъде свързани с Демократическата партия на Кюрдистан (ДПК), Патриотичния съюз на Кюрдистан (ПСК), Кюрдската работническа партия (ПКК) и иракските сили за сигурност (ИСС). Изглежда, че милицията работи в рамките на доста отворената система на СНМ. СЗЕ изглежда не е най-голямата въоръжена групировка, но си осигурява легитимност, като има водеща роля в защитата на някои от храмовете.⁷³ СССР се разглеждат в голяма степен като свързани с ПКК.⁷⁴

ДПК вече няма присъствие в района, което доведе до намаляване на конфликтната активност в района.⁷⁵

Способност на ИДИЛ да извършва насилие в провинция Нинава

ИДИЛ вече не контролира нито една област в провинция Нинава.⁷⁶ Вероятно групировката се е концентрирала върху по-отдалечени райони близо до границата между Ирак и Сирия, както и в района на Бадуш, между Мосул и Тал Афар.⁷⁷

Освен това ИДИЛ все още има няколко активни тайни клетки в Нинава, които са активни през нощта, като редовно извършват експлозии, убийства и нападения.⁷⁸ Един източник каза, че ИДИЛ има тайни клетки в Мосул и околните села.⁷⁹

Оценката обаче е, че има много малко дейности, провеждани от ИДИЛ. Като цяло е трудно тези клетки да извършват атаки в тези райони, може би с изключение на западната част на града.⁸⁰

Способност на ИДИЛ да извършва насилие в Мосул

Мосул е разделен на западната и източната страна на река Тигър. Западната страна беше отвоювана от ИДИЛ като последна част на града и беше напълно разрушена. В източната страна нямаше толкова големи разрушения.⁸¹

68Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 7; Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси: 81
69"Киркук сега": 210

70За допълнителна информация относно контрола върху различните райони вж. Приложение 1: "Киркук сега": 210-212

71"Киркук сега": 215; Иракски анализатор: 73

72Иракски анализатор: 73

73Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 12

74Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 12; "Киркук сега": 215

75Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 12-13

76Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 5; Иракски анализатор: 69

77Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 5; Активист за правата на човека: 368

78СЦКК: 263; Международна неправителствена организация, действаща в региона Кюрдистан: 301; Иракски анализатор: 69,

79Активист за правата на човека: 368

80Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 106; Активист за правата на човека: 368

Населението на Мосул беше около 1,8 милиона, преди ИДИЛ да поеме контрола над него през юни 2014 г. През пролетта на 2018 г. около един милион души живееха в града.⁸²

В града имаше много инциденти със сигурността и по някакъв начин ситуацията се влоши преди парламентарните избори през май 2018 г. Въпреки това в града бяха разположени различни военни агенции, което значително подобри ситуацията със сигурността.⁸³

Извършители на насилието са множеството въоръжени групировки, които имат присъствие там, както и останали клетки на ИДИЛ.⁸⁴ Един източник подчерта, че инцидентите със сигурността са били донякъде произволни и най-вече резултат от организирани престъпни дейности. Престъпните групировки се състоят от бивши членове на въоръжени групировки. Понякога изглежда, че членовете на СМН осигуряват сигурност през деня и работят като престъпници през нощта.⁸⁵

Злоупотребите често са насочени към членове на семейства, свързани с бивши членове на ИДИЛ, които са смятани за "съучастници заради свързаност".⁸⁶ Напоследък обаче мухтари също бяха обект на преследване.⁸⁷ От една страна насилието може да бъде причинено от СМН и местните милиции, които искат да покажат сила, защото властите не упражняват пълен контрол.⁸⁸ От друга страна има конкретен пример, при който двама мухтари бяха убити, след като дадоха показания в съда срещу бивши членове на ИДИЛ. Твърди се, че извършителите са били наети от семействата на бившите членове на ИДИЛ.⁸⁹

1.1.4. Ситуация със сигурността в Салах ад Дин

Както Салах ад Дин, така и Дияла⁹⁰ са важни провинции, разположени между Багдад и важните петролни находища в северната част на Ирак. Салах ад Дин е доминиран от араби сунити, въпреки че в област Туз Хурмату има много туркменски градове и села, а Дияла е по-смесена етнически.⁹¹

Ситуацията със сигурността в провинция Салах ад Дин се характеризира със значително разпространение на милиции и въоръжени групировки, които не са под контрола на правителството. Присъствието на СМН може да включва и офиси за представителства в големите градове. Зоните, контролирани от различни милиции, често са разделени по етнически линии. СМН упражняват както контрол над районите, така и контрол над стратегически важни контролно-пропускателни пунктове. Един източник спомена, че пътуването с кола, което обикновено отнема един час, сега отнема четири часа поради контролните пунктове.⁹²

Способност на ИДИЛ да извършва насилие в Салах ад Дин

Като цяло ИДИЛ е слаба и вече не контролира нито един район в провинцията. Същественото присъствие на СМН ограничава възможностите за функциониране на ИДИЛ. Все още обаче има места с бойци на ИДИЛ

81Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 14; Иракски анализатор: 72; "Киркук сега": 213; Международна хуманитарна неправителствена организация: 106

82Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси: 83

83Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси: 82; Консулство на САЩ, Ербил: 243

84Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси: 82

85Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 15

86Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси: 82

87Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 16; Специалист, работещ за организация за правата на човека в Ирак: 183

88Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 16

89Специалист, работещ за организация за правата на човека в Ирак: 183

90За допълнителна информация относно ситуацията със сигурността в провинция Дияла, включително за способността на ИДИЛ да извършва насилие се прави препратка към Приложение 1: Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 26-27; "Киркук сега": 199-206; Активист за правата на човека: 369

91Иракски анализатор: 33

92СЦКК: 263; Иракски анализатор: 67. Допълнителна информация за ситуацията със сигурността в провинция Салах ад Дин може да бъде намерена в Приложение

1: Иракски анализатор: 76-77; "Киркук сега": 199-206

и тайни клетки и подобно на Киркук (провинция) те действат през нощта.⁹³ Според Института за военни изследвания (ИВИ) ИДИЛ има зони на контрол, където членовете на групировката могат свободно да се придвижват през нощта и тя активно извършва атаки, за да разшири свободата си на движение през деня.⁹⁴

Имаше няколко инцидента, за които правителството обвинява свързани с ИДИЛ бунтовнически групи. ИДИЛ поема отговорността за някои инциденти като например за нападение, отнело живота на 27 члена на СНМ.⁹⁵ На 11 март 2018 г. беше нападен автомобил с четирима членове на семейство. Освен това няколко шофьори на камиони са били отвлечени за откуп. Въпреки че властите автоматично обвиняват лица, свързани с ИДИЛ, често не е ясно кои са извършителите на тези инциденти, тъй като има множество въоръжени групировки с различни цели, които могат да стоят зад тези атаки.⁹⁶

1.1.5 Динамика между СНМ и ИСС

Интеграция на СНМ в армията на Ирак

След създаването на СНМ след офанзивата на ИДИЛ през 2014 г. бяха направени няколко опита за интегриране на СНМ в армията на Ирак. Въпреки че беше взето политическо решение за интеграцията на силите, няма индикации, че това ще се случи в обозримо бъдеще. Причината е, че СНМ станаха неразделна част от ежедневието на Ирак със силна политическа и социална роля.⁹⁷

Отношения между СНМ и ИСС

Като цяло отношенията между ИСС и СНМ са в общи линии добри. Двете сили се сражаваха рамо до рамо на бойното поле в борбата срещу ИДИЛ. Иракското правителство предпочита ИСС да бъде гарант за стабилност и сигурност вместо СНМ, докато не бъдат възстановени нормалните правоприлагащи и граждански органи.⁹⁸

Въпреки това СНМ често имат превес в освободените и оспорвани райони, т.е. могат да извършват нарушения без последствия.⁹⁹ Като пример източник посочи, че областният управител на Киркук не би могъл да оспори действията на СНМ.¹⁰⁰ Няколко СНМ биват подкрепяни от важните политически партии в Багдад, което е по-важно от това да имат подкрепата на правителството, което има ограничена възможност за действие по отношение на милициите.¹⁰¹

93 Иракски анализатор: 67; "Киркук сега": 199; Международна неправителствена организация, действаща в региона Кюрдистан: 301; Активист за правата на човека: 369

94 Брандън Уолъс [Brandon Wallace] и Дженифър Кафарела [Jennifer Cafarella]: "Вторият възход на ИДИЛ", Институт за военни изследвания (ИВИ), 2. октомври 2018 г., <http://iswresearch.blogspot.com/2018/10/isiss-second-resurgence.html>

95 "Киркук сега": 201 + <http://kirkuknow.com/kurdish/?p=67738> & <http://kirkuknow.com/english/?p=22042>

96 "Киркук сега": 200

97 Иракски анализатор: 47

98 Иракски анализатор: 48

99 Активист за правата на човека: 366; Специалист, работещ в областта на правата на човека в Ирак: 185; MOM: 336-338; СЦКК: 263

100 Специалист, работещ в областта на правата на човека в Ирак: 197

101 Активист за правата на човека: 366

1.2. Профили на лица, преследвани от организации, осигуряващи сигурност

Като цяло трудно могат да бъдат създадени конкретни профили на лицата, които са обект на преследване и атаки в Ирак. От една страна историческото напрежение между иракските сунитски и шиитски групи все още съществува. От друга страна има напрежение и между други сектантски групи като например араби срещу кюрди, едни малцинства срещу други малцинства и т.н.¹⁰²

Основният профил, който е обект на преследване от всички организации, осигуряващи сигурност, са хора, за които се подозира, че имат някаква принадлежност към ИДИЛ, като те могат да се сблъскат с пречки и ограничения като арести, тормоз, отказ да се върнат в районите им на произход, конфискация на документи, ограничения на социалните услуги и т.н. Има примери за колективни наказания на по-големи групи от хора, които са били обвинени за връзки с ИДИЛ.¹⁰³

Хората, живеели в райони под контрол на ИДИЛ, изглежда страдат повече от дискриминация и злоупотреби, отколкото хората, които са живели извън контрола на ИДИЛ. Съгласно общественото мнение няма разлика между хората, които са сътрудничили на ИДИЛ, и хората, които са живели под управлението на ИДИЛ.¹⁰⁴ Един източник спомена, че дадено лице може да бъде изложено на риск от преследване, ако това лице например просто е играло футбол с членове на ИДИЛ.¹⁰⁵ Хората с пряка или непряка семейна връзка с член на ИДИЛ също са обект на преследване. Това засяга предимно жени и деца, чиито съпрузи, бащи или братя са били членове на ИДИЛ и или са били убити, или са били задържани. Но също така хората, чието име или името на по-далечните членове на семейството им е сходно с това на заподозрян член на ИДИЛ, могат да бъдат обект на сериозно подозрение.¹⁰⁶

Последиците за тези членове на семейството на лице от ИДИЛ често са много сериозни: съпругите на ИДИЛ, т.е. жените, които са били женени за членове на ИДИЛ, са задържани в специални лагери без перспективи за повторно влизане в иракската общност и без свобода на движение извън лагерите.¹⁰⁷ Освен това един източник заяви, че поради естеството на ИДИЛ като сунитска екстремистка организация по-голямата част от населението счита сунитските араби за потенциално свързани с терористичната групировка.¹⁰⁸ Друг източник отбеляза, че има голям страх от атаки за отмъщение сред сунитското арабско население, което нямат доверие на организациите, свързани със сигурността, тъй като по-голямата част от тях се контролират от иракските шиити.¹⁰⁹ Един източник обаче отбеляза, че ситуацията за иракските сунити е много по-добра, отколкото е била през 2015 г. и през 2005-2006 г. по време на сектантската гражданска война. Правителството положи усилия да не бъде прекалено строго към сунитското малцинство.¹¹⁰

1.2.1 Преследване от ИДИЛ

Приоритет и капацитет на ИДИЛ

Към декември 2017 г. ИДИЛ вече не контролира нито една територия.¹¹¹

102 Международна хуманитарна неправителствена организация: 107; Консулство на САЩ, Ербил: 238

103 Международна хуманитарна неправителствена организация: 109; Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 10; Норвежки бежански съвет: 168-170; Консулство на САЩ: 240

104 Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 10; Норвежки бежански съвет: 164

105 Норвежки бежански съвет: 164

106 Консулство на САЩ: 240-241; Норвежки бежански съвет: 173; "Киркук сега": 204

107 Консулство на САЩ: 242; Норвежки бежански съвет: 173; За допълнителна информация относно условията за съпруги на членове на ИДИЛ вж. раздел 2.2.2 Определени лагери за членове на семейството на бивши членове на ИДИЛ, както и Приложение 1: Консулство на САЩ: 242; "Киркук сега": 204 и 206

108 Международна хуманитарна неправителствена организация: 109

109 "Киркук сега": 203

110 Иракски анализатор: 66

111 "Киркук сега": 199; Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 7; Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси: 81

След военното си поражение и загубата на контрол над територии ИДИЛ се превърна в по-обикновена бунтовническа групировка в по-традиционен смисъл.¹¹² Групировката е особено концентрирана на места като планините Хамрин и Хавиджа, провинция Киркук, но също така и в провинциите Дияла и Нинава, както и в граничната зона между Ирак и Сирия.¹¹³

Според Института за военни изследвания (ИВИ) ИДИЛ също е създала зона за подкрепа по иракско-иранската граница, която се използва като база за операции в Иран. Останалите от ИДИЛ бойци (включително кюрдската салафитско-джихадистка групировка "Ансар ал Ислям") поддържат зона за подкрепа в планините Халабджа в РИК от края на 2016 г. насам. Същият източник отбелязва, че местните кюрдски сили са задържали многобройни предполагаеми членове в провинция Сулеймания в Северен Ирак от януари 2018 г. насам.¹¹⁴

ИДИЛ вероятно все още има централизирано командване, но на оперативното ниво дейностите са делегирани на местни групировки, които повече или по-малко действат в името на ИДИЛ.¹¹⁵ В някои случаи ИДИЛ има тайни клетки с членове, които се крият сред гражданското население.¹¹⁶ Според доклад на ООН има оценки, че в Ирак и Сирия има приблизително от 20 000 до 30 000 членове на ИДИЛ.¹¹⁷

Групировката често използва тактики за сплашване, при които членовете влизат с превозни средства в селата през нощта, за да демонстрират безсилието на властите и на ИСС и да покажат, че групировката все още съществува.¹¹⁸

Нивото на насилие показва, че ИДИЛ все още има капацитет да извършва атаки, но в по-малък мащаб в сравнение с периода, когато групировката контролирала огромна територия в Северен Ирак. Властите често обвиняват ИДИЛ, когато биват извършени атаки. И в някои случаи ИДИЛ поема отговорността за атаките. Въпреки това невини ИДИЛ носи отговорност за насилието.¹¹⁹

Профил на лица, обект на атаки и преследване от ИДИЛ

Основните цели за ИДИЛ са силите за сигурност (ИСС) и Силите за народна мобилизация (СНМ), както и до известна степен и държавни служители.¹²⁰

Въпреки това, с цел създаване на хаос в иракското общество, други действащи лица като цивилни или хора, които си сътрудничат с организациите за сигурност или с властите, също могат да бъдат цели за ИДИЛ. Имаше инциденти, при които цивилни са бяха убити или отвлечени на фалшиви контролно-пропускателни пунктове.¹²¹ Един източник каза, че такива

-
- 112 Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 1; Специалист, работещ за организация за правата на човека в Ирак: 182
- 113 Специалист, работещ за организация за правата на човека: 182; Иракски анализатор: 74; Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 1 + 25; СЦКК: 263; Активист за правата на човека: 368; MOM: 334
- 114 Брандън Уолъс [Brandon Wallace] и Дженифър Кафарела [Jennifer Cafarella]: "Вторият възход на ИДИЛ", Институт за военни изследвания (ИВИ), 2. октомври 2018 г., <http://iswresearch.blogspot.com/2018/10/isiss-second-resurgence.html>
- 115 Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 1
- 116 СЦКК: 263; Активист за правата на човека: 368; MOM: 334
- 117 Съветът за сигурност на ООН, Разпространение: Общо, S/2018/705, 27 юли 2018 г., <http://undocs.org/S/2018/705>
- "2. Много бойци, лица, осъществявали планиране, както и високопоставени ръководители по доктрина, сигурност и военни дела на ИДИЛ бяха убити в боевете и много бойци и други служители са напуснали зоната на непосредствено върлуващия конфликт. Много от тях обаче продължават да се намират в Ирак и Сирийската арабска република, като някои все още са изцяло ангажирани военно, а други се крият в общности и градски райони, където им симпатизират".
- "3. Някои държави членки оценяват, че сега общият брой на членовете на ИДИЛ в Ирак и Сирийската арабска република е между 20 000 и 30 000 лица, като те са приблизително еднакво разпределени между двете страни. Сред тях все още важен компонент са хилядите активни чуждестранни терористични бойци".
- 118 Специалист, работещ за организация за правата на човека: 182; Иракски анализатор: 74; СЦКК: 263; Активист за правата на човека: 368; Норвежки бежански съвет: 176; МВР, РПК, Сами Дж. Хюсеин: 362
- 119 "Киркук сега": 200-201; Активист за правата на човека: 370; MOM: 334; Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 25
- 120 Иракски анализатор: 74; Активист за правата на човека: 370; MOM: 334; Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 25; "Киркук сега": 199
- 121 MOM: 334; "Киркук сега": 201; Специалист, работещ за организация за правата на човека: 181

инцидентите могат да бъдат или умишлен терористичен акт срещу цивилни лица, или жертвите да са били случайни цивилни и след това ИДИЛ се опитва да ги опише като членове на СММ. За ИДИЛ обаче линията между цивилни лица и въоръжени действащи лица в областта на сигурността често е размыта.¹²²

Освен това групировките на ИДИЛ насочват атаките си и срещу племенни лидери. В Мосул двама мухтари бяха убити през първата половина на 2018 г.¹²³

Преследване и атаки в райони, контролирани от кюрдите

Един източник заяви, че няма съобщения, че ИДИЛ има присъствие в региона Иракски Кюрдистан (РИК). Според един източник, интервюиран през април 2018 г., в РИК не е имало бунтовнически дейности, извършвани от каквато и да било въоръжена организация като ИДИЛ.¹²⁴ През юли 2018 г. обаче беше съобщено, че е извършена атака срещу правителствената сграда в Ербил и че ИДИЛ е заподозреният извършител.¹²⁵

1.2.2 Преследване от Силите за народна мобилизация (СНМ)

Настоящата структура на СНМ беше сформирана през юни 2014 г., за да се противопостави на офанзивата на ИДИЛ. СНМ обаче се състоят от няколко различни милиции и въоръжени групировки, като някои от които бяха създадени още през 2003 г.¹²⁶

Приоритет и капацитет на СНМ

Според редуцирана оценка на общия размер на СНМ те разполагат с най-малко 120 000 членове.¹²⁷

СНМ се състоят от много различни милиции, като по-голямата част са шиитски милиции. Има шиитски милиции, които са подкрепяни от Иран, докато други имат по-вътрешни националистически цели. Има и шиитски милиции, които са били мотивирани от войната в Сирия и воюват в Сирия.¹²⁸

Етническите и религиозните малцинства също имат свои СНМ, като туркменски, християнски, йезидски СНМ, СНМ на шабаците и др. Има някои сунитски СНМ, които се състоят от 17 000-25 000 членове. Повечето от тях бяха създадени в края на 2014 г. в съюз с иракското правителство за борба с ИДИЛ.¹²⁹

Набирането на членове в СНМ става изцяло на доброволна основа. Мнозина се присъединяват към СНМ по икономически причини, защото заплатите са привлекателни в сравнение с останалата част от Ирак.¹³⁰

СНМ са много влиятелни и са популярни сред по-голямата част от населението заради усилията им да победят ИДИЛ; те са активни в популяризирането си чрез обществени кампании и медийно отразяване; те са също тясно свързани с най-важните политически партии в Багдад.¹³¹

122 "Киркук сега": 201

123 Специалист, работещ за организация за правата на човека в Ирак: 181 + 183

124 Международна неправителствена организация, действаща в региона Кюрдистан: 301; Активист за правата на човека: 380

125 Ройтерс, 23 юли 2018 г. "Силите за сигурност прекратиха атаката срещу провинция Ербил на заподозрени бойци на "Ислямска държава" <https://www.reuters.com/article/us-iraq-kurds-attack/security-forces-end-attack-on-erbil-governorate-by-suspected-islamic-state-bunтовници-idUSKBN1KDOMF>

По-ранни инциденти в областта на сигурността, които се разиграха в РИК, бяха бомбените атаки в офиса на губернатора през ноември 2014 г. и в консулството на САЩ през април 2015 г.; 104 (Регион Иракски Кюрдистан (РИК), достъп, възможност за закрила, сигурност и хуманитарна ситуация, април 2016 г., страница 32-33: <https://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/4B4E8C12-84B7-4ACB-8553-5E0218C5689A/0/FactfindingreportKurdistanRegionofIraq11042016.pdf>)

126 Иракски анализатор: 34

127 Иракски анализатор: 35

128 Иракски анализатор: 35-43. За списък на шиитските милиции, предоставен от същия източник, има препратка към Приложение

1.

129 Иракски анализатор: 44; Специалист, работещ за организация за правата на човека: 186

130 Иракски анализатор: 45

Неясната йерархия на СНМ обаче се разглежда като основно предизвикателство.¹³² СНМ официално са обект под управлението на Министерството на вътрешните работи на Ирак (МВР), но не всички СНМ се отчитат пред МВР и правителството не контролира всички въоръжени организации.¹³³

Профил на лица, обект на атаки и преследване от СНМ

СНМ основно преследват и атакуват лица, за които се подозира, че са свързани с ИДИЛ или са членове на семейството на такива лица.¹³⁴ Това най-често са млади мъже араби сунити, но като цяло други араби сунити и туркмени сунити също страдат от форма на колективен тормоз, убийства, дискриминация и т.н. СНМ често действат в отговор на инциденти с ИДИЛ.¹³⁵ Един източник заяви, че СНМ имат капацитет да преследват и атакуват, когато поискат.¹³⁶ Те имат много добри разузнавателни способности, които се простират в по-голямата част от иракското общество.¹³⁷

СНМ могат да преследват или атакуват политически или икономически опоненти независимо от техния религиозен или етнически произход.¹³⁸

След октомври 2017 г. имаше съобщения за насилие от страна на СНМ срещу кюрдското население в Киркук и Туз Хурмату. Кюрдите, станали обект на насилие, бяха най-вече членове на политическата партия ДПК и на Асаиш.¹³⁹

Преследване и атаки в райони, контролирани от кюрдите

СНМ не атакуват и не преследват хора в РИК. Счита се малко вероятно СНМ да провеждат такива действия, тъй като това не е приоритет за тях и те нямат капацитет да действат в РИК.¹⁴⁰

1.2.3 Преследване от Иракските сили за сигурност (ИСС)

Приоритет и капацитет на ИСС

Иракските сили за сигурност (ИСС) са основната организация, свързана със сигурността в Ирак. Те се състоят от много различни клонове. Основните сили сред ИСС са тези на иракската армия, която е под управлението на Министерството на отбраната на Ирак. Други важни действащи лица в ИСС са Федералната и Местната полиция към Министерството на вътрешните работи на Ирак.¹⁴¹

Иракската армия като цяло се опитва да подобри имиджа си, след като пострада тежко заради поражението от ИДИЛ през 2014 г. заради дезертьорство и корупция.¹⁴² Същото важи и за Федералната полиция, която е преминала през процес на рехабилитация, за да преодолее лошата си репутация, причинена от корупция, непотизъм и нарушаване на човешките права. Един източник отбеляза, че Федералната полиция е станала по-дисциплинирана и по-добре обучена.¹⁴³

131 Иракски анализатор: 49; Активист за правата на човека: 366
132 Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 3
133 Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси: 81
134 Специалист, работещ за организация за правата на човека: 185; Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 3
135 Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 3; Консулство на САЩ, Ербил: 239; Активист за правата на човека: 366; Иракски анализатор: 52
136 Специалист, работещ за организация за правата на човека в Ирак: 185
137 Иракски анализатор: 58
138 Иракски анализатор: 51-53 + 68
139 Активист за правата на човека: 371 - Вж. допълнителна информация в глава 1.1.2.
140 Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 28; Специалист, работещ за организация за правата на човека: 187; МОМ: 336 + 338; Активист за правата на човека: 380
141 За допълнителни справки относно състава на ИСС вж. "Киркук сега" [Kirkuk Now]: 210-212
142 Иракски анализатор: 70
143 Иракски анализатор: 71

Един източник спомена, че като цяло съществува схващането, че ИСС вършат много по-добра работа от очакваното. Те са станали по-професионални и по-добре платени.¹⁴⁴

ИСС са доброволни сили и няма задължителна военна служба.¹⁴⁵

Профил на лица, обект на атаки и преследване от ИСС

Има малко съобщения за нарушения на правата на човека, извършени от ИСС. Според иракски анализатор трябва дълго време да бъде прекарано в търсене, за да бъдат намерени сериозни нарушения на правата на човека, извършени от иракската армия и полицията. И двете организации работят усилено, за да избегнат нарушения.¹⁴⁶

Така например иракският премиер беше принуден да разкритикува СНМ и да вкара ИСС в Киркук, след като иракското правителство пое контрола над града през октомври 2017 г.¹⁴⁷

Основен обект на интерес за ИСС са хората, за които се подозира, че са свързани с ИДИЛ, които често са мъже, които са араби сунити и са на възраст малко над 20 години. Те често биват залавяни на контролно-пропускателни пунктове или по време на претърсвания на домове. Прагът на необходимостта от доказателства за арестуване на заподозрян член на ИДИЛ обаче обикновено е доста нисък. Често за арест би било достатъчно, ако даден човек посочи друго лице за свързано с ИДИЛ.¹⁴⁸ В доклад, публикуван от "Хюман Райтс Уоч" през септември 2018 г., беше документирано, че ИСС са задържали няколко мъже и няколко момчета през периода от април 2014 г. до октомври 2017 г., които са станали обект на принудителни изчезвания.¹⁴⁹

Преследване и атаки в райони, контролирани от кюрдите

Кюрдските сили за сигурност имат пълен контрол върху региона на Иракски Кюрдистан (РИК). Няма иракски федерални сили за сигурност, които действат вътре в РИК. Има известно военно сътрудничество между кюрдските сили Пешмерга и ИСС, но не и в рамките на РИК. За ИСС не е приоритет да преследва или атакува хора в кюрдските райони.¹⁵⁰

1.2.4 Преследване от кюрдските сили Пешмерга

Регионът Иракски Кюрдистан (РИК) е разделен между двете основни политически партии: ДПК, Демократическата партия на Кюрдистан, която контролира Ербил и Дахук, и ПСК, Патриотичния съюз на Кюрдистан, който контролира Сулеймания.¹⁵¹

И двете партии имат свои сили за сигурност - Пешмерга, както и полицейски сили за сигурност - Асаиш, и собствени разузнавателни служби - Заняри (ПСК) и Парастин (ДПК).¹⁵²

144 Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 4

145 Иракски анализатор: 65

146 Иракски анализатор: 70-71

147 За допълнителна информация вж.: 1.1.2. Ситуация със сигурността в провинция Киркук

148 Специалист, работещ за организация за правата на човека в Ирак: 189

149 "Хюман Райтс Уоч", 27 септември 2018 г. "Животът без баща е безсмислен", произволни арести и принудителни изчезвания в Ирак 2014-2017 г.: <https://www.hrw.org/report/2018/09/27/life-without-father-meaningless/arbitrary-arrests-and-enforced-disappearances-iraq>

150 Активист за правата на човека: 380; MOM: 336 + 338; Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 28

151 Иракски анализатор: 75; Активист за правата на човека: 374

152 Държавен департамент на САЩ; Доклад на страната за правата на човека 2017 г. - Ирак, 20 април 2018 г.

<https://www.ecoi.net/en/document/1430110.html>; Сили за сигурност на Регионалното правителство на Кюрдистан, 2009 г., Чапман, Д. П. [Chapman, D. P.], <https://ntrl.ntis.gov/NTRL/dashboard/searchResults/titleDetail/ADA510826.xhtml>

Профил на лица, обект на атаки и преследване от силите Пешмерга

Кюрдските организации, свързани със сигурността, преследват и атакуват политическата и обществена опозиция в РИК. Защитниците на човешките права, активистите, журналистите и протестиращите държавни служители са обект на преследване и атаки, когато демонстрират критика към политическото ръководство. Последният пример за това беше през март и април 2018 г., когато държавни служители протестираха срещу липсата на заплати и нарастващата бедност. Протестите бяха насилствено потиснати от въоръжени членове на политическите партии и Асаиш. Освен това в региона са убити над четирима журналисти.¹⁵³

Силите за сигурност в РИК също преследват заподозрени членове на ИДИЛ, които често са араби сунити.¹⁵⁴

Преследване и атаки извън райони, контролирани от кюрдите

Кюрдските сили за сигурност - както Пешмерга, така и Асаиш, вече нямат присъствие в оспорваните райони или в останалата част от Ирак.¹⁵⁵

Един източник отбелязва, че това е и основната причина, поради която от октомври 2017 г. нито едно лице не е било преследвано или атакувано от кюрдските сили в оспорваните райони или в останалата част на Ирак.¹⁵⁶ Друг източник заяви, че ДПК е финансира въоръжени групировки, които са се опитали да атакуват ИСС в североизточен Киркук. Това обаче е било организирано, но все пак е било фактор на нестабилност. Каквито и да било инциденти са били с малък мащаб и са се случили само в североизточен Киркук.¹⁵⁷

2. Ситуация за вътрешно разселените лица (ВРЛ)

2.1 ВРЛ в региона Иракски Кюрдистан и оспорваните райони

Има над 700 000 вътрешно разселени лица (ВРЛ) в региона Иракски Кюрдистан (РИК).¹⁵⁸ Между 150 000 - 200 000 ВРЛ пристигнаха в РИК, след като иракските сили за сигурност поеха контрола над повечето оспорвани райони през октомври 2017 г. Те са били предимно кюрди (приблизително 110 000 души), но е имало пристигнали и християни, йезиди и други малцинства, твърдят кюрдските власти.¹⁵⁹

Повечето от ВРЛ живеят в условия, организирани от тях в лично качество, включително в апартаменти под наем, със семейства или приятели в приемните общности.¹⁶⁰ Някои ВРЛ живеят в определени лагери за ВРЛ, които са контролирани от много различни действащи лица като например кюрдските власти, международните организации за хуманитарна помощ, както и местните и международните неправителствени организации.¹⁶¹

153 Активист за правата на човека: 374-375; Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 29; Източник на ООН в Ербил; Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси: 92

154 Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси: 90 + 92; Специалист, работещ за организация за правата на човека: 193-195;

155 Специалист, работещ за организация за правата на човека: 196; MOM: 336

156 Специалист, работещ за организация за правата на човека: 193

157 Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 20

158 MOM Ирак, юли 2018 г., матрица за проследяване на разселване, dtm round 100, страница 5,

http://iraqdtm.iom.int/LastDTMRound/Round100_Report_English_2018_July_31_IOM_DTM.pdf. Съвместен център за координация при кризи (СЦКК): 260 посочва голям брой ВРЛ и сирийски бежанци в РИК. Според ВКБООН към януари 2018 г. в РИК са регистрирани 247 057

сирийски бежанци: <https://reliefweb.int/report/iraq/unhcr-iraq-factsheet-january-2018>

159 СЦКК: 261

160 MOM Ирак, юли 2018 г., матрица за проследяване на разселване, dtm round 100, страница 4,

http://iraqdtm.iom.int/LastDTMRound/Round100_Report_English_2018_July_31_IOM_DTM.pdf. СЦКК: 261; Международна

организация, Офис за координация в Ербил: 397

161 СЦКК: 261; Международна организация, Офис за координация в Ербил: 397

Регионът Иракски Кюрдистан (РИК) и освободените райони страдат от тежка икономическа криза с малко налични работни места, липса на възможности за поминък и повишени цени на стоките, включително на наемите.¹⁶²

Липсва федерално и международно финансиране, включително хуманитарна помощ. Има проблеми с финансирането на всички спомагателни дейности за възстановяване на районите след разгрома на ИДИЛ.¹⁶³

2.2. Ограничения за доброволно връщане в оспорваните райони

Общата ситуация на ВРЛ варира в различните региони. Петте провинции - Нинава, Киркук, Анбар, Салах ад Дин и Багдад създадоха Комитети за връщане, които обсъждат и планират принципните връщания на ВРЛ, както и консолидирането и закриването на лагерите.¹⁶⁴

Като цяло доброволното връщане на ВРЛ в освободените райони се случва и продължава да се случва. В зависимост от това откъде произхождат ВРЛ, според съобщенията приблизително 10% или по-малко от ВРЛ са склонни да се върнат или желаят да се върнат към този момент. Броят на ВРЛ, които се връщат в района си на произход, намаля и продължава да намалява, сочат статистически данни, събрани от Бюрото за разселване и миграция (БРМ).¹⁶⁵

В резултат на това има много ВРЛ, които все още са разселени. Има много препятствия пред връщането и съществуват също някои групи, които все още въобще не са в състояние да се завърнат.¹⁶⁶

2.2.1 Процедури за получаване на разрешение и свобода на движението за връщащи се ВРЛ

Процедура за получаване на разрешения за връщащи се ВРЛ

Всяко ВРЛ, което желае да се придвижва от едно място на друго, се нуждае от разрешения за това:

- Като начало ако ВРЛ иска да се върне в района си на произход или просто иска да направи кратко посещение, за да провери имотите, условията и т.н., лицето първо трябва да получи разрешение от местните общности в мястото на разселване. Това означава, че ако ВРЛ живее в лагер, ръководството на местния лагер трябва да предостави на лицето разрешение да го напусне. Ръководството на лагера може да издаде едnodневна карта за достъп, за да може ВРЛ да напусне лагера. В този случай обаче лицето трябва да предаде своите документи за самоличност, а в някои случаи и телефоните си на ръководството на лагера.¹⁶⁷
- На второ място местните организации за осигуряване на сигурност в зоната на разселване трябва да дадат разрешение на ВРЛ за напускане.
- На трето място местните организации за осигуряване на сигурност по пътя от района на разселване към района на произход трябва да дадат разрешение за преминаване.

162 Международна организация, Офис за координация в Ербил: 397; Норвежки бежански съвет: 145

163 Международна организация, Офис за координация в Ербил: 397; Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси: 79; Норвежки бежански съвет: 140

164 Международна хуманитарна неправителствена организация: 99; Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси: 79

165 Международна организация, полеви офис в Сулеймания: 414; Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси: 79; Международна организация, Офис за координация в Ербил:

411

166 Международна хуманитарна неправителствена организация: 99; Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси: 79; Консулство на САЩ, Ербил: 230; Международна организация, Офис за координация в Ербил: 411;

167 MOM: 311, Консулство на САЩ в Ербил: 231

- И накрая местните действащи лица в сферата на сигурността и местните общности например ръководителят на гражданската администрация, т.е. мухтарите, трябва да дадат разрешение за ВРЛ да се завърне в района му на произход.¹⁶⁸

Процедурата за получаване на разрешение се състои в това името на ВРЛ да бъде проверено чрез база данни за сигурност, която съдържа имена с профили на известни и заподозрени терористи.¹⁶⁹ Всяка организация в сферата на сигурността има своя собствена, независима база данни за сигурност, което означава, че когато ВРЛ пътуват от едно място на друго, те ще бъдат проверявани в няколко различни бази данни.¹⁷⁰ В случай че ВРЛ преминат през проверката в базите данни, те трябва да се регистрират като връщащи се лица и след това им се разрешава да пътуват обратно до района им на произход.¹⁷¹

Има много случаи на ВРЛ, на които е било разрешено да напуснат района им на разселване, но не им е било позволено да се върнат в района им на произход. В това отношение местните мухтари и шейхове играят важна роля и ако те дадат гаранция за дадено лице, той/тя ще получи разрешение за връщане.¹⁷²

В някои случаи местните общности не искат определени хора или семейства да се върнат. Например има конкретни райони на Киркук и Мосул, в които ВРЛ или група с ВРЛ не могат да се върнат. Може да има и местна племенна динамика, която може да определи дали дадено лице ще получи одобрение. По отношение на арабите сунити често само тези, които ясно показват подкрепа към местното ръководство, са в състояние да се върнат.¹⁷³

Свобода на движение за връщащи се ВРЛ

В допълнение към гореспоменатите процедури за разрешения има и някои ограничения на свободата на движение. Кюрдските власти заявиха, че има пълна свобода на движение за ВРЛ да напуснат лагерите; въпреки това има някои уязвими групи като самотни жени или жертви на сексуални престъпления, които имат ограничения спрямо предоставяната им защита.¹⁷⁴

Друг източник заяви, че в контролираните от кюрдите лагери на ВРЛ свободата на движение е била по-ограничена в сравнение с лагерите под контрола на иракското правителство. В някои случаи мобилните телефони и/или документите за самоличност са били взети от ВРЛ. Без лична карта те не могат да пътуват извън лагерите поради честата поява на контролно-пропускателните пунктове.¹⁷⁵

Що се отнася до възможността да се пътува между отвоюваните райони и други части на Ирак, като цяло това е сравнително лесно. Има голямо движение между РИК и Мосул, както и между РИК и Киркук.¹⁷⁶ По пътя от Мосул до Синджар пътуването е по-трудно, тъй като има приблизително 30 контролно-пропускателни пункта, всека от които е управляван от различни групировки и нивото на контрол и непредсказуемост варира за всяка групировка.¹⁷⁷

168 MOM: 311; Международна хуманитарна неправителствена организация: 113-115; Норвежки бежански съвет: 155; "Киркук сега": 205; Консулство на САЩ, Ербил: 231; Международна организация, Офис за координация в Ербил: 408; Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси: 79

169 MOM: 311; Международна хуманитарна неправителствена организация: 102-103 + 113; Норвежки бежански съвет: 155; "Киркук сега": 205; Международна организация, Офис за координация в Ербил: 408

170 Международна хуманитарна неправителствена организация: 102-103 + 113 + 115; Норвежки бежански съвет: 155; Консулство на САЩ, Ербил: 232;

Международна организация, Офис за координация в Ербил: 408

171 MOM: 312

172 Консулство на САЩ, Ербил: 231; Норвежки бежански съвет: 155; Международна хуманитарна неправителствена организация:

102

173 Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси: 79; Международна хуманитарна неправителствена организация: 102; Норвежки бежански съвет: 155-156;

174 СЦКК: 276

175 Норвежки бежански съвет: 142

176 Норвежки бежански съвет: 158

177 Консулство на САЩ, Ербил: 232

2.2.2 Пречки, свързани със сигурността, пред ВРЛ, които искат да се върнат

Сектантско разделение в СНМ

Понастоящем това дали ВРЛ може да се върне в района му на произход до голяма степен зависи от това коя милиция контролира района. Когато ВРЛ се върнат, те предимно проверяват коя милиция или сектантска групировка контролира района. Общностите търсят закрила от собствените им хора, което означава, че арабите сунити искат сунитска милиция; християните искат християнска милиция, която да ги защитава и т.н. Например ако християнска групировка контролира даден район, ВРЛ от други религиозни групи ще бъдат притеснени да живеят там, което води до сегрегирани села.¹⁷⁸

ВРЛ с предполагаема принадлежност към ИДИЛ

Основната цел на преминаването на проверките за сигурност е да се докаже, че лицето не е свързано по никакъв начин с ИДИЛ. Ако лицето не премине проверката за сигурност, ще му бъде отказано да се върне и ще бъде предадено на съдебната система и задържано.¹⁷⁹ В тази връзка "Хюман Райтс Уоч" публикува доклад през септември 2018 г., в който документира случаи на задържане и принудително изчезване на мъже и момчета.¹⁸⁰

Има много фактори, които могат да доведат до основателно или предполагаемо подозрение за принадлежност към ИДИЛ:

Много ВРЛ не поемат риска да преминат през проверката за сигурност, просто защото името им е идентично с това на лице от списъците с издирвани хора. Това ги излага на риск от задържане и/или злоупотреби от страна на организациите, осигуряващи сигурност.¹⁸¹

Колкото повече време човек е прекарал далеч от района на произход, толкова повече подозрения може да предизвика, т.е., че причината, поради която човекът не може да се върне, се възприема като принадлежност към ИДИЛ.¹⁸² Същото важи и за хора, които са избягали по същото време, когато ИДИЛ беше победена.¹⁸³ Освен това хората, които предпочитат да останат в лагерите на ВРЛ, също са все по-стигматизирани, тъй като съществува основното схващане, че те вероятно не могат да се върнат поради твърдения, че са свързани с ИДИЛ. В Ирак обаче няма закони, които да регулират това, че хора са живели под контрола на ИДИЛ.¹⁸⁴

Източник коментира, че човек, който е живял известно време в райони, контролирани от ИДИЛ, ще бъде обект на по-подробни проверки за сигурност, преди да му бъде разрешено да се върне. Като цяло обществото няма разбиране към хората, които не са могли да избягат от ИДИЛ. Околните общности не разбират, че хората, които са живели под контрола на ИДИЛ, е трябвало да оцелеят. Вместо това тези хора са подложени на колективно наказание.¹⁸⁵

178 Консулство на САЩ, Ербил: 230; Международна организация, Полеви офис в Сулеймания: 415

179 "Киркук сега": 205-206

180 "Хюман Райтс Уоч", 27 септември 2018 г. "Животът без баща е безсмислен", произволни арести и принудителни изчезвания в Ирак 2014-2017 г.: <https://www.hrw.org/report/2018/09/27/life-without-father-meaningless/arbitrary-arrests-and-enforced-disappearances-iraq>

181 Международна организация, Офис за координация в Ербил: 408; Международна хуманитарна неправителствена организация: 114

182 Норвежки бежански съвет: 156

183 Консулство на САЩ: 241

184 Норвежки бежански съвет: 171-172

185 Норвежки бежански съвет: 157

Ако лице, което е обект на преследване, не бъде задържано, то често бива настанено в лагери, създадени за такива лица, защото никой не би им дал квартира под наем.¹⁸⁶

Лагери, определени за членове на семействата на бивши членове на ИДИЛ

Има определени лагери за членове на семействата на бивши членове на ИДИЛ.¹⁸⁷ Често местата на тези лагери са неизвестни поради страх от отмъщение от жертвите на престъпленията на ИДИЛ.¹⁸⁸

Условията за съпрузите и децата на бойците с ИДИЛ са много сурови. Като цяло те са заклеймени и изолирани от останалата част от обществото. Забранено им е връщането им в района им на произход; изложени са на тормоз, заплахи и злоупотреби; те не са в състояние да получат документи за гражданско състояние, като по този начин не могат да функционират в иракското общество и често от тях се отричат и/или биват отхвърлени от обществото.¹⁸⁹

Домакинствата, оглавявани от жени, получават същото третиране. На тях също не им е позволено да влязат отново в общността, от която произхождат, защото често се появяват твърдения, че жените са вдовици на членове на ИДИЛ. Много от тях живеят в лагери със значително ограничена свобода на движение. Често не им е позволено да напускат лагерите. Има два такива лагера край Мосул, още два или три на други места в провинция Нинава, както и много други в Сирия.¹⁹⁰

Останки от конфликта

Много важна пречка пред връщането на ВРЛ е, че много райони все още се характеризират с обширни разрушения в резултат на войната.¹⁹¹

Много градове, села и квартали са силно замърсени. Взривни вещества и други останки от войната биват намирани в частни домове и обществени сгради като училища, болници, административни сгради и т.н.¹⁹²

Сериозна опасност за живота на ВРЛ е честата поява на скрити експлозиви, разположени в частни къщи, детски площадки и важна обществена инфраструктура. Някои от експлозивите са били поставени умишлено, за да привлекат внимание, поради което семействата и децата често страдат най-много.¹⁹³ Процесът на прочистване беше спрян, когато администрацията в оспорваните територии се смени.¹⁹⁴

2.2.3 Липса на гражданска администрация

Като цяло има остра липса на основни услуги в освободените райони. Някои форми на структури обаче се завръщат. Функционирането на местните граждански администрации се различава в различните области. В някои области те

186 "Киркук сега": 205

187 Норвежки бежански съвет: 173; "Киркук сега": 206

188 "Киркук сега": 206

189 "Киркук сега": 206; Норвежки бежански съвет: 173; Консулство на САЩ, Ербил: 242

190 Норвежки бежански съвет: 173-174

191 СЦКК: 264; Консулство на САЩ, Ербил: 234

192 Норвежки бежански съвет: 139 + 144; Консулство на САЩ, Ербил: 234; Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси: 79; СЦКК 266; Международна хуманитарна неправителствена организация: 100-

101

193 Норвежки бежански съвет: 144; Активист за правата на човека: 386 Международна хуманитарна неправителствена организация: 101; Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси: 79;

Консулство на САЩ, Ербил: 234. За допълнителна информация относно разрушенията вж. Приложение 1: Норвежки бежански съвет: 144; СЦКК: 266; Консулство на САЩ, Ербил: 234; Белкис Уили, "Хюман Райтс Уоч": 254

194 За информация относно разминирането и реконструкцията вж. Приложение 1: Международна хуманитарна неправителствена организация: 101; Консулство на САЩ, Ербил: 234; Белкис Уили, "Хюман Райтс Уоч": 254; СЦКК: 267

функционират, докато в други области са унищожени или бавно се възстановяват.¹⁹⁵ Много от мухтарите са се завърнали, а в някои области е възстановена и форма на съдебна система.¹⁹⁶

Мрежата за социална подкрепа за особено уязвими групи не функционира, тъй като е недостатъчно финансирана. Иракският парламент одобрява финансирането на мрежата за социална подкрепа, но процесът на финансиране е спрял до след парламентарните избори през май 2018 г. Поради това много уязвими групи като хора с увреждания, вдовици и т.н. продължават да живеят в бедност.¹⁹⁷

Имуществени конфликти

Основен проблем в освободените райони след разгрома на ИДИЛ е огромното количество конфликти за собственост. Много къщи са били продадени на много ниски цени и много от завърналите се лица се опасяват, че отново ще бъдат изхвърлени от къщите си.¹⁹⁸

В това отношение не съществува действаща система за помирение. Освен това много къщи са разрушени. Администрациите са сформирали комитети за обезщетения, които трябва да се занимават с въпроса за обезщетяването за имоти с нанесени щети. След това собствениците могат да подадат искове до съда. Въпреки това много семейства се колебаят да реконструират къщите си, преди исковете им да бъдат обработени, тъй като реконструирането би могло да ги лиши обезщетение за имуществото им. Засега не са били отпуснати средства за комитетите, поради което все още не са изплатени обезщетения.¹⁹⁹

2.2.4. Липса на основни услуги

Много ВРЛ не се връщат в районите им на произход, тъй като в широк мащаб има сериозна липса на основни услуги.²⁰⁰ Голяма част от инфраструктурата в районите е била унищожена. Липсват доставки с вода и храна. Освен това ситуацията с канализацията не е адекватна.²⁰¹

Липса на училища

Важен фактор за много семейства на ВРЛ е липсата на функциониращи училища и образователни услуги. Изчислено е, че повече от 1,2 милиона деца са пропуснали да ходят на училище за дълъг период. Някои деца са пропуснали повече от две години в училище. Това повишава риска децата да не могат да се включат отново в учебни занятия. Освен това засега има само много малко стратегии, които да предлагат допълнителна педагогическа подкрепа.²⁰²

2.2.5. Липса на документи за самоличност

Основна пречка за връщането на ВРЛ е, че много хора нямат документи за самоличност или други основни важни документи, които им позволяват да функционират в иракското общество.²⁰³

195 Международна хуманитарна неправителствена организация: 120

196 Консулство на САЩ, Ербил: 235

197 Международна хуманитарна неправителствена организация: 124

198 Белкис Уили, "Хюман Райтс Уоч": 356

199 Международна хуманитарна неправителствена организация: 125; Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси: 79; Консулство на САЩ, Ербил: 235

200 Норвежки бежански съвет: 139 + 146; Консулство на САЩ, Ербил: 235; Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси: 79; "Киркук сега": 218; Международна организация, Офис за координация в Ербил: 413;

201 "Киркук сега": 218; Международна организация, Офис за координация в Ербил: 413

202 Норвежки бежански съвет: 139 + 146-147; Международна организация, Полеви офис в Сулеймания: 415

203 Международна организация, Офис за координация в Ербил: 407; Международен хуманитарен: 104; "Киркук сега": 219; Консулство на САЩ, Ербил: 242

Проблемът е, че те или са загубили документите си, или им е била издадена документация като удостоверения за раждане, брак и смърт от ИДИЛ.²⁰⁴

За да се завърнат ВРЛ, те трябва да имат документи за самоличност, които са издадени в районите на произход. Ако са загубили личните си документи, те трябва да пътуват обратно до района им на произход, за да им бъдат издадени отново. Без документи обаче е много трудно да пътуват където и да било и да минават през контролно-пропускателните пунктове, защото хората без документи по-често са изправени пред произволни арести и задържания.²⁰⁵

Документите, издадени от ИДИЛ, не се признават от иракските власти и трябва да бъдат подменени. Това има последствия за хора, които са или родени, или женени в райони под контрола на ИДИЛ, както и за роднини на починали хора, които не могат да регистрират тези събития. Децата, родени при управлението на ИДИЛ, са изправени пред проблеми при признаването им за граждани на Ирак, като по този начин рискуват да бъдат оставени без гражданство. Тези деца също не биха могли да посещават училище. Ще отнеме няколко години на иракските съдилища, за да им дадат законен статут в Ирак.²⁰⁶

2.2.6 Географски ограничения пред връщанията²⁰⁷

Ограничения пред връщане в Киркук

Когато през октомври 2017 г. иракските правителствени сили и СНМ поеа контрола над Киркук, голям брой хора бяха разселени.²⁰⁸ Източниците се различаваха във възгледите си за това колко от тези ВРЛ са се върнали в Киркук: Някои кюрдски източници и източници, базирани в РИК, заявиха, че голяма част от тези лица все още не са в състояние да се върнат в Киркук и все още живеят разселени в РИК.²⁰⁹ Други източници съобщават, че повечето от ВРЛ, които са били изселени през октомври 2017 г., са се завърнали в Киркук.²¹⁰ По отношение на завръщането в Туз Хурмату един източник заяви, че само няколко ВРЛ са се върнали, а друг източник заяви, че 49 процента от кюрдските семейства не са се върнали поради липсата на услуги и липса на сигурност.²¹¹

Други ВРЛ се завръщат в Киркук. Те са предимно арабски ВРЛ, които са останали в лагери извън Киркук и в РИК, които се завръщат.²¹²

Ограничения пред връщане в Нинава

Нинава е най-големият район с разселване в Ирак. В провинцията има повече от 700 000 ВРЛ, от които 350 000 живеят в лагери за ВРЛ.²¹³

Все още има някои лагери край Мосул, в които отиват новопристигащи ВРЛ. Тези ВРЛ са хора от западната част на Мосул, които са били изгонени от СНМ, както и хора, които са били насилствено изгонени от източната част на града от ИСС. Повечето от тях са араби сунити.²¹⁴

204 Международна организация, Офис за координация в Ербил: 407; Международна хуманитарна неправителствена организация: 104

205 Международна организация, Офис за координация в Ербил: 407; Международна хуманитарна неправителствена организация: 104; "Киркук сега": 214

206 Международна организация, Офис за координация в Ербил: 407; Международна хуманитарна неправителствена организация: 104; "Киркук сега": 219

207 Прави се препратка към раздел 2.2.7 Географско инженерство

208 СЦКК: 261; "Киркук сега": 207; Международна неправителствена организация, действаща в региона Кюрдистан: 299;

Консулство на САЩ, Ербил: 258; МОМ: 331-332; Специалист, работещ за организация за правата на човека в Ирак: 197

209 СЦКК: 261; "Киркук сега": 207; Международна неправителствена организация, действаща в региона Кюрдистан: 299

210 Консулство на САЩ, Ербил: 258; МОМ: 331-332; Специалист, работещ за организация за правата на човека в Ирак: 197. За допълнителна информация за Киркук: прави се позоваване на раздел 1.1.2 относно превземането на Киркук от ИСС и СНМ, октомври 2017 г.

211 Консулство на САЩ, Ербил: 258; Международна неправителствена организация, действаща в региона Кюрдистан: 299

212 "Киркук сега": 222-223

213 Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси: 80

Ограничения пред връщане в Синджар

Много малко ВРЛ са се върнали в Синджар, включително много малко йезиди. Това се дължи предимно от нестабилната ситуация със сигурността и присъствието на много различни действащи лица в сферата на сигурността в района.²¹⁵

Един източник заяви, че РПК пречи на връщането на ВРЛ лица в Синджар. Тъй като РПК контролира движението извън РИК, където повечето йезиди от Синджар живеят, след като са били разселени, РПК възприема, че ДПК има пълен контрол върху свободата на движение. Източникът спомена също, че предотвратяването на връщането също се осъществява чрез натиск и стимули, които действат поради ограничените възможности за настаняване.²¹⁶

Ограничения пред връщане в Мосул

Населението в Мосул беше приблизително 1,8 милиона души, преди ИДИЛ да поеме контрола през юни 2014 г. Към пролетта на 2018 г. населението наброява около един милион души в града.²¹⁷

За арабите е доста лесно да пътуват до Мосул. Но те ще трябва да преминат през множество контролно-пропускателни пунктове по пътя, което изисква надлежни документи и проверки.²¹⁸

Като цяло връщания на ВРЛ в Мосул се случват.²¹⁹ Западната част на града обаче все още е напълно разрушена и почти никой не се връща в тази част на града. Заради разрушенията липсват места за настаняване. Освен това в руините все още има много тела на починали и процесът на разчистване беше спиран няколко пъти поради риск от вируси и други заболявания.²²⁰

Някои хора са се установили в източната част на Мосул, която не беше унищожена в същата степен като западната част. Някои обществени учреждения отново функционират, включително някои училища. Въпреки че на процеса на възстановяване му липсва подкрепа и финансиране, тази част от града се съживи. Това доведе до заселването в Мосул на редица ВРЛ, които не произхождат оттам, в търсене на поминък. Сред завръщащите се са и бившите кюрдски жители, за които е било по-лесно да се върнат в Мосул, отколкото в Киркук, защото кюрдите никога не са поемали контрола над Мосул и по този начин няма предишни недоволства или сметки за уреждане.²²¹

2.2.7 Географско инженерство²²²

Съществуват значителен брой ВРЛ, които са араби сунити и на които кюрдските власти не са разрешили да се върнат от РИК в района им на произход. Тези ВРЛ произхождат от села в оспорваните територии, които РПК не иска да бъдат населявани от други етноси освен от кюрдското население. Такъв е случаят в селата Хасаншам и Хазир. Тези села са предимно празни и с разрушения. Въпреки това

214 Международна хуманитарна неправителствена организация: 105. Допълнителна информация за пристигането на ВРЛ в лагери в Нинава може да бъде намерена в Приложение 1: Международна хуманитарна неправителствена организация: 105

215 "Киркук сега": 215; Консулство на САЩ, Ербил: 244

216 Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 12

217 Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси: 83

218 Норвежки бежански съвет: 175

219 Норвежки бежански съвет: 175; Международна хуманитарна неправителствена организация: 106; "Киркук сега": 213;

Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 14; Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси: 85

220 Норвежки бежански съвет: 175; Международна хуманитарна неправителствена организация: 106; "Киркук сега": 213

221 Норвежки бежански съвет: 175; Международна хуманитарна неправителствена организация: 106; "Киркук сега": 213;

Международна неправителствена организация, работеща в Ирак:

14

222 Прави се препратка към раздел 2.2.6 относно Географските ограничения пред връщанията

близо до селата има големи лагери, ръководени от РПК. Жителите не са успели да получат разрешения, за да напуснат лагерите и по този начин да се върнат в селата.²²³

Опитът да се предотврати връщането на араби сунити в районите, които са под контрола на РПК, се наблюдава и в Синджар. В края на 2017 г. и началото на 2018 г. християни от Синджар също съобщиха, че кюрдските власти не им позволяват да се върнат в селата си.²²⁴

Кюрдската политическа партия ДПК е обвинявана, че предлага стимули на хората да не се връщат. Християните хвърлят вината върху ДПК, като я обвиняват, че позволява само на хората, лоялни на партията, да се върнат в районите, които са под контрола на ДПК.²²⁵

2.2.8 Вторично разселване

Въпреки че някои хора са в състояние да се върнат и установят отново в освободените райони, има и значителен брой хора, които осъзнават, че не могат да се установят там повторно, след като са се опитали да се върнат. Тези хора се оказват вторично разселени.²²⁶

Проучванията на ВРЛ, напускащи лагерите, за да се върнат по домовете си, показват, че хората често се оказват разселени повторно. Това са не само ВРЛ, които се връщат спонтанно, но и семейства, които са прекарвали няколко месеца в района на произход.²²⁷ Хората, които се завръщат и се оказват вторично разселени, често са араби сунити.²²⁸

Много от връщанията могат да се характеризират като т.нар. "посещения за проверка", което означава, че семействата изпращат един или повече членове на семейството или често главата на семейството, обратно в района на произход, за да проверят общото положение и състоянието на имотите им, докато останалите от семейства остават в лагерите, или в приемните общности, като очакват да разберат каква е ситуацията.²²⁹

Няма валидни данни за това колко хора се оказват вторично разселени. Някои източници споменават, че приблизително 4500 души са се завърнали тази година в РИК, след като са се опитали да се установят в Мосул.²³⁰ Източник на кюрдското правителство заяви, че от януари 2018 г. над 10 000 души са се завърнали от Мосул в лагери в РИК.²³¹ Друг източник посочва, че повече от 30% от ВРЛ, които са се опитали да се преселят в освободените райони, може да са се завърнали или да са се опитали да се завърнат в лагерите.²³²

223 Белкис Уили, "Хюман Райтс Уоч": 346

224 Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 12; Белкис Уили, "Хюман Райтс Уоч": 346 + 351-352. Прави се препратка към раздел 2.2.6 относно Географските ограничения пред връщанията

225 Международна неправителствена организация, работеща в Ирак: 12; Белкис Уили, "Хюман Райтс Уоч": 346 + 351-352

226 Норвежки бежански съвет: 159-162; Международна хуманитарна неправителствена организация: 131-132; Белкис Уили, "Хюман Райтс Уоч": 348-350; Международна организация, Полеви офис в Сулеймания: 418; МОМ: 313; Консулство на САЩ, Ербил: 236-237;

Международна неправителствена организация, действаща в област Кюрдистан: 298; Активист за правата на човека: 388; СЦКК: 269-271;

Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси: 79 + 85; Международна организация, Координационен офис на Ербил: 411;

"Киркук сега": 214

227 Международна хуманитарна неправителствена организация: 131

228 Норвежки бежански съвет: 162; Белкис Уили, "Хюман Райтс Уоч": 349; Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси: 85; Международна хуманитарна неправителствена организация: 106

229 Международна хуманитарна неправителствена организация: 132; Международна организация, Офис за координация в Ербил: 411; СЦКК: 271; Консулство на САЩ, Ербил:

236

230 Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси: 85; "Киркук сега": 214

231 СЦКК: 269

232 Норвежки бежански съвет: 161

ВРЛ, които са повторно разселени, или остават близо до района им на произход, или се опитват да се върнат в лагерите или приемните им общности, откъдето първоначално са дошли.²³³

2.3. Широко разпространение на принудително връщане на ВРЛ в оспорвани райони

2.3.1 Принудително връщане от РИК

Източниците не са регистрирали наскоро никакво насилствено връщане от РИК в освободените райони на Ирак.²³⁴

След кюрдския референдум за независимост през септември 2017 г. приблизително 100 араби сунити бяха насилствено изгонени от лагери в Дебага към лагери край Махмур в рамките на провинция Ербил в РИК. Изгонването обаче беше свързано с напрегнатата ситуация със сигурността след референдума, защото кюрдските власти се опасяваха, че СНМ ще използват районите край Махмур като база за инвазия.²³⁵

През 2017 г. 46 арабски ВРЛ, повечето от които бяха от провинция Анбар, получиха заповеди от Асаиш да напуснат РИК, тъй като те бяха смятани за проблем, свързан със сигурността, поради семейните им връзки с членове на ИДИЛ.

Въпреки това, след намеса от страна на хуманитарни организации, им беше разрешено да се върнат в Сулеймания.²³⁶

2.3.2. Натиск от Регионалното правителство на Кюрдистан за ВРЛ да се завърнат

РПК прилага по-малко принуда за връщане на ВРЛ в сравнение с местните власти в други части на Ирак. Въпреки това натискът върху ВРЛ да се върнат в района им на произход се увеличи преди парламентарните избори през май 2018 г.²³⁷

Има съобщения за случаи на ВРЛ, живеещи в градски райони в РИК, които имат проблеми с подновяването на регистрацията си в РИК. Когато срокът на регистрацията им приключил, властите отказали да я удължават, като по този начин са показали на лицето, че не може повече да остане в РИК.²³⁸

Освен това през пролетта на 2018 г. РПК планираше да затвори всички лагери за ВРЛ до края на 2018 г. Някои от тях вече бяха затворени, което доведе до пренаселеност в някои от останалите лагери. Въпреки това през лятото положението се подобри заради активен процес на връщане.²³⁹

Като цяло кюрдските власти проведоха кампании за повишаване на осведомеността, които помогнаха за очакванията на ВРЛ да се завърнат.²⁴⁰

2.3.3 Натиск от иракското правителство върху ВРЛ в РИК

В началото на 2018 г. Министерството на образованието на Ирак взе решението да спре финансирането на арабските училища в лагерите за ВРЛ в РИК от началото на септември 2018 г. Вместо това парите трябваше да бъдат разпределени за

233 Консулство на САЩ, Ербил: 237; Международна организация, Полеви офис в Сулеймания: 418. За информация относно deregистрирането на ВРЛ, напускащи лагерите за ВРЛ, и процедурите за повторно влизане в лагерите, вж. Приложение 1: Международна организация, Офис за координация в Ербил: 411; Норвежки бежански съвет: 161; Активист за правата на човека: 388; Международна организация, Полеви офис в Сулеймания: 418

234 Международна организация, Офис за координация в Ербил: 405; Международна неправителствена организация, действаща в региона Кюрдистан: 296; Консулство на САЩ, Ербил: 253; Белкис Уили, "Хюман Райтс Уоч": 345; Международна хуманитарна неправителствена организация: 128; Норвежки бежански съвет: 151; Активист за правата на човека: 382; "Киркук сега": 220

235 Консулство на САЩ, Ербил: 253

236 Международна организация, Полеви офис в Сулеймания: 417

237 Международна организация, Офис за координация в Ербил: 405

238 Международна организация, Офис за координация в Ербил: 409; Активист за правата на човека: 303

239 Международна организация, Офис за координация в Ербил: 404. Срещата с източника се състоя на 22 април 2018 г. В писмо по електронна поща, получено от същия източник на 3 септември 2018 г., към записките за срещата беше добавена информация за развитието, случило се през следващите месеци.

240 Активист за правата на човека: 303; "Киркук сега": 220

реконструкцията на инфраструктурата в освободените райони като училища, мостове, болници и пътища. Този ход щеше да засегне над 160 000 деца, които не биха могли да посещават училище, защото вероятно училищата щяха да бъдат затворени.²⁴¹

Въпреки това след силно опозиция на идеята федералното Министерство на образованието реши, че не иска да приложи тази заповед, като по този начин позволи на арабските училища в лагерите за ВРЛ в РИК да продължат да работят.²⁴²

Решението за закриване на училищата първоначално дойде от правителството на Ирак в Багдад, което иска да окаже натиск върху ВРЛ да се върнат в Ирак, за да работят и да възстановят освободените райони.²⁴³ Правителството иска да спре финансирането на заплатите на ВРЛ, които не се връщат, както и по-точно учителите и медицинските сестри бяха принудени да се върнат в районите им на произход.²⁴⁴

Натискът върху ВРЛ да се върнат се увеличи преди парламентарните избори през май 2018 г.²⁴⁵ Това обаче стана по-малко приоритет за иракското правителство, след като разреши гласуването в лагери.²⁴⁶

Има примери за ВРЛ, които са били принудени да се върнат в освободените райони от ръководството на лагера или от силите за сигурност в райони, контролирани от иракското правителство, като провинция Анбар, Салах ад Дин и Киркук.²⁴⁷

Иракското правителство създаде Комисия за връщане, за да улесни процеса на връщане. Комисията обаче се фокусира единствено върху затварянето на лагери, а не върху подобряването на условията в отвоюваните райони.²⁴⁸

2.3.4 Принудени ли са ВРЛ да отидат в лагери?

Като цяло има много малко ново разселване в лагери. Последният пример беше, когато ИСС превзе Хавиджа. Жените и децата бяха ограничени в лагерите, докато мъжете бяха подложени на скрининг на неизвестно място. Сега акцентът е върху "консолидиране на лагери", което предполага постоянни усилия за връщане и постепенна концентрация в избрани места на лицата, които не могат или не искат да се върнат.²⁴⁹

3. Достъп и местопребиваване

3.1. Достъп до региона Иракски Кюрдистан (РИК)

Ситуацията по отношение на достъпа до РИК се подобри.²⁵⁰ Няма обаче правни норми, закони или официални политики; правилата и процедурите са обект на чести промени в зависимост от развития със сигурността и политическото развитие.²⁵¹

241 Норвежки бежански съвет: 148; Консулство на САЩ, Ербил: 255-256; СЦКК: 277

242 Консулство на САЩ, Ербил: 255

243 Консулство на САЩ, Ербил: 256; Норвежки бежански съвет: 148; СЦКК: 277

244 Консулство на САЩ, Ербил: 257; Международна организация, Полеви офис в Сулеймания: 417; СЦКК 278; Норвежки бежански съвет: 149;

245 Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси: 78; Международна организация, Офис за координация в Ербил: 405

246 Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси: 78

247 Норвежки бежански съвет: 151; Международна хуманитарна неправителствена организация: 126

248 Международна хуманитарна неправителствена организация: 129

249 Норвежки бежански съвет: 154

250 Международна хуманитарна неправителствена организация: 137; MOM 305; Международна организация, Офис за координация в Ербил: 395; Дирекция за гражданство и гражданско състояние: 423-424

251 Международна организация, Офис за координация в Ербил: 395; Международна хуманитарна неправителствена организация:

3.1.1. Процедура за достъп до РИК

Източници казаха, че ВРЛ вече могат да получат достъп до РИК, при условие че могат да представят документи за самоличност. В много случаи вече не е необходим спонсор за достъп до РИК.²⁵² Всяко лице, което премине границата, ще трябва като рутинна процедура да се представи в местния офис на Асаиш до 48 часа след това. При влизане през контролно-пропускателния пункт името и документите за самоличност се проверяват в база данни и се издава разрешение за пребиваване за един месец.²⁵³

Изискването за спонсорство беше облекчено

Изискването за спонсорство беше облекчено или изцяло премахнато, след като Мосул беше отвоюван от ИДИЛ. Въпреки това от някои лица продължава се изисква да представят спонсор в зависимост от всеки отделен случай като например при домакинствата, в които глава на семейството е жена, която не може да обясни отсъствието на съпруга си, или при необвързани мъже и жени без семейства.²⁵⁴ Освен това младите, необвързани мъже араби са били лишавани от достъп или са имали трудности да получат достъп до РИК в зависимост от връзките им.²⁵⁵

Фактът, че на някои ВРЛ бива отказан достъп до РИК, е свързан със съображения за сигурност. Съобщава се, че акцентът върху съображенията за сигурност е довел до задържането на някои лица, за които в миналото е имало повишени опасения, свързани със сигурността.²⁵⁶

Влизане през летищата

Когато иракски гражданин се завърне доброволно през летищата в Ербил или Сулеймания, лицето може да представи паспорт.²⁵⁷ В случай че в паспорта няма печат за излизане, връщащото се лице ще бъде разпитано. Няма процедура за това в каква степен той или тя ще бъде разпитан/а, следователно разпитът зависи от служителя по сигурността на летището. Връщащите се лица, които нямат печат за излизане в паспорта си, в някои случаи ще бъдат изпратени в Багдад, за да бъдат проверени. Органите на РПК получиха достъп до базата данни на иракското федерално правителство. Международната организация по миграция (МОМ) заяви, че е невъзможно да се излезе от Ирак без печат за излизане в паспорта. Всички паспорти биват подпечатани при излизане както на летищата, така и на сухопътните гранични пунктове. В същото време всеки трябва да даде пръстови отпечатащи при излизане от Ирак.²⁵⁸

В случай че паспортът бъде загубен, е възможно да се представи пасаван, издаден от иракско посолство в Европа, заедно с документ за самоличност.²⁵⁹ Връщащите се лица, които представят пасаван, а не паспорт, ще преминат през по-щателна проверка на летището. Когато се връщат в РИК, хората, които произхождат от РИК, ще получат достъп до РИК, като представят единствено пасавана. На християните от Ербил ще бъдат зададени само няколко въпроса, докато на връщащите се от Мосул ще бъдат зададени още въпроси. На всеки гражданин на Ирак, който се завърне през летищата в РИК, ще му бъде позволено да остане в РИК три дни. Удължаване на това тридневно разрешение за пребиваване обаче би било трудно за получаване. Посетителите като например иракчани на почивка ще получат виза за две седмици. Наскоро никой не е бил задържан на летищата в РИК.²⁶⁰

252 МОМ: 305; РПК, Министерство на вътрешните работи: 363; Международна организация, Офис за координация в Ербил: 396

253 СЦКК: 279; МОМ 305 + 399; РПК, Министерство на вътрешните работи: 363

254 Международна организация, Офис за координация в Ербил: 396

255 Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси 91; Международна хуманитарна неправителствена организация 136-137; Активист за правата на човека: 392

256 Международна организация, Офис за координация в Ербил: 401

257 МОМ 322; Международно летище Ербил: 357

258 МОМ: 322

259 МОМ: 324; Международно летище Ербил: 357

260 МОМ: 324-329

Влизане в провинция Ербил

По отношение на правилата и разпоредбите относно достъпа до провинция Ербил за ВРЛ източник заяви, че ВРЛ, които възнамеряват да получат достъп до Ербил, трябва да преминат през процедури за проверки, свързани със сигурността, които не попадат в обхвата на нито един закон. Освен това те са обект на постоянни промени в зависимост от ситуацията със сигурността и политическата ситуация в района. От 2015 г. възможността за достъп до Ербил се промени, т.е. не е необходим спонсор, независимо от етническия/религиозния произход на лицето. ВРЛ трябва да преминат през проверка, свързана със сигурността, на контролно-пропускателния пункт на границата между Ербил и Централен и Южен Ирак, за да получат достъп до РИК. Властите на контролно-пропускателните пунктове на сухопътната граница или на летището ще направят проверка на имената. Кюрдите и християните няма да бъдат проверявани.²⁶¹

Семействата, оглавявани от жени на бойци на ИДИЛ, не получават достъп до провинция Ербил. Влизането обаче все пак се решава за всеки отделен случай.

При влизане в провинция Сулеймания е необходимо разрешение от Асаиш.²⁶²

3.1.2. Достъп за смесени двойки

Смята се, че двойките, които са смесени - от лице с арабски произход и лице с кюрдски произход, няма да имат затруднения да получат достъп до Ербил. Източникът обаче не е виждал такива случаи.²⁶³ Източник каза, че подобни бракове са много редки, особено в Северен Ирак, където сектантското и етническото напрежение е голямо.²⁶⁴ Друг източник заяви, че смесените двойки могат да бъдат обект на стигматизация както от араби, така и от кюрди.²⁶⁵

3.2. Местопребиваване в РИК

Няма законови норми или правила, но според един международен източник с добри познания за практиката на РПК за правила за влизане на ВРЛ и други иракчани, изискванията за спонсорство са били отменени за много случаи. Все още обаче има групи, които трябва да имат спонсор, за да получат местожителство в РИК. Процедурите обаче са обект на чести промени и често се прилагат по различен начин за всеки отделен случай.²⁶⁶

Условията за пребиваване в трите провинции - Дахук, Ербил и Сулеймания, се различават значително.²⁶⁷

Въпреки липсата на законови норми източниците имаха впечатления, че изискването за спонсорство се прилага за хората, които желаят да получат разрешение за пребиваване в РИК.²⁶⁸ Изискването за спонсорство важи също за християни и туркмени. Според съобщенията християнската църква често става спонсор на християни.²⁶⁹ Като цяло лагерите ще бъдат спонсор на ВРЛ, но ако лагерът е дерегистрирал дадено лице, то ще трябва отново да премине през процедурите за регистрация.²⁷⁰

261 Международна неправителствена организация, действаща в региона Кюрдистан: 283-285 и 289

262 Международна организация, Полеви офис в Сулеймания: 419

263 Международна неправителствена организация, действаща в региона Кюрдистан: 290

264 Активист за правата на човека: 393

265 Международна организация, Офис за координация в Ербил: 403

266 MOM: 310; Международна организация, Офис за координация в Ербил: 398

267 Международна организация, Полеви офис в Сулеймания: 419; Международна неправителствена организация, действаща в региона Кюрдистан: 283

268 MOM: 310; Международна организация, Офис за координация в Ербил: 398

269 MOM: 310; Международна организация, Офис за координация в Ербил: 398-399

270 Международна организация, Офис за координация в Ербил: 398-399

Ако човек влезе в РИК през летище, той ще трябва да се свърже с офис на Асаиш в рамките на 48 часа, за да се регистрира.²⁷¹ Както вече беше посочено в раздел 3.1.1, на всеки гражданин на Ирак, който се завърне през летищата в РИК, ще му бъде позволено да остане три дни. Удължаване на това тридневно разрешение за пребиваване обаче би било трудно за получаване.

За иракчани, които произхождат от Анбар, Нинава, Салах ад Дин и Дияла, сега е по-лесно да получат разрешение за пребиваване в РИК в зависимост от документите им за самоличност. В случай че в паспорта им няма печат за излизане, ще им бъдат зададени въпроси. Самотните мъже трябва да посетят Асаиш, за да получат удължаване за един месец.²⁷² Друг източник заяви, че е много трудно за каквито и да било араби (сунити или шиити) да получат право на пребиваване. Има много стъпки, които трябва да се преминават, за да бъде получено право на пребиваване. За арабите, особено за младите необвързани мъже, ще бъде много трудно да го получат. Кюрдската разузнавателна служба Асаиш трябва да одобри всяко право на пребиваване, договор за наем и т.н., което е голяма пречка.²⁷³

Първоначалното разрешение за влизане, издадено на разселено семейство или лице, може да бъде заменено с разрешение за пребиваване от местния офис на Асаиш в квартала, в който хората/лицето планира/т да живее/ят. За получаване на разрешение за пребиваване, което първоначално е валидно за един месец, е необходимо писмо за потвърждение от съвета на мухтарите/окръжния съвет. Разрешителното за пребиваване може да бъде подновено за период от шест месеца и след това за още дванадесет месеца.²⁷⁴ Заявленията трябва да се подават в местния офис на Асаиш. Необходимо е разрешение за пребиваване за арабите, туркмените и други ВРЛ от малцинствата.²⁷⁵

Разрешение за пребиваване в Ербил

Необходимо е разрешение за пребиваване за араби, туркмени и други представители на малцинствата, които са вътрешно разселени.²⁷⁶ Разселените туркмени ще могат да се заселят в Ербил, при условие че са част от дадено семейство.²⁷⁷

От 2016 г. не се изисква спонсорство, за да бъде получено разрешение за пребиваване в Ербил. Кюрдите и християните никога не се нуждаят от спонсорство, за да останат в Ербил, нито ще бъдат помолени да кандидатстват за разрешение за пребиваване.²⁷⁸

Ако дадено семейство желае да кандидатства за разрешение за пребиваване, е необходимо писмо за потвърждение от мухтар. Разрешението за пребиваване може да бъде подновено за период от шест месеца и след това за още дванадесет месеца. Заявленията трябва да се подават в местния офис на Асаиш.²⁷⁹

В някои случаи може да се изисква да осигурят спонсор като например в случаи на самотни жени, които не могат да предоставят обяснение за отсъствието на съпрузите си (като удостоверение за развод, удостоверение за смърт и т.н.), както и в случаи на необвързани мъже и жени, които идват в Ербил без семейства. Все пак решения се вземат за всеки отделен случай.²⁸⁰

271 Международна организация, Офис за координация в Ербил: 399
272 МОМ: 326, вкл. бележка под линия
273 Международна хуманитарна неправителствена организация: 138
274 МОМ: 310; Международна организация, Офис за координация в Ербил: 399
275 Международна организация, Офис за координация в Ербил: 399
276 Международна неправителствена организация, действаща в региона Кюрдистан: 288
277 Международна неправителствена организация, действаща в региона Кюрдистан: 290
278 Международна неправителствена организация, действаща в региона Кюрдистан: 288
279 Международна неправителствена организация, действаща в региона Кюрдистан: 288
280 Международна неправителствена организация, действаща в региона Кюрдистан: 288

Кюрди и други етноси от Киркук

Кюрдите от Киркук няма нужда да променят статута си на пребиваване и за тях не се изискват специални документи за влизане в РИК. Като цяло лица кюрдското население, независимо откъде в Ирак произхождат, не се нуждаят от специални разрешения от какъвто и да било вид в РИК.²⁸¹ По същия начин други етнически малцинства, включително йезиди, шабази и християни от райони извън РИК, няма да имат проблеми с получаването на разрешение за пребиваване. Туркмените от Киркук също нямат проблеми с разрешенията за пребиваване, което се отнася и за туркмените от Тал Афар, които преди са имали затруднения при получаването на разрешения за пребиваване.²⁸²

За кюрдите, които са регистрирани в Киркук, е невъзможно да променят регистрацията си в Ербил, без да плащат подкупи и да имат контакти на правилните места. За кюрдите, регистрирани другаде, е трудно да подновяват важни документи за самоличност, защото ще трябва да се върнат в провинцията си по произход, за да им бъдат издадени документите.²⁸³

По време на превземането на Киркук от иракските сили за сигурност през октомври 2017 г. кюрдите от Киркук получиха достъп до Ербил и не им беше искано разрешение за пребиваване. Арабите сунити, както и арабите шиити се нуждаят от разрешение за пребиваване, за да останат в Ербил.²⁸⁴

Относно кюрдите от останалата част на Ирак източник каза, че те могат да влизат и да пребивават в РИК без никакви проблеми. Те не се нуждаят от разрешение за пребиваване. Те обаче не могат да променят статута си на пребиваване. Същият източник каза, че всеки човек, влизащ в РИК, за да пребивава там, трябва да има спонсор, с изключение на кюрдите.²⁸⁵

3.3. Значение на мрежата с контакти за връщащите се

Кюрдските власти заявиха, че кандидатите, на които е било отказано убежище, които се връщат в Ирак, ще имат затруднения при връщането си, ако нямат мрежа с контакти, които да ги подкрепят. Особено самотните жени биха били изложени на риск. В приютите няма места, защото те също страдат от липса на финансиране.²⁸⁶

За завръщащите се MOM подчерта като цяло, че в процеса на интеграция подкрепата от общността е жизненоважна на три нива:

- На първо място индивидуалната подкрепа е важна в смисъл, че е по-лесно да се реинтегрирате, ако имате добри отношения със семейството си. За завръщащите се без семейство реинтеграцията ще бъде трудна поради високите разходи за живот.
- На второ място способността на общността да приеме лицето е централен елемент за реинтеграцията.
- Инфраструктурата е третият важен фактор в смисъл, че често има много малко възможности в селските райони. MOM освен това обясни, че повечето от завръщащите се отиват в селските райони на Сулеймания, Халабжа и Рания. Не се препоръчва връщане в Нинава, Анбар, Салах ад Дин и Дияла.²⁸⁷

281 Международна неправителствена организация, действаща в региона Кюрдистан: 291
282 Международна неправителствена организация, действаща в региона Кюрдистан: 291
283 Активист за правата на човека: 209 и 390; Международна организация, Полеви офис в Сулеймания: 422
284 Международна неправителствена организация, действаща в региона Кюрдистан: 287
285 Активист за правата на човека: 390
286 СЦКК: 282
287 MOM: 315-320

Приложение 1: Бележки от срещите

Международна неправителствена организация, работеща в Ирак

25 април 2018 г.

Ситуация със сигурността в райони, контролирани преди от ИДИЛ:

1. Според източника ИДИЛ е слаба; тя вече не контролира нито един район. ИДИЛ обаче не е непременно слаба като бунтовническа групировка; тя все още има дейности, но в малък мащаб. Въпреки че ИДИЛ все още има централизирано командване, групировката е "възложила" част от оперативните си дейности на лица, които действат от името на ИДИЛ. Източникът подчерта, че Дияла е пример за това; групировки, претендиращи че са свързани с ИДИЛ в Дияла, може да са и да не са свързани оперативно с ИД; трудно може да се каже в отделни случаи. Някои лица могат да бъдат активни от името на ИДИЛ. Не всички, които твърдят, че действат от името на ИДИЛ, обаче всъщност наистина действат от нейно име.
2. Имаше много въоръжени групировки, които се съпротивляваха на ИДИЛ в областите, които бяха контролирани от ИДИЛ. Въпреки ефективните разузнавателни способности на ИДИЛ много от тях продължиха да съществуват и все още съществуват, но мотивите им са неясни. Не е ясно обаче какви са целите на тези групировки; не изглежда да имат обща цел, което се отразява на ситуацията със сигурността.
3. Източникът отбеляза, че неясната йерархия на Силите за народна мобилизация (СНМ) се разглежда като затруднение. Въпреки това те все още контролират голяма територия; и иракските сили за сигурност (ИСС) не са близо, за да превземат тези райони. СНМ реагират категорично спрямо членовете на семейството на членове на ИДИЛ, както и спрямо хората, възприемани като членове на ИДИЛ и техните семейства. Тормоз бива осъществяван и има степен на колективно наказание спрямо групите от населението, откъдето ИДИЛ черпеше подкрепа.
4. Според източника схващането е, че ИСС вършат много по-добра работа от очакваното. Те са по-професионални и по-добре платени, което изглежда е важен фактор по отношение на подхода към цивилното население, което като цяло е уморено от войната. Иракската армия и иракската национална полиция са по-добре приети от СНМ, по-тази причина оттеглянето на СНМ само в някои райони е популярно.

Ситуация със сигурността в провинция Нинава

5. Според източника ИДИЛ вече няма база в провинцията; групировката вероятно е по-силна в района Бадуш, между Мосул и Тал Афар.
6. Иракското правителство все още позволява дейност на кюрдските политически партии. Двете основни кюрдски партии - ДПК и ПСК, все още имат отворени представителства в Нинава. Но присъствието им е по-малко, отколкото преди

референдума и смяната на контрола през октомври 2017 г., а особено ДПК страда от разрушителните си политики.

7. Източникът отбеляза, че ИСС изглежда са най-силната организация по отношение на сигурността в провинцията, но те все пак все още са доста слаби. Звено на СНМ, което е със сунитска база и е наречено "ал Хашд ал Уатани" ['al-Hashd al-Watani'], има известна подкрепа в Мосул. Твърди се, че то е било подкрепяно от Турция, но сега е оставено да се оправя само.
8. Много християнски части на СНМ са в конфликт помежду си. Според източника някои от християните са съюзници с РПК, включително "Звеното на равнините Нинава", което е свързано с ДПК; други имат близки отношения с Багдад, включително "Вавилонската бригада"; докато други са независими. Източникът заяви, че няма пострадали хора и изглежда, че най-лошият враг на християните са враждите помежду им.
9. Източникът отбеляза, че ВРЛ като цяло са в безопасност в провинция Нинава въпреки арести от страна на СНМ. Условията в лагерите са лоши; и има проблеми с издаването на документи за самоличност. Заради липсата на документи за самоличност често се прави извода, че лицето трябва да е живяло в районите, които са били под контрола на ИДИЛ.
10. Като цяло хората, които са живели под контрола на ИДИЛ, страдат от дискриминация и злоупотреби. Злоупотребите обаче не са системни, а по-скоро произволни. Източникът добави, че репутацията на ИСС е по-добра от тази на СНМ, но и двете организации извършват тормоз и има примери за колективно наказание и от двете страни. Примерите за тормоз от страна на ИСС и СНМ изглежда се увеличават. Доста често е всяка от двете организации да задържа лица, заподозрени за принадлежност към ИД, или техните семейства без справедлив процес. Те също прилагат и други видове социален натиск като например ограничаване на достъпа до услуги.
11. Имаше малък брой сблъсъци между ИСС и СНМ, но наистина бяха малко.

Синджар

12. Според източника както ИДИЛ, така и ДПК вече нямат присъствие в Синджар. Това е довело до намаляване на конфликтната активност в района. Турско-кюрдската милиция ПКК все още има присъствие в Синджар, въпреки че официално го е напуснала. В момента районът е контролиран от две големи милиции - СЗЕ (съкращение от курманджи за Силите за защита Езидхан) и ССС. СЗЕ първоначално нямаха принадлежност към друга организация, избягвайки ПКК, ПСК, ДПК и иракските сили за сигурност, но сега изглежда работят в рамките на доста отворената система на СНМ. Те изглежда не са най-голямата групировка и изглежда, че тяхната легитимност предимно се основава на водещата им роля в защитата на някои храмове. Лидерът им направи кратък съюз с ДПК в един момент, но той беше повърхностен и отчаян. ССС се разглеждат като свързани с ПКК. Иракското правителство изглежда по-спокойно в района. Изглежда то не се противопоставят на присъствието на ПКК, но иска да осигури отворени търговски пътища. Източникът обаче отбеляза, че РПК не позволява на хората да се връщат в Синджар. РПК спира хората да се връщат в Синджар. Това наистина е работа на РПК и тя се осъществява чрез голям натиск и стимули, които работят поради ограничените възможности за настаняване. Освен това в крайна сметка РПК има пълен контрол върху свободата на движение.

13. ПКК е обвинявана в отвлечения и принудително набиране на членове в района. Според източника обаче източник на обвиненията е ДПК. ДКП все още е непопулярна в областта и е представяна като основен създател на проблеми в района, като партията е възприемана като готова да създаде хуманитарна криза, за да остане на власт.

Мосул

14. Повечето ВРЛ се завръщат в Източен Мосул, който не беше унищожен в същата степен като западната част на града. Сред завръщащите се са и бившите кюрдски жители. За кюрдите е по-лесно да се върнат в Мосул, отколкото в Киркук, защото кюрдите никога не са поемали контрола над Мосул, както са контролирали Киркук.
15. Източникът подчерта, че инцидентите със сигурността са били донякъде произволни и най-вече са били резултат от организирани престъпни дейности. Официалните организации, осигуряващи сигурност, нямат пълен контрол над града. Престъпните групировки се състоят от бивши членове на въоръжени групировки. В някои случаи изглежда, че членовете на СНМ могат да бъдат част от организациите по сигурността през деня и престъпници през нощта. На членовете на СНМ не се плаща много и нивото им на образование често е по-ниско от това на другите организации, осигуряващи сигурност, като например ИСС.
16. Въпреки това като повтаряща се тема инцидентите със сигурността също могат да бъдат насочени срещу видни фигури и мухтари. Това също може да бъде следствие от волята на СНМ и на местните милиции да покажат сила, защото властите не контролират ситуацията. Източникът добави, че няма убити мухтари.
17. По отношение на дейността на ИДИЛ в Мосул източникът оцени, че от ИДИЛ вече има много малка активност. Освен това не е вероятно ИДИЛ все още да е в състояние да печели от престъпна дейност в Мосул.

Ситуация със сигурността в провинция Киркук

Киркук

18. Според източника Киркук има различна динамика в сравнение с други иракски градове. Имало е много инциденти със сигурността, като някои от тях са били видимо атаки от останалите бойци на ИДИЛ.
19. Схващането е, че ситуацията със сигурността е по-добра, след като ИСС са поели контрола над Киркук през октомври 2017 г. При предишното кюрдско управление имаше атаки на ИДИЛ, арабската общност беше обект на нападения. След смяната на контрола становището е, че иракската полиция е по-малко строга спрямо цивилното население. Източникът заяви, че много бежанци са се завърнали, включително много от хората, избягали през октомври 2017 г. Хората, които не са се върнали, са ключови членове на ДПК и на кюрдските сили за сигурност.
20. Източникът отбеляза, че ДПК е финансирала въоръжени групировки, които са се опитали да атакуват ИСС в североизточната част на Киркук. Това обаче е било зле организирано, но все пак е било фактор на нестабилност. Каквито и да било инциденти са били с малък мащаб и са се случили само в североизточен Киркук.

21. ДПК вече няма влияние в Киркук. От друга страна ПСК се оттегли от Киркук, което е знак за добри отношения с иракското федерално правителство.
22. Според източника в града има много инциденти със сигурността, но в същото време има много различни групировки или други нетрадиционни организации, действащи вътре и извън Киркук. Част от насилието вероятно е организирана престъпност, докато част от него има политически конотации.
23. Сега има по-малко контролно-пропускателни пунктове, отколкото преди октомври 2017 г.; контролно-пропускателните пунктове са контролирани от ИСС. СНМ не действат вътре в град Киркук.
24. Няма етнически или религиозни групи, които да не са допуснати в града. Туркмените обаче са обект на повече атаки в сравнение с другите, но причините за това са неясни. Освен това някои лица, свързани с бившата кюрдска администрация и с апарата за сигурност, не се завръщат, защото се страхуват от реакцията и/или отмъщението на сегашните власти.

Хавиджа

25. Ситуацията със сигурността в Хавиджа е по-нестабилна. Има много различни въоръжени групировки, включително ИСС, които са отговорни за много инциденти. Това е област, която е трудна за контролиране. По тази причина за групировките, свързани с ИДИЛ, е лесно да функционират, особено в селските райони. Има места, където ИДИЛ има присъствие. Тя осъществява атаки предимно срещу силите за сигурност. Характерът на конфликтите обаче изглежда се основава на местната динамика, както и в някои случаи на възмездие.

Ситуацията със сигурността в провинция Дияла

26. Източникът отбелязва, че ситуацията в Дияла е много обърквана. Накратко: има въоръжени групировки, чиято динамика съществува още отпреди 2014 г., защото ИДИЛ никога не е контролирала района достатъчно дълго, за да повлияе на основните тенденции. Освен това има продължителни общностни конфликти, които са географски, етнически и сектантски. И накрая има конкуренция между СНМ за достъп до ресурси и наеми.
27. Според източника СНМ са позволили на ПСК да присъства в Ханакин и да задържи Кифри и Калар. Това подчертава добрите отношения между ПСК и политическото ръководство в Багдад.

Ситуацията със сигурността в РИК

28. Източникът смята, че е малко вероятно ИСС и СНМ да са успели да преследват или атакуват когото и да било в района, контролиран от РИК.
29. Източникът заяви, че има много малки възможности за политическата опозиция в РИК. Малка група лица в политическите партии ДПК и ПСК могат да правят всичко, което искат, без да се страхуват от санкции и т.н. Като цяло ДПК и ПСК упражняват контрол. Ако човек е в конфликт с мощна фигура от тези две партии или от Асаиш, този човек би имал проблеми.
30. На въпрос дали служител на кюрдските разузнавателни организации Парастин и Заняри, който е напуснал организацията без разрешение, може да се върне, без да бъде санкциониран, източникът посочи, че

че е малко вероятно някой да напусне организацията без разрешение, както и че бивш служител би бил санкциониран, ако се върне.

31. Източникът добави, че Иран може да бъде в състояние да преследва или атакува дадено лице чрез Демократическата партия на Ирански Кюрдистан.

Иракски анализатор

Брюксел, 3 май 2018 г.

Сегрегация на иракското общество

32. Според иракския анализатор след дълги години на сектантски конфликт Ирак вече е почти напълно сегрегирен. Южен Ирак е доминиран от иракските шиити, докато западната част и районите на север от Багдад, включително Нинава и Салах ад Дин, са доминирани от иракските сунити. Багдад е разделен на преобладаваща шиитска източна част на града и на преобладаващо сунитско население в западната част.
33. Регионът Иракски Кюрдистан (РИК) се състои от 95% кюрди. Остават няколко смесени области, като сред тях са оспорваните територии. В Киркук населението е смесено между араби сунити, туркменски сунити, кюрди и казахи. Населението в Дияла също е смесено. В Нинава има райони с араби сунити, йезиди (в Синджар и Башика) и християни като по-видни етноси.

Сили за народна мобилизация (СНМ)

34. Иракският анализатор отбеляза, че настоящата структура на СНМ е била формирана през юни 2014 г., за да се противопостави на офанзивата на ИДИЛ спрямо Багдад. Въпреки това много от различните милиции в СНМ са били сформирани още през 2003 г. и също са имали роля в гражданската война в Ирак през 2005-2006 г.
35. СНМ имат около 120 000 членове, като според източника това е ниска оценка от страна на правителствен източник. Въпреки това групировките с милиции в рамките на СНМ се различават една от друга както по големина, влияние, независимост от други (държавни) организации, така и от правителството на Ирак.
36. Източникът заяви, че в СНМ има осем големи иракски шиитски групировки:
 37. Бригадите за мир, известни преди като Армията на Мехди. Тази групировка беше създадена през 2003 г. и на моменти е имала до 60 000 членове, но сегашният размер вече е приблизително 30 000 членове, сред които мнозина са разположени в шиитския храм в Самара.
 38. Асаиб Ахл ал-Хак (Лига на праведните). Тази групировка се отдели от армията на Мехди през 2006 г. и се състои от около 10 000 членове. Групировката е много активна както в политиката, така и на оперативното ниво, тъй като според източника много хора се страхуват от нея заради нейните атаки срещу цивилни.

39. Катаиб Хизбула, т.е. бригадите "Хизбула" също е много активна милиция, която е подкрепяна от Иран, включително със специална военна подготовка. Състои се от между 3000 и 5000 членове. Действа по тайни начини в Дияла и в Южен Ирак, включително в Басра.
40. Движението Нуджаба е иракска шиитска групировка, която има присъствие в Ирак, но най-вече е активна в Сирия.
41. Бригадите на Имам Али се опитват да бъдат влиятелни с голям брой членове.
42. Организацията Бадр е създадена в Иран през 80-те години. Бившият ръководител на Бригадите Бадр стана министър на вътрешните работи и по този начин организацията контролира местната и федералната полиция.
43. Бойна дивизия Абас и дивизия Али Ахбар, две националистически групировки, които се фокусират върху иракската държава и се противопоставят на чужда намеса. И двете са лоялни на Великия аятолах Али ал Систани.

Сунитски СММ

44. Освен това източникът уточни, че има значителен брой иракски сунитски СММ, които се състоят от около 17 000-25 000 членове. Тези милиции са формирани още в края на 2014 г. в съюз с правителството на Ирак, което се нуждаеше от помощта им за борба с ИДИЛ, особено в сунитски райони като Анбар. Когато дадена област беше освободена, правителството организираше формирането на нови местни СММ, които биха могли да помогнат за осигуряване на сигурност. И накрая някои от СММ като например Бригадите Хизбула и Организацията Бадр набираха членове за своите милиции, които са араби сунити. Някои от тях бяха бивши войници от армията на Саддам Хюсеин, които съзряха възможност да получат работа.

Набиране на членове и дезертиране

45. Източникът заяви, че като цяло набирането на членове в СММ е изцяло на доброволно ниво. Мнозина са се присъединили към СММ по икономически причини, защото не са имали работа. СММ са могли да предложат до 500 щатски долара на месец, което е било привлекателна заплата.
46. Дезертирането не беше често срещано в СММ за разлика от при иракската армия през 2014-2015 г. Източникът обаче отбеляза, че от една страна, ако младши член или член на ниско ниво на СММ дезертира, това вероятно няма да има последици или да доведе до отмъщение. Самите СММ не би ги било грижа, а държавата няма да има капацитет да действа по отношение на дезертирането на ниско ниво. Източникът обясни, че например е виждал бивши членове на милиции на ниско ниво да работят като таксиметрови шофьори в Багдад. От друга страна източникът подчерта, че ако член на високо ниво или офицер от разузнаването дезертира, ще има последиствия. Източникът обаче подчерта, че не е виждал случаи на дезертиране на високо ниво от СММ.

Опит за интегриране на СНМ в Иракските сили за сигурност (ИСС)

47. Имаше политическо решение за интегриране на СНМ в Иракските сили за сигурност (ИСС). Източникът обаче отбеляза, че това няма да се случи в обозримо бъдеще. Вместо това СНМ се превърнаха в неразделна част от ежедневието в Ирак, където милициите имат политическа и социална роля. От една страна източникът заяви, че хората се гордеят със СНМ заради ролята им в борбата и победата над ИДИЛ. Хората гледат на СНМ като на защитниците на Багдад и СНМ също се възприемат по този начин. Но от друга страна СНМ се конкурират помежду си. Те се борят за пари и власт, а границата между законна политическа борба и престъпна дейност е пресичана многократно. СНМ се атакуват едни други и има цивилни жертви, включително и сред иракското шиитско население. Освен това източникът отбеляза, че не всички членове на милициите са дисциплинирани. Има няколко случая на конфискация на имоти от малцинства, особено на християни и иракчани сунити.
48. Отношенията между СНМ и ИСС като цяло са добри. Според източника двете организации се сражавали рамо до рамо на бойното поле в битката срещу ИДИЛ. В градовете в освободените райони обаче може да бъде много различно. Източникът отбеляза, че ИСС искат колкото е възможно повече контрол, като това противоречи на целите на СНМ. Източникът заяви, че възможен, но все още неслучвал се сценарий може да бъде атаки от СНМ спрямо членове на армията или полицията. Източникът подчерта мощта на СНМ, като даде пример, че шефът на сигурността на иракския министър-председател е бил убит от СНМ само защото не е спрял на контролно-пропускателен пункт.

Власт на СНМ

49. Според източника СНМ се чувстват много силни след поражението на ИДИЛ. Те чувстват, че те са били тези, които са се борили и са победили ИДИЛ. Те имат оръжие и са част от структурите на централното правителство. Те имат подкрепата на по-голямата част от населението. Освен това те имат свои собствени медии като телевизионни и радиостанции, активни са в "Твитър". Те са ефективни при провеждането на големи ПР кампании и има напомняне всеки ден за ролята на СНМ в борбата срещу ИДИЛ.

Нарушения на правата на човека от СНМ

50. Има няколко истории за нарушения на правата на човека, извършени от СНМ. Според източника има пет основни профила на жертви на СНМ.
51. На първо място СНМ атакуват своите политически противници, независимо от техния религиозен или етнически произход. Източникът заяви, че тъй като милициите сега се борят за пари, власт и влияние, те атакуват всеки съперник дори и други шиитски милиции.
52. На второ място СНМ са известни с атаки за отмъщение. Всеки път, когато има голяма терористична атака, често извършена от бойци на ИДИЛ, милициите са отговорни за ответни атаки, като често те са насочени произволно към иракските сунитски общности. Това също е начин на действие, който е известен на ИДИЛ, поради което групировката използва тази реакция, за да стимулира програмата си за сектантско насилие.

53. На трето място СНМ атакуват иракски активисти за гражданското общество и журналисти. Според източника за това има много малко отразяване, но атаките играят важна роля за заглушаване на критиците на СНМ. Често въоръжените групировки на шиитски милиции отвлечат активистите като тактика за сплашване. Журналистите също могат да бъдат атакувани, ако статиите им са критични към СНМ и получават голяма гласност. Източникът спомена пример от 2017 г., когато 17 студенти активисти от комунистическата партия са били отвлечени в Саадун в Багдад заради техните дейности. В крайна сметка са били освободени.
54. На четвърто място СНМ атакуват хора, които показват признаци на отклоняващ се морал. Това е най-вече, когато хората се различават спрямо социалните норми на шиитите. Жертвите са от ЛГБТ общността или от средите на креативни хора, които например се обличат по различен начин. Източникът спомена международно известен случай на убийства в Багдад през 2017 г. Карар Нуши [Karar Nushi]. В други случаи християните и йезидите са обект на атаки например при атаки срещу към магазините за алкохол на християни. В много случаи атаките може да се ползват от подкрепата на шиитската общност. Източникът обаче отбеляза, че това се случва по-малко в сравнение с преди и че иракското общество вече се характеризира с повече откритост, отколкото преди няколко години. Освен това иракските шиитски милиции често имат по-важни цели и затова не искат да унищожат добрата репутация, която са постигнали, като атакуват собственото си етническо население. Източникът спомена също, че между Хила и Басра няма официални магазини за алкохол. Алкохолът се продава само тайно и това може да убие човек. В Багдад има някои магазини за алкохол, но те имат железни врати (в района на Саадун, Северна Карада). Някои от тях са били нападени с ръчни гранати. Мотивът за подобни атаки може да бъде или убийство, или пари.
55. И освен това СНМ атакуват и тормозят собственици на фирми. Причината за това е, че те искат да изкарват пари и затова изнудват собствениците на фирми.
56. На въпрос дали в Багдад е имало произволно отвлечане на сунити от СНМ източникът отговори, че днес това е по-рядко срещано и че СНМ трябва да защитават добрата си репутация.
57. На въпрос дали биват атакувани хората, които работят за американски или чуждестранни военни сили или организации, източникът отбеляза, че в момента те не са обект на атаки, но че това лесно може да се промени. СНМ имат капацитета да ги намерят в цял Ирак, ако искат.
58. Източникът призна, че СНМ имат много добри разузнавателни способности. Това стана видно в Киркук през октомври 2017 г., когато младо момче написа в интернет критичен текст срещу Асаиб Ахл ал-Хак (ААХ). Милицията откри дома на момчето. Момчето обаче не беше у дома, но милицията накара баща му да направи така, че семейството да се откаже от момчето. След това ААХ се гордееше, че е намерила момчето.

Роля на племената

59. Източникът описва важната роля на племенната система в Ирак. Източникът спомена, че над 70% от хората се самоопределят като членове на племена. Името на племето става известно чрез фамилията на лицето.

60. В исторически план иракското население е живяло с племенни норми и структури много години наред. Племената имат важна социална роля в обществото като мрежа за социална и лична безопасност.
61. Племената разполагат с оръжия, включително с тежко въоръжение. Източникът отбеляза, че племенното насилие често е причина за конфликти в иракското общество. Ако член на племе убие член на друго племе, дори и да се е станало случайно, другото племе ще се атакува не само извършителя, но и неговото племе. Решението често е само да бъдат платени "пари за кръв" като компенсация. Ако не бъде платена компенсация, това ще доведе до убийства без край сред племената.
62. Ако член на племе не се подчини на желанието на собственото си племе, резултатът почти винаги е, че човекът ще бъде разстрелян, подложен на изолация и санкции, или от него ще се откажат и ще бъде изгонен от собственото му племе. Ако човек бъде наказан от собственото си племе, наказанието може да бъде да му забранено да живее в определен град или провинция. Освен това човекът може да не бъде в безопасност и в останалата част от страната. Източникът обаче отбеляза, че дадено лице, което бяга от Басра, може да отиде в Багдад, Анбар и РИК, за да бъде в безопасност, но не може да отиде в друг град в южните райони. В такива случаи няма възможност да се търси закрила от властите. На въпрос в какви случаи племената се отказват от свои членове източникът отговори, че понякога това се случва за незначителни прояви като например критикуване на някого във "Фейсбук".
63. При племенен конфликт религията и етническите въпроси нямат толкова голямо значение, колкото става дума за чест. Въпреки това в смесените райони, когато има племенни вражди между две различни религиозни или етнически групи, например племе шиитско племе и сунитско племе, е по-трудно да бъде разрешен конфликтът поради политическите и/или религиозните усложнения, които може да има при такъв конфликт.
64. Източникът подчерта, че ИДИЛ е разбирала и е използвала племенната система в Ирак. ИДИЛ целенасочено се е опитала да набере като членове някои конкретни висши членове на племена, често и обществени лидери, които са искали повече влияние. Това доведе до факта, че цялото племе се оказваше замесено, а това може да бъде унищожително за самото племе.

ИДИЛ - набиране на членове и дезертиране

65. Източникът каза, че иракските сили за сигурност са доброволни сили и че няма задължителна военна служба, което да се отнася и за силите Пешмерга и СНМ. Ако член на ИСС дезертира, иракската държава няма капацитета да преследва такова лице; никой не преследва дезертъора. За членовете на разузнавателната служба на Ирак и на РИК няма да е лесно да дезертират. Източникът не знаеше за каквито и да било конкретни случаи.

Ситуацията на иракските сунити

66. Според източника ситуацията за иракското сунитско население е много по-добра сега, отколкото през 2015 г. и през 2005-2006 г. по време на сектантската гражданска война, въпреки че не е перфектна. Като цяло иракското правителство положи усилия да не бъде прекалено сурово към сунитското малцинство. Въпреки това все още има насилие вследствие на племенните конфликти между сунитските и шиитските племена или като следствие от това, че ИДИЛ успя да раздели сунитски племена. Това доведе до атаки за отмъщение

срещу племена, за които се смята, че са сътрудничали на ИДИЛ. Друг пример е, че на иракските сунити от Мосул, Киркук и Тикрит може да им бъде отказано влизане в Багдад.

Ситуацията със сигурността в освободените и оспорваните райони

67. Източникът отбеляза, че СНМ все още имат присъствие в освободените от ИДИЛ райони. Това се отнася до Нинава, Дияла, Салах ад Дин, Хавиджа и Киркук. Присъствието не се проявява непременно чрез контролно-пропускателни пунктове и контрола на района, а може да се състои от офиси на място. По отношение на които въоръжени сили контролират даден контролно-пропускателен пункт източникът отбеляза, че Бригадите на мира контролира контролно-пропускателните пунктове в Самара, където защитават шиитския храм. Между Багдад и Тикрит СНМ контролират контролно-пропускателните пунктове. В момента пътуването с кола отнема четири часа поради контролно-пропускателните пунктове по пътя. Без контролно-пропускателните пунктове пътят с кола ще отнеме един час.
68. Източникът подчерта, че местната динамика често определя характера на конфликта и насилието в провинциите. Според източника е прекалено лесно винаги СНМ да бъдат обвинявани в нарушения. Понякога насилието е причинено от местни конфликти като например такива между СНМ, принадлежащи към етнически малцинства.
69. Най-големите предизвикателства пред сигурността в бъдеще са на първо място бойците, останалите от ИДИЛ, които все още са активни, въпреки че те не контролират никоя зона; на второ място ще бъде предизвикателство това, че СНМ са разделени и се атакуват едни други.

Атаки и преследване от ИСС

70. Попитан за нивото на атаки и преследване от ИСС и Федералната полиция, източникът отговори, че ИСС сериозно се опитват да избегне всякакви нарушения. Общата концепция е, че ИСС искат да възстановят своя имидж и репутация, след като претърпяха поражението от ИДИЛ през 2014 г. заради дезертиране и корупция. На въпрос дали ИСС са извършили нарушения, източникът отговори, че човек много трудно би намерил примери за нарушения.
71. Същото важи и за Федералната полиция. Членовете им са преминали през процес на рехабилитация след предишна лоша репутация за корупция, непотизъм и нарушения. Федералната полиция стана по-дисциплинирана и по-добре обучена. Въпреки това друг важен фактор за това може да бъде и това, че много офицери също са членове на Организацията Бадр.

Нинава

72. Ситуацията в Мосул все още е сложна. Източната част на града бързо беше освободена от ИДИЛ и в нея нямаше много разрушения. Западната страна на Мосул обаче е напълно унищожена и нейното предишно население не е в състояние да се завърне.
73. Синджар беше освободен още през 2014 г., но хората не са се върнали в района, защото връщането все още е опасно поради политически причини. Проблемът е, че има недоверие между населението с йезиди и кюрдското население. Освен това има присъствие на турско-кюрдската въоръжена групировка ПКК, което се отразява на ситуацията със сигурността.

Хавиджа

74. Хавиджа беше официално освободена още през октомври 2017 г., но ИДИЛ всъщност не беше военно победена. Боевете и разрушенията в града бяха ограничени, защото ИДИЛ се оттегли на късен етап от конфликта. Източникът заяви, че членовете на ИДИЛ са се оттеглили в по-безлюдни райони като например в пещери или тунели в планинските райони. След това през нощта групировки на ИДИЛ се връщат в селата и по-специално атакуват силите за сигурност и цивилни хора, работещи за правителството.

Регион Иракски Кюрдистан (РИК)

75. РИК е разделен между двете основни политически партии; ДПК, която контролира Ербил и Дахук, и ПСК, която контролира Сулеймания. Според източника кюрдските власти са били много сериозни при контрола на последните обществени протести на хората, изискващи изплащане на заплатите им, подобряване на икономическата ситуация и борба с корупцията.

Провинция Салах ад Дин

76. Друг пример, посочен от източника, е село Туз Хурмату, разположено близо до пътя Киркук-Багдад. Селото е разделено между шиитско, сунитско и туркменско население и нивото на насилие в това село е много високо. Градът е станал свидетел на много насилие срещу кюрдите. Насилието срещу иракските кюрди се случи под формата на разселване на някои иракски кюрдски семейства след 16 октомври 2017 г. Въпреки това Туз Хурмату продължава да бъде особен случай с противоречиви съобщения за него.
77. Град Тикрит беше окупиран от ИДИЛ през 2014 г., но освободен от ИСС и СМН през 2015 г. Градът беше наново заселен след свикване на племената в района.

Служба на ООН за координация по хуманитарните въпроси (ОСНА) Сюзан льо Ру [Susan le Roux], заместник-ръководител на офис, Ербил, Наср Муфлахи [Nasr Muflahi], съветник по хуманитарно реагиране) и Световна здравна организация (СЗО), (д-р Уел Хатахит [Wael Hatahit] и д-р Фавад Хан [Fawad Khan])

Ербил, 25 април 2018 г.

Ситуация за ВРЛ

78. Според Службата на ООН за координация по хуманитарни въпроси има натиск от правителството на Ирак върху ВРЛ да се върнат в районите им на произход, хуманитарните организации, включително Службата на ООН за координация по хуманитарни въпроси, се застъпват за принципен и достоен процес на връщане, който по принцип е одобрен от правителството на Ирак. По времето, когато правителството на Ирак искаше ВРЛ да се върнат в районите им на произход преди парламентарните избори през май 2018 г., това стана по-малък приоритет, тъй като гласуването беше разрешено в лагерите.

79. Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси наблюдава много преждевременни връщания в освободените и оспорвани райони и ситуацията в много области все още не е благоприятна за връщането на ВРЛ. Като цяло районите се характеризират със значителни разрушения, замърсявания на квартали, къщи и обществени сгради с неексплодирани взривни устройства, скрити бомби и др., които представляват непосредствена заплаха за живота на завръщащите се. Ситуацията със сигурността не е стабилна; липсват основни услуги. В някои случаи местната общност, присъстваща в районите, не иска определени хора или семействата им да се завърнат. Петте провинции - Нинава, Киркук, Анбар, Салах ад Дин и Багдад имат Комисии за връщане, които са създадени за обсъждане и планиране на принципните връщания на ВРЛ, както и консолидирането и закриването на лагери, комисииите включват членовете от ООН, НПО и заинтересовани лица, които са представители на държавата. Източникът подчерта, че най-голямото предизвикателство за хуманитарното реагиране е липсата на финансиране. Връщането на разселените семейства в техните места на произход продължава; броят на връщащи се лица обаче започна да намалява. Продължава да има значителни предизвикателства и пречки, включително ограничени основни услуги, разрушени къщи, наличието на неоткрити мини и ограничени икономически възможности, липсата на местно племенно помирение и несигурност.

Нинава/град Мосул

80. Според източника Нинава е най-голямата зона с разселване в Ирак; в провинцията има повече от 700 000 ВРЛ, от които 350 000 са разположени в лагери за ВРЛ.
81. Ситуацията със сигурността създава трудности в провинцията, а сектантското разделение представлява заплаха за населението. Иракските сили за сигурност (ИСС) имат присъствие, но присъствие имат и Силите за народна мобилизация (СНМ, на арабски: Хашд ал-Шааби), които не са под контрола на ИСС. СНМ са официално подчинени на Министерството на вътрешните работи на Ирак (МВР), но не всички СНМ се отчитат пред МВР. Правителството на Ирак няма контрол върху всички въоръжени организации. Има съобщения за СНМ, които извършват злоупотреби в лагерите с ВРЛ. За злоупотребите е било съобщавано многократно - в Хамам ал Алил през април 2017 г., също на няколко пъти през 2017 г. в Хадж Али и Джада, както и наскоро през 2018 г., имаше инциденти и в Салах ад Дин.
82. Източникът заяви, че в град Мосул е имало много инциденти със сигурността и ситуацията се е влошила в един момент след срещата и към момента сигурността в Мосул се е подобрила, като там са базирани различни военни агенции. Множество въоръжени групировки бяха отговорни за злоупотреби, както и тайни клетки на ИДИЛ, които представляват заплаха за цивилното население. Злоупотребите или атаките за отмъщение често са насочени срещу членове на семейства, свързани с ИДИЛ, които са смятани за "съучастници заради връзки", поради което злоупотребите остават безнаказани. Източникът добави, че следвоенната ситуация все още е в начална фаза, т.е., че правителството все още разчиства след войната.
83. Населението на Мосул беше около 1,8 милиона, преди ИДИЛ да поеме контрола над града през юни 2014 г. Източникът оценява, че около един милион души живеят в Мосул към пролетта на 2018 г.

84. В Мосул има остра липса на основни услуги. Източникът отбеляза, че особено липсва образование за връщащите се деца.
85. Според източника през последните няколко месеца 4500 души са се завърнали в региона Иракски Кюрдистан (РИК), след като са се опитали да се установят в източната част на Мосул. Службата на ООН за координация по хуманитарни въпроси заяви, че те няма къде да отседнат в Мосул или че разходите за живот са твърде високи и мнозина не могат да си позволят да останат. Завърналите се, които предимно се състоят от араби сунити, са били пуснати в лагера за ВРЛ в Хазер в РИК. Източникът добави, че в лагерите за ВРЛ в РИК има налични места.
86. Според Служба на ООН за координация по хуманитарни въпроси много от селата, които преди са имали разнообразие от малцинства, сега са населени само с едно малцинство. Често малцинството, което се завърне първо в селото, ще бъде единствената присъстваща етническа група. Особено християните и йезидите са скептично настроени към това да живеят с други етнически групи. Например християните не се връщат в селата, където население от шабаци вече се е завърнало. Източникът освен това спомена ситуацията в Тал Афар, където туркмени шиити са се завърнали, докато туркмени сунити се страхуват да се върнат заради страх от отмъщение, след като са възприемани като членове или симпатизанти на ИДИЛ и следователно остават в лагерите за ВРЛ. Източникът добави, че в Тал Афар има голямо присъствие на СНМ.

Киркук

87. Според Службата на ООН за координация по хуманитарни въпроси Киркук е една от провинциите в Ирак с най-много трудности. Правителството на Ирак доскоро не е имало пълен контрол нито върху провинцията, нито върху всички въоръжени групировки, действащи в района, през последната част на 2018 г. е имало няколко операции по сигурността, за да бъдат отвоювани и задържани райони в Киркук.
88. Отдавна има конфликт между арабското население и кюрдското население. За разлика от преди, когато арабите бяха групата, срещу която имаше атаки, в сегашната ситуация след референдума за кюрдската независимост въоръжените организации атакуват туркменското население на Киркук и кюрдите, свързани с кюрдската партия ДПК, оттогава ситуацията се е успокоила.

Регион Иракски Кюрдистан (РИК)

89. Референдумът за независимост през септември 2017 г. оказва отрицателно въздействие върху РИК. Хората започват да мислят различно. Като пример Службата на ООН за координация по хуманитарни въпроси спомена, че младото население губи вяра, че ситуацията ще се подобри. Източникът също така заяви, че хората са все по-разочаровани от политиката и участниците в политиката.
90. Освен това източникът отбеляза, че икономическата криза има силно въздействие. Източникът заяви, че е имало парадоксална ситуация в жилищната сфера, като наемите на жилищата са намалели след референдума: хората плащат по-малко за наемане на апартамент или къща; въпреки това цените за ВРЛ са същите като преди. Освен това ВРЛ се борят с настроението в приемащите ги общности, че ВРЛ/бежанците отнемат работни места от кюрдското население. В резултат източникът отбеляза, че е имало насилствени изгонвания особено на млади мъже - араби сунити.²⁸⁸ Експулсиранията

288 Службата на ООН за координация по хуманитарни въпроси не разполага с повече подробности за това, но се позова на "Хюман Райтс Уоч".

са имали претекст, свързан със сигурността, но източникът прецени, че това е така, защото ВРЛ се разглеждат като конкурентна работна сила. Като причина за оценката източникът отбеляза, че РПК е насърчило международните и местните НПО да наемат единствено кюрди. Източникът добави, че след референдума за независимост натискът за наемане само на кюрди е намалял.

91. На въпрос дали на някой иракчанин е отказан достъп до РИК източникът отговори, че на младите арабски мъже е бил отказван достъп.
92. Според източника сирийските бежанци, арабите и дори кюрдите трябва да бъдат смятани за уязвими групи в РИК. Източникът уточни, че кюрдите могат да бъдат смятани за уязвими, тъй като РПК чрез федералното правителство отдавна не плаща заплати. В същото време разходите за живот се увеличават.
93. Сектантското разделение прави живота в Ирак труден. Малцинствата също са под натиск в РИК. Източникът отбеляза, че ситуацията не е идентична с останалата част от Ирак, но християните имат мнение, че са малцинство. Християните в миналото са се ползвали от закрилата на държавата и са живели в определени райони в относителна безопасност, атаката на ИДИЛ през 2014 г. е поставила под въпрос безопасността на всички малцинства.
94. Източникът отбеляза, че като цяло няма ограничения пред връщането от зоната на разселване, но има ограничения в районите на произход.

Здравни грижи (среща с представители на Световната здравна организация (СЗО) в Ербил в офиса на Службата на ООН за координация по хуманитарни въпроси)

95. Световната здравна организация (СЗО) заяви, че местните здравни власти отговарят за предоставянето на услуги за ВРЛ в лагерите и извън тях, СЗО е предоставяла подкрепа и е готова да попълни пропуските като доставчик от последна инстанция.
96. СЗО е получила финансиране от донори за подпомагане на ВРЛ в лагерите за ВРЛ, но не и за подпомагане на местната общност. В лагерите се предоставя първична помощ и насочване към вторична медицинска помощ. Третичната здравна помощ не е включена в никакво споразумение с донорите, поради което лечението на рак, бъбречните трансплантации и лечението на наследствени заболявания като таласемия (заболяване на кръвта) не е достъпно.
97. СЗО посочи, че според Федералното министерство на здравеопазването лекарствата са на разположение в техните собствени складове, а министерството предоставя лекарства въз основа на нуждите на населението. Местните здравни власти изискват лекарства чрез вътрешен процес, който е различен за различните провинции. СЗО от друга страна предоставя подкрепа на много от здравните партньори, предоставящи здравни грижи за ВРЛ. СЗО предоставя лекарства в натура на партньорите, а в замяна партньорите предоставят на СЗО данни за потреблението. Бяха регистрирани някои липси поради забавяне на изискването на лекарства от СЗО или поради забавяне в получаването на необходимите разрешения, свързани със сигурността, от властите. СЗО получи съобщения за недостиг в някои публични болници както по отношение на лекарствата, така и на услугите. Освен това СЗО е загрижена за нерационалното използване на лекарства, като това може да доведе до много рискове, включително до антимикробна резистентност. Понастоящем СЗО съвместно с иракското дружество на Червения полумесец осъществява проект, насочен към качеството на грижите

в лагерите чрез прилагане на система от показатели за различните лагери за ВРЛ (използване на червени и зелени отбелязвания за различните услуги).

98. По отношение на психичното здраве СЗО заяви, че има огромни нужди и наличните услуги не отговарят на търсенето. Интервенциите, свързани с психичното здраве, отнемат много време и ресурси и за това е необходим квалифициран медицински персонал, който е подходящо обучен, за да предоставя този вид грижи. Като пример за недостига на лечение на психични разстройства СЗО посочи, че в провинция Анбар има само психиатри. Заслужава да се спомене, че възприемането на психичното здраве в Ирак се е променило и конфликтът е унищожил някои табута.

Международна хуманитарна неправителствена организация

Източникът е международна хуманитарна неправителствена организация, която работи както районите, контролирани от кюрдите, така и в районите на страната, контролирани от федералната иракска власт.

24 април 2018 г.

Ситуация за ВРЛ в оспорваните райони

Пречки пред връщането

99. Според източника общата ситуация за ВРЛ в Ирак варира в различните региони. Като цяло връщанията все още се случват и връщащите се ВРЛ могат да се регистрират официално. Но в същото време все още се наблюдава разселване, както и групи, които не са в състояние да се върнат в района на произход по множество различни причини. Във връзка с това източникът подчерта, че основните проблеми са злоупотребите и експлоатацията на ВРЛ, особено на децата, както и общата липса на документи за самоличност при много разселени лица.
100. Много райони в северната част на Ирак все още страдат от ситуации, останали от войната срещу въоръжената групировка "Ислямска държава" (ИДИЛ). Източникът отбеляза, че по-специално в западната страна на Мосул и северно от Мосул, както и в други райони в провинция Нинава, където се провеждат военни операции с голям мащаб, все още има голям брой неексплодирани взривни устройства, както и други оставащи проблеми от войната.
101. Опасностите от неексплодирани взривни устройства остават проблем за сигурността в почти всички отвоювани райони. Една от основните причини е, че голяма част от дейностите по разчистване се извършват в публични пространства, а не в частни къщи. Дейностите по разчистване са засегнати от смяната на администрацията от кюрдска на иракска в оспорваните райони. Организациите по разминирание бяха акредитирани от органите на РПК. След смяната на администрацията организациите трябва да изчакат акредитация и регистрация от иракските власти. Действията по разчистването, включително обучението за рисковете и т.н., бяха прекратени за няколко месеца. Това излага цивилното население на изключително голям риск при връщане в къщите им. Често се случва в имота да има скрити експлозиви, мини и други взривни устройства. Според източника ВРЛ въпреки това се връщат в района им на произход. Резултатът

е, че е имало много случаи със семейства, включително деца, които са получили сериозни наранявания или са починали.

102. Като цяло впечатлението на източника е, че ВРЛ са нетърпеливи да се върнат. Въпреки това много ВРЛ не са в състояние да се върнат или защото не могат да получат разрешение, за да се върнат в района на произход, или защото не са получили разрешение от властите да напуснат районите си на разселване. Има конкретни райони на Киркук и Мосул, в които ВРЛ или група с ВРЛ не могат да се върнат.
103. Проблемът е, че много ВРЛ не могат да получат разрешението, което е необходимо, както за да напуснат зоната на разселване, така и за да се върнат в района си на произход.²⁸⁹
104. Според източника въпросът с документите е голям проблем. За да се върнат ВРЛ, те трябва да имат документи за самоличност от района на произход. Това означава, че ако са загубили документите си, те трябва да пътуват до района на произход, за да им бъдат издадени отново. Без документи обаче може да е трудно да се пътува и да се премине през контролно-пропускателните пунктове по пътя към района на произход, защото хората без документи по-често са изправени пред произволни арести и задържания.

ВРЛ в Мосул

105. Все още има много лагери на юг от Мосул, в които има новопристигащи ВРЛ. Профилите на хората, които пристигат, са на хора от западната част на Мосул, които са били принудени да напуснат от СММ, както и на хора, насилствено изгонени от източната част на Мосул от ИСС и преместени в лагери. Има много причини, поради които хората биват изгонени, но най-честата причина е, че лагерите биват затваряни и хората са изгонени от лагерите. Това включва лагери в Нинава, но също така и в Салах ад Дин и в други провинции. Съществуват и отделни изселвания, при които хората са живеели разселени във вторично настаняване, но сега собствениците на къщите са се завърнали и са изгонили семействата, живеещи там. Някои ВРЛ обаче напуснаха Мосул доброволно. В източен Мосул те живееха в неформално жилищно настаняване. И двете групи на ВРЛ се състоят най-вече от араби сунити.
106. Западната част на Мосул е напълно разрушена и почти никой не се връща в тази част. Някои хора са се заселили в източната част на Мосул. Някои училища и други обществени услуги започват да функционират. Има обаче и хора, които доброволно се връщат в лагерите, защото там могат да намерят храна, вода и здравеопазване.

Атаки и преследване на араби сунити

107. Според източника е трудно да се направи обобщение какъв е профилът на хората, които са обект на атаки/преследване. Но историческото напрежение между сунитските и шиитските групи е добре известно. Други етнически и сектантски групи обаче също имат напрежение помежду си - арабите, курдите, йезидите и т.н.
108. Връщането на арабите сунити често зависи от това коя е местната власт и кои са местните организации, свързани със сигурността. Така например за арабите сунити стана по-малко сложно да се върнат в Киркук и

289 В този запис от среща се прави препратка към разделите "Профили на лица, които са преследвани" и "Проверки, свързани със сигурността".

в други части от оспорваните райони. През 2014 г. кюрдските сили поеа контрола над Киркук, но след кюрдския референдум за независимост те бяха изтласкани от иракските сили.

109. Източникът отбеляза, че има много проблеми с хора и групи, за които се смята, че имат връзка с "Ислямска държава". Поради естеството на ИДИЛ като сунитска екстремистка организация по-голямата част от населението счита арабите сунитите за потенциално свързани с терористичната групировка. Като цяло хората, възприемани като потенциално свързани с "Ислямска държава", имат сериозни пречки и ограничения за връщане.
110. Освен това колкото по-дълго време хората са прекарвали под контрола на ИДИЛ, толкова повече хората ги възприемат като привърженици на ИДИЛ. Източникът отбеляза, че това схващане е широко разпространено сред иракското население. Източникът не знае за конкретни случаи, но беше чувал за случаи на отмъщение под формата на насилие и разрушаване на къщи и имоти спрямо/на хора или семейства, за които се смята, че са свързани с ИДИЛ или че са близки на хора с връзки с ИДИЛ. Като цяло има стигматизация спрямо лицата, за които се предполага, че са свързани с ИДИЛ, в цял Ирак както от страна на населението, така и от местните власти по отношение на отказ на услуги.
111. Източникът особено подчерта проблемите в Тал Афар и в Хавиджа, които преди са били бастиони на ИДИЛ. ИДИЛ принуди някои семейства да останат под техния контрол, за да изпрати послание на онези, които мислеха за бягство. Хората, избягали точно преди или по същото време, когато ИДИЛ беше победена, трябваше да плащат високи суми на трафиканти на хора в допълнение към това, че рискуваха живота си, за да избягат от територията на ИДИЛ. Когато са пристигали на контролно-пропускателни пунктове, принадлежащи на ИСС или СМН, те вероятно са станали обект на насилие и тормоз.
112. Освен това източникът заяви, че арабите сунити, които се връщат в оспорваните райони, все още могат да се сблъскат с проблеми при достъпа до района и достъпа до услуги. Във връзка с това източникът подчерта, че става дума за комбинация от местните власти на ниво мухтари и за въоръжените организации в областта на сигурността, които имат присъствие в района, които вземат решение за това на кого ще му бъде разрешено да се върне.

Проверка в областта на сигурността като изискване за връщане

113. Всеки връщач се ще трябва да премине през проверки, за да получи разрешение за връщане. Лицето ще бъде проверено в бази данни в областта на сигурността. Съществуват разнообразни и различни видове бази данни в областта на сигурността. Всяка организация в сферата на сигурността на ниво борба с тероризма има собствена независима база данни.
114. Има случаи на произволни задържания. Тези случаи често са причинени от факта, че ВРЛ се оказват с идентични имена с лица от базите данни. Това води до отказани разрешения и отказан достъп за връщане в района на произход.
115. Освен това получаването на разрешение от зоната на разселване не позволява непременно на ВРЛ да се върнат, защото те също зависят от получаването на разрешение в района на произход, което често се контролира от други въоръжени организации свързани със сигурността.

Динамика между ИСС и СММ

116. В северната част на Ирак някои райони се контролират изключително от ИСС, докато други райони се контролират предимно от СММ. В някои райони има смесен контрол. Нивото на контрол често зависи от това кои са присъствали, когато районът е бил отвоюван от ИДИЛ. В районите, в които СММ има по-голямо присъствие, СММ се радват на голямо влияние, докато в районите, където ИСС са по-доминиращи, нивото на влияние на СММ е много по-ниско.
117. Има инциденти, при които има конфронтация между ИСС и СММ. Често се случва връщащите се ВРЛ да влизат в този конфликт между организации в сферата на сигурността, който крие риск за сигурността на ВРЛ.
118. Според източника иракското правителство предпочита ИСС да бъде гарант за стабилност и сигурност вместо СММ, докато не бъдат възстановени нормалните правоприлагащи и граждански органи. Това особено е случаят в райони, в които действията на СММ включват нарушения и злоупотреби с части от гражданското население. В такива райони иракското правителство е под натиск да премахне влиянието на СММ.
119. Друго препятствие за връщането е сектантското разделение на СММ и съответно техният контрол върху даден район. Малцинствата в Ирак са концентрирани в много райони в провинциите Нинава и Киркук. Малцинствата често имат свои СММ, които контролират района им. В някои случаи СММ не позволяват връщането на други етнически групи, които по-рано са живели в района, което поражда проблеми, свързани със сигурността. Особено малцинствените групи в Туз Хурмату и Салах ад Дин се чувстват застрашени.

Гражданска администрация

120. Според източника функционирането на гражданската администрация зависи от района. В някои райони гражданската администрация и социалните услуги функционират, докато в други те са унищожени или бавно се възстановяват.
121. Например в Киркук има временен управител. Постоянен управител ще бъде назначен след парламентарните избори за цялата страна на 12 май 2018 г. Докато не бъде назначен постоянен управител, има много области с неясноти по отношение на ситуацията със сигурността, както и на функционирането на много основни услуги. Например в момента организации в областта на сигурността в Киркук, които се състоят от Иракските сили за специални операции в рамките на Службата за борба с тероризма, СММ, ИСС и Федералната полиция, работят в техните специфични райони на града и околностите съгласно мандат, даден конкретно на организацията. След назначаването на постоянен управител ще бъде несигурно кой кои области ще контролира и съгласно какви мандати.
122. Източникът не е толкова запознат с това какви конкретни нива на гражданска администрация функционират в Мосул, но това определено зависи от района, независимо дали е на запад или на изток в града или извън града. Като пример източникът спомена, че Дирекцията за водите функционира.

123. Дирекцията за граждански документи за самоличност обаче не функционира. Дирекцията страда от липса на финансиране и нисък капацитет. За гражданското население и особено за връщащите се ВРЛ издаването на документи за самоличност е важен фактор за закрила. При нормални обстоятелства процесът на издаване би отнел шест седмици за получаване на новите документи. Но в момента шест седмици е времето, необходимо само за подаване на искане за нов документ за самоличност.
124. Мрежата за социална подкрепа за особено уязвими групи не функционира, тъй като е недостатъчно финансирана. Финансирането на мрежата за социална подкрепа се решава в парламента в Ирак и процесът е спрял поне до след парламентарните избори. Поради недостатъчното финансиране много уязвими групи като лица с увреждания, вдовици и т.н. продължават да живеят в бедност. Източникът добави, че Световната банка обучава 1200 социални работници за подпомагане на ВРЛ да се върнат по домовете си.
125. По отношение на къщите и поземлените имоти източникът отбелязва, че много къщи са разрушени. Администрациите са сформирали комисии за обезщетения, които се занимават с въпроса за обезщетения на повредено имущество. Концепцията е, че собствениците на имоти, които са унищожени, могат да подадат исковете пред съдилищата. Това означава, че много семейства се колебаят да реконструират къщите си, тъй като това може да ги лиши от обезщетение за къщата им. Въпреки това не е имало никакво разпределение на средства от бюджета на комисиите, поради което досега не са изплатени обезщетения.

Разпространение на принудителните връщания

126. След отвоюването на провинция Нинава ВРЛ, произхождащи от тези райони, са подложени на натиск, за да се върнат в района им на произход. Източникът спомена, че ВРЛ от Южен Ирак, където няма бежански лагери, и от централен Ирак и по-специално от провинциите Анбар, Салах ад Дин и Багдад, са били насилствено изгонени. Силите за сигурност се появяват в лагери и насилствено връщат хора в Нинава.
127. Източникът подчерта, че ВРЛ от Нинава, разселени в Анбар, не са успели да се върнат в Нинава. Властите трябваше да ги транспортират обратно до лагери в Анбар.
128. В северните провинции ВРЛ обикновено не са принудени да се връщат, но има случаи на принудителни опити за връщане на ВРЛ. ВРЛ, произхождащи от Киркук, в по-малка степен трябва да бъдат принудени или да им бъде оказан натиск да се върнат в Киркук, което вероятно е причинено от смяната на администрацията през октомври 2017 г. Източникът не е чувал за случаи на принудително връщане от региона Иракски Кюрдистан.
129. На политическо ниво има дискусии дали да бъде ускорен процесът по връщането на ВРЛ. За улесняване на процеса на връщане беше създадена Комисия за връщане. Според източника обаче Комисията се е съсредоточила единствено върху затварянето на лагери и не е поела инициативи за подобряване на ситуацията в отвоюваните райони.

130. Източникът подчерта, че през април е имало мораториум върху принудителните връщания, което е резултат от усилията, полагани от хуманитарните организации и организациите за закрила, които са поели водеща роля, за да защитят ВРЛ от прекалено ранно връщане. Въпреки това през юли 2018 г. принудителните изселвания продължаваха, някои бяха отлагани или забавени, но други продължиха да се случват. Това е много нестабилна и променлива ситуация.²⁹⁰
131. Източникът е провел проучвания с ВРЛ, които напускат лагерите, за да се върнат по домовете си. Констатациите са, че често хората се оказват вторично разселени или се връщат обратно в лагерите, където първоначално са били разселени. Това са не само ВРЛ, които се връщат спонтанно, но и семейства, които са прекарвали няколко месеца в района на произход. Причините са много, но основната е, че те смятат проблемите със сигурността за прекалено големи и че основните услуги като училища, гражданска администрация, правоприлагане, съдилища и т.н. не функционират. Като цяло жизненият стандарт беше по-добър в лагерите. Моделът на това хора да напускат и да се връщат в лагерите продължава от декември 2017 г., когато иракското правителство обяви, че Мосул и провинция Нинава са били отвоювани.
132. Според източника поради сложността и различията между различните части на Ирак и различния вид прием, който завръщащите се хора изпитват въз основа на етнически и/или сектантски различия, е трудно да се прецени дали ситуацията е благоприятна за това хората да се завърнат. Много от връщанията могат да се характеризират като т.нар. "посещения за проверка", което означава, че семействата изпращат един или повече членове на семейството обратно в района на произход, за да проверят общото положение и състоянието на имотите им, докато останалите от семейства остават в лагерите, като очакват да разберат каква е ситуацията. Източникът отбеляза, че в момента е много малко вероятно семействата, които не са се върнали, да могат да се върнат.

Киркук, октомври 2017 г.

133. Когато иракските сили за сигурност поеха контрола над провинция Киркук, много хора избягаха от Киркук, докато ситуацията не се стабилизира. Много от хората са се завърнали. Но ситуацията за ВРЛ се промени, след като РПК напусна района. Преди, когато РПК осъществяваше контрол, кюрдските власти искаха хората да останат в лагери. Ако ВРЛ искаха да живеят в Киркук, те се нуждаеха от спонсор. Като цяло арабите и туркмените в града се чувстваха по-малко защитени, когато кюрдите бяха начело. Въпреки това сега, когато ИСС поеха контрола, търсенето на спонсори вече не е приложимо и има по-свободен процес на връщане. Промяната на администрацията оказва влияние в смисъл, че арабите сунити започнаха да се връщат веднага след смяната на властта. Въпреки това СНМ контролират покрайнините на Киркук и правят собствени проверки, поради което на някои хора не е разрешено да се върнат. Ето защо някои от сунитите се чувстват по-малко в безопасност.
134. Според източника в Киркук има напрегната ситуация, която е причинена от многообразното население от араби сунити, кюрди и туркмени. Дълго време кюрдите смятаха, че са пострадали от процес на арабизация през 80-те и 90-те години, а след това през 2014 г. кюрдите се завърнаха в Киркук.

²⁹⁰ В електронно писмо от 16 юли 2018 г. източникът информира делегацията, че ситуацията се е променила след април 2018 г. в смисъл, че в момента има изселвания.

135. След октомври 2017 г. свободата на движение се увеличи в Киркук. Но все още има различни организации в сферата на сигурността, които контролират различни области в провинцията.

Достъп до РИК

136. Според източника е трудно младите самотни мъже, които са араби сунити, да влязат в РИК. Достъпът е обвързан с връзки, които лицето трябва да има в РИК.

137. Като цяло източникът отбеляза, че търсенето на спонсори и други искания относно достъпа са били отменени. Въпреки това все още има някои ограничения по отношение на пребиваването в РИК. Източникът обясни, че достъпът и местожителството са обвързани с различните етнически групи: трудно е арабите да влязат в РИК през контролно-пропускателните пунктове на силите Пешмерга и да получат одобрение за достъп, особено ако са млади мъже. Източникът не можа да каже за кои конкретни групи достъпът е по-лесен или по-труден.

138. Като цяло е много трудно за каквито и да било араби (сунити или шиити) да получат право на пребиваване. Има много стъпки, през които се преминава, за да бъде получено право на пребиваване. За арабите, особено за младите необвързани мъже, ще бъде много трудно да го получат. Кюрдската разузнавателна служба Асаиш трябва да одобри всяко право на пребиваване, договор за наем и т.н., което е голяма пречка. Източникът не знаеше достатъчно за ситуацията на туркмените в РИК, за да направи изявление. Източникът заяви, че всъщност няма новопристигащи ВРЛ в лагерите в РИК, но някои хора, които са напуснали лагерите, се завръщат. Много лагери бяха построени специално, за да предоставят подслон на ВРЛ, преди Мосул да бъде отвоюван от ИДИЛ. По-голямата част от ВРЛ пристигнаха през 2016 г.-2017 г. Ситуацията се промени от ниво на бедствие до ниво на стабилизиране, поради което хората напускат лагерите.

Норвежки бежански съвет (НБС)

Според източника НБС е една от най-големите неправителствени организации, работещи в Ирак, като с численост на нейния персонал е приблизително 500 души. НБС има офиси в Багдад, Киркук, Дахук и др., но в момента по-голямата част фокуса му е върху Мосул и Анбар. Задачите на НБС са преди всичко да работи с хора, които са разселени и които няма или не могат да се върнат. НБС също работи с хора, които искат да се върнат, което включва и връщания в Мосул, Анбар, Киркук и Хавиджа. НБС осигурява управление в лагерите и съоръжения за базови услуги като предоставяне на питейна вода и др. Представителите му също така предоставят правна помощ.

Ербил, 25 април 2018 г.

Ситуацията за ВРЛ

139. Според НБС основните препятствия за завръщането на ВРЛ са: ситуацията със сигурността; замърсяването на районите в остатъчни боеприпаси след въоръжения конфликт; локални конфликти, включително използването на обвинението за връзки с ИДИЛ, разрушена инфраструктура и липса на основни услуги като училища и т.н.

140. Като цяло има проблеми с финансирането на всички дейности за възстановяване на районите след отвоюването на райони от ИДИЛ. Освен това икономическата криза води до по-негативно отношение към ВРЛ в приемащите ги общности.

Свобода на движение извън лагерите

141. Като цяло няма стъпки към облекчаване за ограниченията за достъпа и свободата на движение на ВРЛ, защото никой не иска да рискува да бъде обвинен, ако има инцидент по отношение на сигурността.
142. Свободата на движение е по-ограничена в кюрдските лагери за ВРЛ, отколкото в лагерите под контрола на иракското правителство, но конкретно в лагерите в Анбар бяха постепенно въведени все по-строги ограничения. Като пример НБС спомена, че в някои лагери в Дахук мобилните телефони са били иззети от пребиваващите там. В други райони ВРЛ са изложени на риск да им бъдат конфискувани документите за самоличност. Въпреки това тази практика не е общоприета. Като цяло подходът на РПК към лагерите е да ги затвори и да ограничи движението на ВРЛ.
143. В лагера, управляван от НБС (*Хамам ал Алил 2*) има свобода на движение за влизане и излизане от лагера.

Замърсяване с остатъчни боеприпаси

144. Много градове в засегнатите райони все още са силно замърсени с останали боеприпаси вследствие на конфликта срещу ИДИЛ. Това важи с пълна сила за Мосул. НБС спомена, че експлозиви често биват намирани в частни домове, училища и болници, което представлява опасна заплаха за живота на връщащите се ВРЛ. Частните къщи и др. могат да бъдат пълни със скрити експлозиви. Никоя от наличните организации/органи не иска да носи отговорност за разчистване на зоните, в които има останали боеприпаси.

Икономическа ситуация

145. Икономическата ситуация в района се влошава. Хората, които са живели в приемни общности извън лагерите, се обръщат към лагерите, защото техните спестявания или доходи постепенно свършват. Според източника лагерите вече са доста пълни, което е и причината хората трябва да бъдат включени в списъци с чакащи.

Услуги

146. Източникът отбеляза, че най-лошият проблем в освободените и оспорваните райони е липсата на услуги. Конкретно липсата на училища и услуги в сферата на образованието може да има дългосрочни последици.
147. Броят на децата в Ирак, които не ходят на училище, по оценки е 1,2 милиона; има ограничени данни за това колко от тях не ходят на училище повече от две години. Според източника след като детето пропусне повече от две години, шансовете му да се включи отново без целева допълнителна подкрепа са на практика нулеви. Засега има много малко стратегии, които да предлагат такава допълнителна педагогическа подкрепа.

Връщания в района на произход

148. Според източника има както пряк, така и непряк натиск върху ВРЛ да се върнат в района им на произход. Източникът отбелязва, че иракското Министерство на образованието не иска да финансира арабски училища в лагерите за ВРЛ в РИК след септември 2018 г., когато те вероятно ще затворят. Това ще засегне над 160 000 деца, които няма да могат да ходят на училище от началото на следващия семестър. Финансирането ще бъде насочено към изграждането на инфраструктура в освободените райони като училища, мостове, болници, пътища. Проблемът с този план е, че няма бюджетни средства за учители и лекари.
149. Служители в публичния сектор все още получават заплати дори ако са разселени от района и следователно не могат да работят.
150. Иракското правителство иска ВРЛ да се върнат по домове си и служителите в публичния сектор да се върнат на работа, тъй като те все още получават заплати от държавата. Иракското правителство сигнализира, че ако ВРЛ не се върнат в районите им на произход, плащането на заплатите ще спре.
151. Има примери за ВРЛ, които са били принудени да се върнат в района им на произход от лагери в районите, контролирани от иракското правителство. Това се е случило например, когато един лагер за ВРЛ е бил затворен и ВРЛ са били изпратени в родния им регион. Това обаче се е случило най-вече в лагери в Анбар, Салах ад Дин и провинция Киркук. НБС не е чувал за случаи на принудителни връщания от лагери в РИК.
152. Лагери са били затваряни в Салах ад Дин, а ВРЛ, които живеели там, са били върнати обратно в сигурна зона, откъдето правителството смятало, че те произхождат. Тази тенденция намаля през 2018 г. Има малко други примери за хора, които е трябвало да се върнат в район, от който не произхождат, тъй като фамилията им е имала прилики с кланове в районите, в които са изпратени. Източникът отбелязва, че като цяло прилагането на принудителни връщания намалява.
153. Според НБС обаче има деликатна граница между насилствено, принудително, преждевременно и доброволно връщане. Много ВРЛ са били многократно окуражавани да се върнат в района им на произход от служителите в ръководството на лагера, които са ходили в палатките им, за да питат кой иска да се върне, но това вече не се случва. Освен това услугите в лагерите стават по-лоши; репарации не се прилагат или не се разрешава да се прилагат. Липсват училища. Като цяло това води до завръщания на ВРЛ.

Принуждавани ли са ВРЛ да отидат в лагери?

154. На въпрос дали има примери за принуждаване на ВРЛ да отидат в лагери източникът отговори, че има много малко нови разселвания. Последният пример беше по времето, когато ИСС превзе Хавиджа. ВРЛ са имали достъп до услуги и не са били недоволни. Жените и децата бяха ограничени в лагерите, докато мъжете бяха подложени на скрининг на неизвестно място. Общата тенденция е към това, което се нарича "консолидация на лагери", т.е. постоянна концентрация върху връщането и постепенно концентриране на лицата, които не могат или не искат да се върнат, на подбрани места.

Процедура за връщане в района на произход

155. За да се върнат ВРЛ обратно в района на произход, трябва да бъдат изпълнени две изисквания: на първо място лицето ще се нуждае от разрешение от страна на организациите, свързани със сигурността. На второ място лицето трябва да получи одобрение от местните общности. Второто може да бъде трудно постижимо, тъй като може да има местна племенна динамика, която да реши дали дадено лице ще получи одобрение. По отношение на връщането на арабите сунити източникът добави, че тези, които се завръщат, са тези, които подкрепят местните управляващи.
156. Източникът добави, че дори след като бъде получено разрешение, връщането все пак може да се окаже невъзможно. Причината за това може да е, че хората в района на произход не искат определени групи хора, които преди това са живели в същия район, да се върнат обратно. Друга причина могат да бъдат проблеми с лоялността спрямо различните лидери на кланове. Колкото повече време ВРЛ прекарват далеч от района на произход, толкова повече подозрения се пораждават. За някои, които е бил женен за член на ИДИЛ или е имал дете с член на ИДИЛ, съществува риск семейството му да се откаже от него.
157. Човек, който е живял известно време в райони, контролирани от ИДИЛ, ще бъде обект на по-подробни проверки, преди да му бъде разрешено да се върне. Според източника има цялостна липса на разбиране, че хората, които не са успели да бягат, е трябвало да оцелеят. Те страдат от широко разпространеното приемане на използването на колективни наказания. Като пример бяха споменати хората, които са работили като готвачи за ИДИЛ.

Свобода на движение

158. Според НБС в момента е лесно да се пътува между отвоюваните райони и други части на Ирак. Има голямо движение между РИК и Мосул, както и между РИК и Киркук. Източникът открил търговията като причината за увеличаване на трафика, включително търговията със скрап. Източникът отбеляза, че по пътя от Ербил до Мосул има шест контролно-пропускателни пункта.

Вторично разселване

159. Много от връщащите се ВРЛ преценяват, че не могат да се установят в района им на произход поради цялостната ситуация. Това означава, че те продължават да бъдат ВРЛ; този път са вторично разселени. Източникът спомена няколко причини за това дадено лице да се окаже вторично разселено, включително това ВРЛ да бъдат изложени на икономическа престъпност в района им на произход; нови хора са взели имота на първоначалните собственици; в други случаи ВРЛ, които се опитват да се установят в района им на произход, са подложени на натиск да напуснат района. Източникът добави, че НБС предлага да започне медиация в случаите на конфликт за земя.²⁹¹
160. Източникът каза, че на някои ВРЛ не им се позволява да се върнат у дома. Един пример, споменат от източника във връзка с нещата, които биха могли да предотвратят връщането, е, че местният кмет е взел дадена къща, тъй като се предполага, че роднина на собственика е бил част от ИДИЛ. Проблемът е, че няма ясно определение за това какво означава принадлежност към ИДИЛ и няма надлежен процес за установяване на това, като по този начин определението

291 Източникът се позовава на следния доклад: <https://www.nrc.no/resources/reports/the-long-road-home/>

и твърдението се използват за множество цели, включително социално инженерство или имуществено/материално обогатяване.

161. ВРЛ често се опитват да се върнат в лагерите, откъдето са дошли, но в много случаи, особено в Мосул и Анбар, са били deregистрирани от лагерите. Процедурата за deregистриране от даден лагер е неясна. Влизането отново в лагера може да бъде трудно. Понякога правилата за лагерите се променят ; лагерите могат да бъдат пълни и тогава може да има известна степен на произволност на кого е разрешено да влиза в лагерите. Няма данни за това колко души се оказват вторично разселени, но в много райони хората се завръщат само в околностите на домовете си и на практика остават разселени. Съгласно наблюденията на източника около 30% може би са се върнали или са се опитали да се върнат в лагерите.
162. Има връщане само към лагерите извън РИК. Попитан дали е възможно връщане в РИК, ако сте се върнали от РИК в района на произход в отвоюваните райони, източникът отговори, че не е запознат с подобни случаи; вероятно това се дължи и на други възможности, достъпни за разселените лица, които не са кюрди и не са в състояние да се върнат по домовете си или да се установят след завръщане. Източникът е запознат с отделни случаи на арабски ВРЛ, които се връщат в своите общности в Нинава, не успяват да се установят там и се опитват да стигнат до лагери вътре в Нинава. Това не цели да посочи, че не са били извършвани повторни приемания в РИК, НБС няма такава информация.
163. В Ирак, с изключение на РИК, комисиите за връщане в лагера и комисиите за връщане на общността решават кои лагери могат да продължат да функционират и кои да затворят. Комисиите се създават номинално оглавявани от губернатора с представителство от Съвместния център за координация при кризи (СЦКК), Министерството на разселването и миграцията (МРМ), местни/провинциални съвети, ООН, неправителствени организации, работата тепърва ще бъде оформена включително Целите, така че да гарантира, че това образование не е само символична завеса на стратегии, разработени другаде.

Последствия от връзки с ИДИЛ

164. Хората, които са живели в райони, които преди са били контролирани от ИДИЛ, са обект на повече атаки и преследване. Съгласно възприемането в общественото няма разлика между хората, които са сътрудничили на ИДИЛ, и хората, които са живели под властта на ИДИЛ по време на управлението на ИДИЛ. Предполагаема връзка е много лесно да бъде изфабрикувана. НБС даде пример с това, като посочи, че само играенето на футбол с член на ИДИЛ може да стане причина за преследване.
165. На семействата, оглавявани от жени, не им се позволява да се върнат в района им на произход, тъй като се възприема, че жените са били омъжени за член на ИДИЛ, а фактът с изчезналия съпруг може да се тълкува така сякаш съпругът е бил убит, задържан или избягал поради връзки с ИД.
166. Източникът подчерта, че е трудно децата, родени в райони, контролирани от ИДИЛ, да получат свидетелства за раждане и други документи, издадени от иракското правителство, тъй като един от начините за установяване на управлението на ИДИЛ да бил групировката издава свои собствени документи самоличност, които очевидно са невалидни. По същия начин, когато хората са били принудени или просто са изхвърлили иракските си документи, когато ИДИЛ е дошла, много от тях са унищожили документи си, издадени от ИДИЛ, което е особено проблемно за малки деца, за които издаденото от ИДИЛ удостоверение за раждане може да е единственото законно доказателство за съществуване.

При регистрацията на деца, родени под контрола на ИДИЛ, има много условия дали може да бъде издадено иракското удостоверение за раждане: Родителите женени ли са били и регистриран ли е бил бракът; за един от родителите имало ли е съмнение, че е член на ИДИЛ; в случай че един от родителите е умрял, бил ли е издаден смъртен акт?

167. НБС е предоставял правна помощ на жени с деца от бойци на ИДИЛ, за да получат свидетелства за раждане.
168. Източникът заяви, че има примери за колективно наказание на хора, за които се смята, че са свързани с ИДИЛ, независимо дали това наистина е така или не. Имало е случаи, когато съдилищата са гледали благосклонно на такива хора и те са били оправдани от обвиненията. Понякога обаче това не е било достатъчно, за да бъдат приети от местната общност.
169. Според НБС около 30% от завърналите се хора са се върнали обратно в района, където са били разселени. Точният брой е трудно да бъде изчислен, тъй като има някои хора, на които бива отказано да се върнат обратно в района, където преди това са били разселени. Те обаче не са били допуснати обратно и затова е трябвало да се върнат в лагерите. Основната причина е, че са били обвинени във връзки с ИДИЛ.
170. Има случаи, когато документи за самоличност са били иззети от хората, обвинени за връзки с ИДИЛ.
171. Източникът добави, че в Ирак няма закон, който да засяга лицата, които са живели под контрола на ИДИЛ.
172. Източникът каза, че хората, които остават в лагерите, биват все по-заклеймявани, тъй като това показва, че те имат проблеми с връщането в домовете си. В основата стои идеята, че хората, които не могат да се върнат, са нежелани в общностите, от които произхождат, поради обвинения за връзки с ИДИЛ.

Съпруги или вдовици и деца на членове на ИДИЛ

173. Жените и/или децата на членовете на ИДИЛ живеят при много сурови условия. Като цяло те са заклеявени и изолирани от останалата част от обществото. Както те, така и като цяло домакинствата, в които глава на семейството са жени, обикновено не могат да получат право на повторно влизане в общността, от която произхождат, тъй като биват обвинени, че са вдовици на членове на ИДИЛ. Много от тях живеят в лагери със значителни ограничения на свободата на движение. Често не им е позволено да напускат лагерите.
174. Според източника в провинция Нинава има два-три такива лагера, има 2 лагера край Мосул, както и голям брой лагери в Сирия. Много от тези лагери се управляват от НПО.

Ситуация със сигурността

Мосул

175. За арабите е доста лесно да пътуват до Мосул, но те ще трябва да преминат множество контролно-пропускателни пунктове по пътя, което изисква надлежни документи, включително разрешение, получено след проверка по отношение на сигурността. Според източника има много връщания, но липсват места за настаняване особено в западната част на Мосул. Но

градът все пак се оживи въпреки малката подкрепа и финансиране. Поради тази причина множество ВРЛ, които не са от Мосул, са отишли в Мосул, за да намерят препитание.

Хавиджа

176. Има две основни причини хората да не се връщат в Хавиджа: на първо място ситуацията със сигурността не е добра. Източникът отбеляза, че в някои райони ИСС "контролират" района през деня, докато през нощта се появяват местни въоръжени групировки.
177. Има някои, които са бивши членове на ИДИЛ, докато други групировки преди може да са се воювали срещу ИДИЛ, но сега действащ против властите, които са поели контрола.
178. На второ място важна пречка пред връщането в Хавиджа е, че районът е предимно обезлюден. Няма училища или магазини, които работят.

Киркук

179. Киркук по същество представлява версия на Ирак в по-малък мащаб. Има много локални конфликти със собствена динамика; в града има много етноси - четири основни групи - кюрди, туркмени, араби сунити и християни, като всички присъстват в града, но нямат доверие помежду си.
180. Ситуацията със сигурността се характеризира с ежедневни инциденти, които могат да бъдат убийства, бомбени атентати (често СВУПА) или други.

Специалист, работещ за организация за правата на човека в Ирак

Ситуацията със сигурността в освободените и оспорваните райони

Капацитет на ИДИЛ

181. На въпрос дали е имало случаи на хора, преследвани и атакувани от ИДИЛ в оспорваните области, специалист, работещ за организация за правата на човека в Ирак, отговори, че в Хавиджа ИДИЛ все още има присъствие. Те продължиха атаките си, насочени срещу племенни лидери и лица, за които има подозрения, че си сътрудничат с Иракските сили за сигурност (ИСС).
182. На въпрос как функционира ИДИЛ, след като е загубила териториален контрол, източникът отговори, че ИДИЛ се е върнала към това да бъде обикновена бунтовническа групировка. В Хавиджа нейните бойци идват през нощта, което засяга гражданското население. Източникът добави, че не разполага с по-конкретна информация, но е вероятно някои хора да се чувстват задължени да се подчиняват на ИДИЛ, ако от тях бъде поискано да помогнат.
183. В Мосул през последните четири месеца бяха убити двама мухтари. Властите съдеха членове на ИДИЛ, когато адвокатите по защитата дадоха на семействата на обвиняемите списък със свидетели и мухтарите бяха в този списък. Мухтарите бяха убити от хора, наети от семействата на обвиняемите. За ИДИЛ не е приоритет да провежда операции в районите, контролирани от кюрдите.

184. На въпрос за връзките на въоръжена групировка, наречена "Бяло знаме" в планината Джамбур в Северен Ирак, специалистът, работещ за организация за защита на правата на човека, отговори, че не е сигурна за тяхната свързаност, но според нея е малко вероятно тя да е свързана с ИДИЛ.

Сили за народна мобилизация (СНМ)

185. Шиитските милиции, наричани още СНМ, имат голям капацитет да преследват и атакуват, когато искат, и могат да правят, каквото искат както по отношение на въпросите на сигурността, така и по отношение на правоприлагането. СНМ атакуват мъже, които са араби сунити, за които се подозира, че са свързани с ИДИЛ. На въпрос как СНМ атакуват и преследват мъжете източникът отговори, че не е ясно как точно става това. Тези, които са обект на преследване, може да са на грешното място в грешния момент.

186. Всички етнически групи имат свои собствени СНМ, включително туркмените, които имат стабилна СНМ, действаща в Киркук. Западната част на Мосул е контролирана от шиитските СНМ; докато на юг има повече сунитски СНМ. Християните, йезидите, както и шабаците имат СНМ в Нинава.

187. СНМ нямат възможност да преследват или атакуват лица в РИК.

188. СНМ не преследват или атакуват хора, които не са облечени в съответствие с ислямските предписания за обличане.

Иракски сили за сигурност (ИСС)

189. На въпрос дали има случаи на хора, които са преследвани и атакувани от ИСС в оспорваните райони, източникът отговори, че хора, за които има подозрения, че са свързани с ИДИЛ, могат да бъдат заловени на даден контролно-пропускателен пункт или по домовете им по време на обиски там. Прагът на необходимостта от доказателства за арестуване на заподозрян член на ИДИЛ е доста нисък. Източникът даде пример, в който свидетел казал, че "неговият съсед е привърженик на ИДИЛ", което често би било достатъчно, за да бъде арестувано лицето.

190. Тези арести се извършват както от СНМ, така и от ИСС. Според закона СНМ трябва да предадат задържаните на съдия в рамките на 24 часа, но понякога СНМ задържат арестуваните за по-дълго време. Някои СНМ имат свои тайни затвори/лагери за задържане, въпреки че публично казват, че не задържат никого. В Нинава затворниците могат да бъдат държани в къщи или училищни сгради.

191. Източникът отбеляза, че профилът на арестуваните е на мъже, които са араби сунити, на възраст в началото на 20-е, но някои са по-млади, а други са по-възрастни.

192. ИСС не преследват или атакуват лица в РИК.

Пешмерга

193. На въпрос дали е имало случаи на лица, преследвани от силите Пешмерга в оспорваните райони, източникът отговори, че това вече не се случва. Във всеки район, който е на фронтната линия, който се управлява от силите Пешмерга, ако някой се опита да премине в територията на РИК, но има съмнения за това, че е

свързан с ИДИЛ, ще бъде хванат от силите Пешмерга и предаден на Асаиш. Асаиш задържа хора от лагерите, в които са настанени мъже, които са араби сунити. Силите Пешмерга правят проверки, но не ги правят често. Някои от тези заподозрени се появяват в кюрдската съдебна система, докато други изчезват.

194. Източникът добави, че през юли или август 2016 г. силите Пешмерга са преследвали и атакували студенти от Университета в Мосул, които са избягали от ИДИЛ. Студентите са били предадени на Асаиш. Те са били задържани в райони като Махмур, Бартала, както и други райони на фронтната линия и са били отведени в затвори.

195. Профилите на арестуваните са на мъже, които са араби сунити.

196. Кюрдските разузнавателни служби вече нямат присъствие в оспорваните райони.

Киркук след октомври 2017 г.

197. През октомври 2017 г., когато иракските сили за сигурност и СММ поеа контрола над Киркук от управлението на кюрдите, голяма група кюрди избягаха от Киркук към РИК. Повечето от тези кюрди са се завърнали в Киркук с изключение на служители на РПК, включително членове на Асаиш. Кюрдите, които бяха вътрешно разселени, заявиха, че са получавали заплахи, поради което възприемат ситуацията като опасна. По-вероятно е служителите на ПСК да са все още в Киркук. Новият управител на Киркук Ракан Саид [Rakan Saeed], който е арабин сунит, отговаря пред Багдад и няма връзка с РПК.

198. По отношение на силата сред настоящите сили за сигурност в Киркук СММ може да са в състояние да оказват по-голям натиск от ИСС. Новият управител не е в състояние да се противопостави на СММ.

"Киркук сега"

"Киркук сега" е новинарска медия, която отразява ситуацията в оспорваните райони като Киркук, Дияла, Салах ад Дин и Нинава. Персоналът на "Киркук сега" произхожда от комбинация от тези райони. Организацията има уебсайт на арабски, кюрдски, туркменски и английски език.²⁹²

Сулеймания, 29 април 2018 г.

Ситуацията със сигурността в освободените и оспорваните райони

Провинции Киркук, Салах ад Дин и Дияла

199. Източникът обясни, че в провинция Киркук няма райони, които са под контрола на ИДИЛ. Въпреки това все още има много проблеми, свързани със сигурността. Въпреки че ИДИЛ не контролира нито една територия, групировката все още има присъствие и е относително активна в провинцията. В Хавиджа присъствието на ИДИЛ е доста видимо. Никой не се връща в района заради несигурната ситуация. Иракските сили за сигурност (ИСС) редовно биват атакувани от ИДИЛ. Според източника конкретно месеците февруари и март

292 Връзка към уебсайта на "Киркук сега": <http://kirkuknow.com/>

през 2018 г. са били изпълнени с доста насилие и само през февруари 2018 г. 29 души са станали жертви на атаки на ИДИЛ. Друг пример е, че наскоро членовете на ИДИЛ влязоха с село с мотоциклет, за да покажат присъствието си и да напомнят на жителите, че ИДИЛ все още е там. Смята се, че бойци на ИДИЛ се крият в планините Хамрин и използват този район като база за осъществяване на атаки. В град Киркук има тайни клетки на организацията и въпреки че не са достатъчно силни, за да заемат и задържат някаква територия, те имат капацитет да атакуват редовно ИСС и СММ. ИДИЛ също е активна и в Дияла и Салах ад Дин. В Садия, Дияла в края на февруари 2018 г. бяха убити 29 членове на ИСС. Много е трудно да се определи точно идентичността на групировката, която стои зад всяка атака, но в някои случаи пропагандата на ИДИЛ потвърждава, че организацията стои зад определени атаки.

200. На въпрос за атаките срещу цивилни източникът отговори, че има общ страх от ИДИЛ сред цивилното население. Когато ИДИЛ атакува, хората бягат към Сулеймания. Източникът посочи, че конкретно фалшивите контролно-пропускателни пунктове са причина за безпокойство. Имаше много инциденти на пътя Киркук-Багдад, където имаше много цивилни жертви. Например автомобил с четирима членове на семейството беше спрял на пътя и всичките бяха убити. Туристически автобус беше нападен в град Туз Хурмату в провинция Салах ад Дин, което доведе до смъртта на част от пътниците. Шофьори на камиони са били отвлечени за откуп, например подобни събития са се случвали в периода на март, а инцидентът с автомобила с четирима членове на семейството е станал на 11 март 2018 г. Източникът отбеляза, че иракските власти винаги обвиняват ИДИЛ. Невинаги обаче е ясно кои са извършителите при подобни видове инциденти, защото има многобройни въоръжени групировки с различни цели. Източникът посочи пример, случил се на 12 март тази година, когато семейство, състоящо се от майка и баща, три деца и брата на бащата, които всички, е било убито на фалшив контролно-пропускателен пункт край Садия. Извършителите са били облечени в иракски униформи. Източникът заяви, че общото за всички атаки е, че няма яснота при разследването на това кои са извършителите. Отвлеченията се случват за откуп и много въоръжени групировки, участващи в престъпления, биха могли да бъдат отговорни за такива действия.
201. ИДИЛ поема отговорността за някои атаки на собствения си уебсайт като например за нападение, извършено на 18 февруари 2018 г., при което бяха убити 27 члена на СММ (<http://kirkuknow.com/kurdish/?p=67738>) (<http://kirkuknow.com/english/?p=22042>). Оценката на източника беше, че ИДИЛ иска да покаже, че има способността и волята да атакува силите за сигурност. Източникът обаче изрази мнението, че е възможно за ИДИЛ разграничението между цивилни и въоръжени участници в конфликта да е размито. Например ИДИЛ може да атакува цивилни и да каже, че те са от СММ. Източникът също така заяви, че една от целите на ИДИЛ е да създаде хаос, като атакува всяка възможна групировка, без значение дали тя е от кюрди, сунити и т.н.
202. Източникът поясни, че местната полиция и антитерористичните звена (АТЗ) контролират град Киркук, докато федералната полиция на иракското Министерство на вътрешните работи, както и различни СММ контролират районите извън град Киркук. Източникът отбеляза, че в Туз Хурмату е имало конфликт между туркменските СММ и местното кюрдско население. В селото е бил изпратен специален Екип за бързо реагиране, който да реши проблемите, и сега той контролира основните контролно-пропускателни пунктове. Кюрдите в Туз Хурмату са по-доволни от Екипа за бързо реагиране, отколкото от туркменските сила на СММ. Да, те контролираха основните контролно-пропускателни пунктове.

203. Освен общия страх сред населението източникът посочи още един проблем, свързан със сигурността. Сред арабското сунитско население в освободените райони съществува голям страх от атаки за отмъщение. Арабските сунити нямат доверие нито на СНМ, нито на федералната полиция, нито на антитерористичните звена (АТЗ), нито на ИСС, нито на други сили за сигурност, тъй като според тях те са контролирани и доминирани от шиитското мнозинство. Страхът не винаги е основателен, но въпреки това сунитите искат техни собствени въоръжени сили да осигуряват закрила.
204. По отношение на атаките за отмъщение източникът заяви, че семействата, които имат роднини в ИДИЛ, са имали проблеми в освободените райони. Имало е инциденти особено в Дияла и Салах ад Дин, където жертви на престъпленията на ИДИЛ са атакували лица, чиито семейства имат връзки с ИДИЛ и са настоявали за кръв да бъде платено с кръв. Те са заплашвали да убият членове на семействата като отмъщение, защото ИДИЛ е убила членове на техните семейства. В други случаи семействата на жертвите са изисквали семействата на членовете на ИДИЛ да напуснат района или домовете им са били разрушавани.
205. Всички ВРЛ, които искат да се върнат в района им на произход, трябва да преминат през проверки и да докажат, че не са свързани по никакъв начин с ИДИЛ. Ако лицето не премине проверката за сигурност, ще му бъде отказано да се върне и ще бъде предадено на съдебната система и задържано. Източникът отбеляза, че в спорните райони ИСС провежда проверките, свързани със сигурността. Източникът обаче знае, че както Иракските сили за специални операции (ИССО), така и СНМ и федералната полиция са отказвали на хора да се върнат. Преследваните или атакувани лица често са семейства с връзки с ИДИЛ. Ако не бъдат задържани, те биват настанени в лагер, създаден за тях, защото никой не им дава квартири под наем.
206. Според източника властите неофициално насърчават хората да не отдават по наем или продават жилища на семейства на членове на ИДИЛ, определени като роднини от първа, втора и трета степен. Това беше правило, което се прилагаше във всички райони, които преди бяха окупирани от ИДИЛ. Тази информация е неточна и властите не казаха това, това се е случвало само в област *Каяра* [Qayyarah]. Източникът даде пример, че къщите в Каяра, където са живели семейства на членове на ИДИЛ, са били маркирани и имаше слухове, че на някои семейства на членове на ИДИЛ са им били изгорени къщите и семействата са били измъчвани. Въпреки това най-често с решение на иракското правителство те биват настанявани в определени лагери, чието местоположение е неизвестно поради страх от отмъщение. "Киркук сега" отбеляза, че в Киркук има лагер за членове на семействата на членове на ИДИЛ; и има друг лагер край Мосул, в който живеят деца на чуждестранни бойци. Има слухове, че тези лагери са контролирани от американците. Хората, живеещи в тези лагери, няма да имат право да гласуват на изборите. Никой не е допускан в лагерите да наблюдава условията.

Събития в Киркук през октомври 2017 г.

207. Източникът заяви, че когато СНМ и ИСС са поели контрола над Киркук и оспорваните райони през октомври 2017 г., повече от 148 000 души са избягали от Киркук и Туз Хурмату. Според източника повечето от тях все още не са се върнали. По-лесно е връщането в Киркук, отколкото в Туз Хурмату. Мнозина обаче не искат да се върнат, защото нямат доверие на ситуацията със сигурността в района.

208. Източникът обясни какъв е профилът на ВРЛ, които все още не са се върнали: не са се върнали основно хора с връзки с кюрдската политическа партия ДПК или със службата за сигурност Асаиш. Според източника хората на власт в Киркук са по-строги към бивши членове на ДПК, защото не искат те да се завърнат. Източникът отбеляза, че се съобщава, че къщите на бивши членове на ДПК или офисите на партията са били опожарени или разрушени от въоръжените сили. Като цяло в спорните райони няма останали офиси на ДПК, нито офиси на службата Асаиш. Източникът също така заяви, че в Дахук е бил убит оператор от кюрдска сателитна телевизия. Жертвата е бил журналист. Извършителите са неизвестни.
209. Източникът отбеляза, че членовете на другата кюрдска политическа партия ПСК не са изложени в същата степен и са се върнали в Киркук и Туз Хурмату. ПСК обаче твърди, че и в двата града е изправена пред много ограничения и рестрикции. На първо място сега има ограничение за това колко и какъв тип оръжия могат да бъдат донесени. Лицата, носещи повече от шест броя автомати АК-47, не са били допуснати обратно. Освен това ПСК твърди, че СНМ са им отказали достъп до офиса на партията в Туз Хурмату. От СНМ отговориха, че ПСК може да отвори там нов офис, при условие че те наеме нова сграда.

Провинция Нинава

210. Според източника източната част на провинция Нинева се контролира от различни СНМ, докато иракската армия контролира южните и северните райони. Източникът посочи най-влиятелните организации, свързани със сигурността в района: най-силната организация е Службата за борба с тероризма (СБТ), която се ръководи от шиитски офицер, който се отчита директно на премиера Абади. Като втора най-силна организация източникът посочи СНМ, чийто командващ офицер също е шиит. След тези участници федералната полиция и Екипът за бързо реагиране към Министерството на вътрешните работи на Ирак бяха споменати преди иракската армия, която принадлежи към Министерството на отбраната. Екипът за бързо реагиране също се ръководи от шиитски офицер.
211. Армията под ръководството на Министерство на отбраната е най-популярна сред населението от араби сунити, защото за разлика от другите участници има етническо разнообразие и се възприема като по-малко предубедена. Освен това няма съобщения, че иракската армия е атакувала цивилни. И накрая източникът посочи факта, че министърът на отбраната е арабин сунит и че това министерство е по-малко влиятелно от МВР.
212. Според източника така нареченото "Споразумение от февруари" от 2018 г. е разделило провинцията на три сектора или сфери на контрол: град Мосул се контролира от местната полиция. Покрайнините на Мосул са под контрола на различни СНМ, които са както шиитски, така и местни милиции. Останалата част от провинцията е под контрола на иракската армия. Източникът отбеляза, че 20-а дивизия на иракската армия се състои предимно от кюрдски войници и е оглавявана от кюрд. Там има и други армейски части, които са по-малко хомогенни. Освен това екипът на федералните полицейски сили и Звената/Силите за бързо реагиране представляват резервни сили, които бързо могат да бъдат разположени временно, ако е необходимо.

Мосул

213. Източникът подчерта, че западната част на Мосул е напълно унищожена. Имало е връщания на ВРЛ в Мосул, но това е било в източната част на града. Повечето жители не са се върнали в западната част. В руините все още има много тела на починали и процесът на разчистване, извършван от иракското правителство, беше спиран няколко пъти поради риск от вируси и други заболявания. Източникът отбеляза, че все още има тела на починали в развалините, работата по разчистването е спряна и има страх от разпространение на болести.
214. Източникът добави, че в Мосул има много преждевременни връщания. Над 4500 бивши ВРЛ отново са напуснали Мосул тази година за вторично разселване в РИК.

Синджар

215. Според източника много малко ВРЛ са се върнали в Синджар, включително няколко йезиди. Основната причина за това ВРЛ да не се върнат е, че ситуацията със сигурността е нестабилна и в района работят няколко различни организации, свързани със сигурността. До 16 октомври 2017 г. в Синджар имаше сили, свързани с различни партии; ДПК, ПСК, турската милиция ПКК и СНМ. Днес в района има няколко СНМ. Силите за съпротива Синджар, за които се смята, че са част от ПКК, бяха споменати в това отношение. Местното име на тази организация е ССС [YBŞ].

Каяра

216. Град Каяра беше силно засегнат от ИДИЛ. В града имаше протести с искания към семействата на членове на ИДИЛ да напуснат района и заплахи, че ще бъдат нападнати, ако не го направят. Властите, макар и неофициално, насърчават семействата на членове на ИДИЛ да напуснат района или да отидат на лагери.

Християнски села в Нинава

217. Източникът също подчерта, че християнските райони в Нинава са смятани за относително спокойни. ИСС контролира тези райони, но местното население също има свои християнски милиции. "Вавилонската бригада" е разделена на две отделни единици, но те са тясно свързани милиции, които осигуряват закрила.

Ситуация за вътрешно разселени лица (ВРЛ) в оспорваните райони

Пречки пред връщането

218. Според източника втората основна пречка пред връщането на ВРЛ освен сигурността, както е описана по-горе, е липсата на услуги в районите на произход. Голяма част от инфраструктурата е унищожена; липсват доставки на храна и вода. Източникът откри Хавиджа като зона без инфраструктура и с липса на доставки на храна.
219. Освен това за много ВРЛ е проблем, че са загубили документите си за самоличност и не могат да им бъдат издадени нови. Липсата на документи води до сериозни ограничения върху свободата на движение на ВРЛ. Освен това повече от 5000 деца нямат никакви документи за самоличност,

регистрация на раждане и т.н., защото са родени в райони, контролирани от ИДИЛ. Резултатът от това е, че те са дори без иракско гражданство и са смятани за лица без гражданство.

Регион Иракски Кюрдистан (РИК)

220. Източникът заяви, че не са виждали никакви случаи на принудително връщане на ВРЛ, включително на йезиди, от РИК в освободените райони. Кюрдските власти обаче приложиха мотивационно насърчаване, за да убедят ВРЛ да се върнат в районите им на произход поне за да гласуват на парламентарните избори през май 2018 г. Източникът цитира кюрдските власти, като казва, че в РИК има над 1,4 милиона ВРЛ и че районът е претъпкан. РПК заяви, че те вече не могат да предоставят къщи или услуги, поради което насърчават ВРЛ да се върнат обратно.

221. Според източника 90-95% от ВРЛ искат да се завърнат, но има няколко пречки пред това. На първо място ВРЛ изразяват необходимостта от основни услуги в районите на произход. На второ място шиитските СНМ ограничават връщането на много ВРЛ.

Киркук

222. Според източника има вътрешно разселени лица (ВРЛ), които се връщат в Киркук. Киркук е специален, тъй като това беше последният район, който беше освободен от ИДИЛ през декември 2017 г. Тридесет и два процента от провинцията бяха окупирани от ИДИЛ.

223. В Киркук се завръщат предимно арабски ВРЛ, които са пребивавали в лагери извън Киркук и в РИК. Въпреки че условията в лагерите за ВРЛ са трудни и не са добри, ВРЛ не искат да се връщат, защото условията, свързани със сигурността, и хуманитарните условия в районите на произход се възприемат като по-лоши, отколкото в лагерите за ВРЛ.

Дияла

224. Източникът отбеляза, че в Джалаула сунитското арабско племе Карауи се е върнало в района след октомври 2017 г., когато СНМ са поели контрола. Племето не беше допуснато да влезе от силите Пешмерга преди октомври 2017 г. След октомври 2017 г. обаче племето Карауи не позволи на кюрдите да се върнат в Джалаула, след като напуснаха района.

225. В град Садия повече от 80% от кюрдите са напуснали и все още не са се върнали. Много от тези ВРЛ са отишли в Ханакин и Калар. Селата се контролират от СНМ.

Салах ад Дин

226. Град Сулейманбек в провинция Салах ад Дин беше освободен от ИДИЛ преди две или три години. Оттогава на ВРЛ не е било разрешавано да се върнат повече от две години. В началото на 2018 г. можеше да бъдат осъществени първите завръщания, но ВРЛ, които се състоят предимно от араби сунити, трябва да преминат през щателна проверка, свързана със сигурността. Районите Сулейманбек и Туз Хурмату се контролират от СНМ: Организацията Бадр, Асаиб Ахл ал-Хак и туркменски СНМ.

227. Град Байджи беше споменат като място, на което са се завърнали много малко ВРЛ. Байджи се контролира от СНМ. Градът беше обект на жестоки нападения заради електроцентралите, захранващи страната, както и заради петролните рафинерии.
228. Градът Ширкат беше споменат като място, което беше силно засегнато от ИДИЛ и той е точно като другите райони, които бяха нападнати.

Вавилон

229. Според източника сунитският арабски окръг Джурф ал Сакхар в Анбар е бил освободен от Катаиб Хизбула през 2014 г. - само няколко месеца след като ИДИЛ е поел контрола. Всички жители са били разселени през 2014 г. и на никакви ВРЛ не е било разрешавано да се върнат, нито дори да посетят района. Източникът отбеляза, че дори иракското правителство да иска да се намеси от името на разселените, то не може да го направи, тъй като милицията действа извън контрола на държавата.

Консулство на САЩ, Ербил - Матю Тотило, координатор по въпросите на бежанците и ВРЛ; Кари Хейууд, Американска агенция за международно развитие [USAID]; Челси Борман, служител по въпросите на информацията

Ербил, 27 април 2018 г.

Ситуация за ВРЛ в оспорваните райони

Пречки пред връщането в района на произход

230. ВРЛ, които се връщат доброволно в района им на произход, често предварително знаят дали могат да се върнат или не. Въпреки това има много препятствия, поради което много малко хора се връщат. Източникът заявя, че всичко се свежда до ситуацията със сигурността и до това коя милиция контролира районите на произход. Когато ВРЛ решават дали да се върнат, те предимно проверяват коя милиция или сектантска групировка контролира района. Общностите търсят закрила от техните собствени хора, което означава, че християните искат християнска милиция, която да ги защити, а арабите сунити искат сунитска милиция. ВРЛ изразяват притеснения относно завръщането, ако друга група доминира района, което води до повече сегрегирани села.
231. Друга пречка е, че на някои семейства не им е позволено да се върнат от властите в района на произход. Местните мухтари и шейхове играят важна роля в този процес и ако те гарантират за даден човек, на него ще му бъде разрешено да напусне лагера и да се върне в района на произход. Освен това, за да се излезе от лагера за ВРЛ, ръководството на лагера трябва да одобри излизането. Някои хора нямат право да напускат лагера за ВРЛ, а в някои лагери личните карти и телефоните се конфискуват от ВРЛ. Структурата на лагерите варира; някои се ръководят от въоръжени групировки, свързани със сигурността, макар и никога пряко от военните, докато други лагери се ръководят от НПО или квазиправителствени организации. Лагерите в РИК се ръководят от НПО, докато всички лагери извън РИК са под контрола на федералната власт. Източникът подчерта, че НПО предоставят адвокати, за да помогнат на ВРЛ да получат обратно личните си карти от другите органи.

232. Източникът подчерта, че нивото на насилие в Нинава изненадващо е спаднало спрямо преди. Все още е имало епизоди на насилие, но степента и обхватът им са по-малки и те се случват в по-малки места. Основен проблем за ВРЛ по отношение на ситуацията със сигурността са ограниченията в свободата на движение и непредсказуемостта на контролно-пропускателните пунктове. Много ВРЛ се страхуват да отидат от едно място на друго в освободените райони, защото това предполага преминаване през няколко контролно-пропускателни пункта. Източникът даде пример, че по пътя от Мосул до Синджар има около 30 контролно-пропускателни пункта; всеки от тях се управлява от различни групировки и нивото на контрол варира в зависимост от всяка групировка.
233. Източникът отбеляза, че е трудно да бъде оценен капацитетът на ИДИЛ. Според информацията групировката има присъствие в Киркук и в западната част на Мосул, където мухтари са били атакувани. Особено в Киркук ИДИЛ е по-скоро заплаха за организациите, свързани със сигурността, както и за властите, отколкото заплаха за цивилното население, докато в Нинава, Дияла и Анбар ИДИЛ също би била заплаха за цивилното население.
234. Източникът заяви, че освободените райони са изправени пред огромни разрушения. Някои райони са по-разрушени от други, но това зависи от мястото, където са били военните действия. Това определено се отразява на връщащите се ВРЛ, които могат да установят, че къщите и имотите им са разрушени. Особено западната част на Мосул е почти напълно разрушена. Много ВРЛ нямат къща, в която да се върнат. Освен това районите са пълни със самоделни взривни устройства, останки от войната и скрити експлозиви, които представляват непосредствена опасност. Проблемът е, че само иракската армия може да разчиства частните домове и този процес е много продължителен. Освен това общият акцент не е върху възстановяването на частните домове, а върху възстановяването на основната инфраструктура като пътища, мостове, както и големи търговски и правителствени сгради.
235. Източникът заяви, че като цяло има остра липса на основни услуги в освободените райони. Някои форми на структура обаче се появяват отново. Мухтарите са се завърнали в своите райони, както и в някои местни администрации. В някои райони е била създадена форма на съдебна система. Възможно е да се предяви иск за обезщетение за разрушаването на имота, но досега обезщетения не са били присъдени.
236. Някои ВРЛ, които са се опитали да се върнат в района им на произход, са се върнали пак в лагерите за ВРЛ или в приемащите ги общности. Връщането им в повечето случаи е било преждевременно. Методът често е, че главата на семейството или някое подобно лице пътува обратно до района на произход, докато жените, децата и останалата част от семейството остават в района на разселване, за да получават обезщетения. След това завърналият се член на семейството докладва на останалата част от семейството дали е възможно то да се върне или не. За международните организации ще бъдат трудно да проследят завърналия се член на семейството и съответно да му помогнат, ако неговото местоположение е неизвестно.
237. Много ВРЛ са се завърнали в лагерите и приемащите ги общности поради финансовата ситуация. В освободените райони няма работни места и просперитет. Като пример източникът отбеляза, че е станало много скъпо да се наемат жилища в източната част на Мосул и много хора не могат да си позволят да живеят в града.

Профил на лица, които са обект на атаки и преследване

238. Според източника е трудно да се определи конкретен профил на лицата, които биват атакувани или преследвани. Често това зависи от лицата и организациите, които са в районите. Има съобщения от различни НПО, че има произволен тормоз на връщащите се ВРЛ, а някои трябва да плащат, за да могат да се върнат. Някои ВРЛ може да имат лични проблеми със СНМ, ИСС или силите Пешмерга.
239. Имало е съобщения от източник на партньорски организации за насилие, тормоз и блокиране на достъпа до районите от групировките на милиции спрямо араби сунити и други малцинства. Източникът обаче отбеляза, че е трудно да се посочи точно кои групировки на милиции са отговорни за нарушенията, тъй като извършващите нарушения милиции често се опитват да бъдат неясни и да скрият своята самоличност.
240. Източникът посочи, че най-разпространената причина за атаки е предполагаема принадлежност към ИДИЛ. Най-често това засяга арабите сунити. Ако дадено лице има семейни връзки с бивши членове на ИДИЛ, то ще бъде обект на атаки и преследване. Това засяга жените и децата, чиито съпрузи, бащи или братя са били членове на ИДИЛ. Мъжете най-често биват убити или задържани, поради което жените и децата са още по-уязвими.
241. Подозрението обаче може да бъде демонстрирано по няколко начина. Ако лицето е живяло известно време в район, контролиран от ИДИЛ; ако лицето е избягало от района по същото време, когато ИДИЛ е била победена и/или името му е подобно на заподозряно лице от ИДИЛ, това може да доведе до сериозни подозрения.
242. Последствията за тези хора могат да бъдат много тежки. Има определени лагери, в които са задържани т. нар. съпруги на членове на ИДИЛ. На лицата, заподозрени за връзки с ИДИЛ, може да им бъде забранено да се върнат в района им на произход от лидерите на общността. Освен това жените с предполагаеми връзки с ИДИЛ са били изложени на цялостен тормоз, заплахи и сексуално насилие, насочено срещу жени. Допълнителни последствия за хората с предполагаеми връзки с ИДИЛ би могло да бъде следното: това, че хората не са в състояние да върнат документи за гражданско състояние и по този начин да могат да функционират в иракското общество; това, че хората трябва да прибегват до търгуват секс за услуги, докато са разселени; това, че децата биват задържани или социално отхвърлени; и накрая това, че има лица с повишени психосоциални потребности. Източникът добави, че тази информация идва от НПО, работещи в райони, контролирани по-рано от ИДИЛ, както и че по въпроса не се съобщава достатъчно информация.
243. Източникът подчерта, че нивото на насилие в Нинава изненадващо е спаднало спрямо преди. Все още е имало епизоди на насилие, но степента и обхватът им са по-малки и те се случват в по-малки места.

Малцинства

Йезиди

244. Според източника мнозинство от йезидите не са се върнали в Синджар, защото се страхуват от местната ситуация със сигурността. По-голямата част от йезидите живеят разселени в провинция Дахук, като нараства фрустрацията, че ВРЛ не се връщат в района им на

произход. Според източника йезидите, които са ВРЛ, ще продължат да бъдат разселени още известно време. Йезидите, живеещи извън лагерите, получават някои услуги.

245. Източникът оцени йезидите като уязвима група. На първо място те не са толкова откровени по отношение на своите нужди, колкото другите етнически или религиозни групи. На второ място има висок процент на самоубийства сред йезидите, особено сред младите жени поради депресията, която изпитват, след като са станали жертви на насилието на ИДИЛ. На трето място, тъй като са уязвими, имат много потребности от социални услуги. Въпреки това в повечето случаи те нямат достъп до социални услуги и ако имат, те не могат да си позволят услугите или дори транспортирането до местата, където услугите се предоставят.

246. Източникът заяви, че особено Синджар е непредсказуем. Преди имаше множество въоръжени организации, като всяка от тях контролирала своя район, но сега въоръжените организации се променят често. Има различни мнения за това дали турската групировка ПКК е напуснала Синджар или просто функционира прикрито под различно знаме, поради което се носят слухове за евентуална турска намеса в района.

Християни

247. Според източника християните имат малко проблеми по време на разселването. Някои от притесненията са, че техните домове и имоти са били унищожени в района им на произход и че все още има самоделни взривни устройства. Представители на християнските общности казват, че те не се ползват от общия процес на възстановяване. На първо място християнските общности са малки и им липсва по-мощна подкрепа. На второ място общият фокус за възстановяване е върху по-големи инфраструктурни проекти.

248. Християнските църкви преди са давали финансова подкрепа за християни, които са ВРЛ, но помощта е спряла. Има спекулации, че църквите искат християните да се върнат в районите им на произход, защото се страхуват от етническото реструктуриране на СНМ и искат да запазят християнското население в тези райони.

249. На въпрос дали има някакъв тормоз спрямо християни източникът отговори, че към момента въпросите, които са от значение, са свързани с поминъка и инфраструктурата.

Достъп до РИК

250. Според източника в периода след референдума и политическите сътресения на някои хора не е било позволено да пътуват между РИК и федерален Ирак. Имаше истории за политици от Багдад, чиито семейства са пребивавали в РИК, но не им е било разрешено да влязат. Изглежда, че временно са били наложени някои по-строги ограничения за достъп. Проблемът беше разрешен през пролетта на 2018 г. и ситуацията отново е почти нормална. Няма информация за определени групи, които не са допуснати до РИК.

251. Източникът обаче отбеляза, че не вярва, че много ВРЛ се връщат в лагерите за вторично разселване. В този случай е по-вероятно те да пребивават в лагерите извън РИК.

252. От една страна в кюрдската общност съществува схващането, че бежанците и ВРЛ изхабяват ресурсите на приемащите ги общности. Властите използват това схващане, за да призват за международно и федерално финансиране. От другата страна обаче има известна гордост в кюрдската общност заради схващането, че именно кюрдите се грижат за иракското население. Така че въпреки че има форма на "умора в приемащата общност", няма съобщения за насилие над ВРЛ, а хората, живеещи в приемни общности, все още получават подкрепа от местното население.

Връщания от РИК

253. Според източника не е имало никакви принудителни връщания от региона Иракски Кюрдистан (РИК), както е било наблюдавано в централните провинции на Ирак. Източникът заяви, че след референдума в РИК през септември 2017 г. около 100 араби сунити, които са били ВРЛ, са били насилствено изгонени от лагери в Дебага в лагери край Махмур. Това обаче вероятно е било свързано с напрегнатата ситуация, свързана със сигурността след референдума. Сред кюрдската страна съществуваше страха, че Силите за народна мобилизация (СНМ) ще използват района близо до Махмур, където се намира лагерът, като база за инвазия в РИК.

254. Източникът отбеляза, че много араби сунити, живеещи в лагери на ВРЛ северно от Ербил, ще продължат да бъдат разселени за известно време поради голям брой препятствия, споменати в първоначалната част на този запис.

Училища

255. На въпроса относно закриването на арабски училища в РИК източникът отбеляза, че Министерството на образованието на Ирак по-рано е взело решение за спиране на финансирането за всички арабски училища в лагерите за ВРЛ в РИК от септември 2018 г., когато би започнал новият учебен срок. Въпреки това след сериозни усилия за убеждаване в противното федералното Министерство на образованието казало на източника, че няма да приложи тази заповед, като по този начин позволи на училищата за ВРЛ в РИК да останат отворени след септември 2018 г.²⁹³

256. Според източника решението за закриването на училищата е било взето, защото иракските власти са искали учителите в училищата да се върнат в районите им на произход, за да работят, както и искат да спрат финансирането на заплатите на тези, които не се връщат. Източникът даде пример, като описа структурата на училищата в Дахук. В арабските училища в лагерите за ВРЛ директорите биват наемани от провинциалния съвет на Нинава, който е под властта на Министерството на образованието в Багдад. Таксите за наем на училищата се плащат от провинция Нинава. Учебниците биват платени от правителството на Ирак. Решението засяга финансирането на всички горепосочени елементи. Източникът подчерта, че има над 100 000 ученици в няколкостотин училища. Освен това много от децата вече са загубили много години от образованието си и имат спешна нужда да наваксат, в противен случай могат да се окажат без основно образование. Източникът отбеляза, че кюрдските власти са вярвали, че иракското правителство ще промени решението си и ще продължи да финансира училищата. Освен проблемите за ВРЛ много неправителствени организации, които работят в областта на образованието, са спрели работа.

293 В имейл от 16 юли 2018 г. източникът изпрати информация за това, че федералното Министерство на образованието се е въздържало да приложи заповедта за закриване на училищата за говорещите арабски.

257. Източникът отбеляза, че не само училищата са били засегнати от настояването на иракското правителство ВРЛ да се върнат обратно. Като цяло ВРЛ, които преди са били държавни служители, са били заплашени от иракските власти, че няма да продължат да плащат заплатите им, ако не се върнат. По-конкретно учителите и медицинските сестри са били принудени да се върнат в своите райони на произход.

Киркук

258. Около 150 000 кюрди избягаха от Киркук към РИК през октомври 2017 г., когато иракските сили за сигурност и СМН навлязоха и поеха контрола над района. Повечето от тях са се завърнали в град Киркук, но много малко хора са се завърнали в село Туз Хурмату.²⁹⁴

259. Кюрдите, които не са се завърнали, са тези, които са работили за кюрдските политически органи или службата за сигурност. Според източника хората от Асаиш са избягали заедно с оръжията си и създали известно напрежение в РИК. Изглежда, че те са искали да направят политическо изявление и да създадат впечатление, че са жертви в рамките на разселването си, а не да бъдат обикновени ВРЛ.

Хошанг Мохамед [Hoshang Mohamed], генерален директор, Министерство на вътрешните работи, Съвместен център за координация при кризи (СЦКК), Регионално правителство на Кюрдистан, Ирак

СЦКК е водеща институция на Регионалното правителство на Кюрдистан (РПК) за координация и управление на всички фази на кризи и бедствия като оценка на риска и смекчаване, ранно предупреждение и готовност, реагиране и управление, включително готовност, смекчаване, реагиране и възстановяване на настоящата хуманитарна криза и на всички бъдещи природни и причинени от човек бедствия и кризи, както и нови извънредни ситуации.

Ербил, 23 април 2018 г.

Брой на ВРЛ в региона Иракски Кюрдистан (РИК)

260. Според генералния директор Хошанг Мохамед в РИК има около 1,4 милиона вътрешно разселени лица (ВРЛ) и сирийски бежанци. Ясно открояващото се мнозинство от ВРЛ са арабите сунити. Втората по големина група е на йезидите, при които приблизително 250 000 - 260 000 са ВРЛ. Третата най-голяма група са християните с около 200 000 ВРЛ. Освен това в РИК има 248 000 сирийски бежанци.

261. Източникът отбеляза, че след референдума за независимост на РИК през септември 2017 г. иракските сили за сигурност и милициите поеха контрола върху оспорваните райони от Киркук до Синджар. Повече от 200 000 души, състоящи се предимно от кюрди (приблизително 110 000 души), християни, йезиди и други малцинства, бяха разселени в РИК. Това население от ВРЛ получи достъп до РИК след проверки, свързани със сигурността. Според източника 148 000 от тях все още не са в състояние да се завърнат и понастоящем живеят в региона Иракски Кюрдистан. Някои живеят в лагери, други - в приемни общности при дадено семейство, приятели или наемат квартири.

²⁹⁴ За по-нататъшна информация за разселените лица и за връщането им беше направена препратка към Матрицата за разселване на МОМ.

Ситуация със сигурността за ВРЛ и завръщащите се лица в оспорваните райони

262. Според генералния директор Хошанг Мохамед ситуацията за ВРЛ все още представлява проблем. В настоящия период след ИДИЛ ситуацията е много сложна. В повечето случаи ВРЛ искат да се върнат в района им на произход. Но много фактори правят невъзможно връщането в настоящата ситуация.

263. Ситуацията със сигурността в районите на произход на разселените лица е нестабилна. ИДИЛ има тайни представители в някои райони. Тези представители са активни през нощта, а в провинциите Киркук и Нинева терористичните действия като експлозии, убийства и нападения продължават да се случват (редовно). Освен това ситуацията се характеризира и със значително разпространение на милиции и въоръжени групировки, които не са под контрола на правителството. Според източника милициите са отговорни за много нарушения на правата на човека в освободените райони. В краткосрочен план това е довело до това, че много от завърналите се ВРЛ не се чувстват в безопасност. Освен това милициите представляват заплаха за дългосрочната стабилност на региона. Като цяло източникът отбелязва, че освободените райони като провинциите Нинава, Синджар, Киркук и Салах ад Дин се контролират от различни групировки с милиции, които в някои случаи са разделени по етническа линия. В районите, където милициите са поели контрола, местната гражданска администрация или органи не функционират. Източникът отбелязва, че в освободените райони няма институции за правосъдие в преходния период. По този начин нарушенията на човешките права от страна на милициите често остават безнаказани.

Пречки пред връщането в района на произход

264. Генералният директор Хошанг Мохамед отбелязва, че важна пречка пред връщането е, че много райони все още са пълни с боеприпаси, останали в резултат на войната. Все още могат да бъдат намерени мини, експлозивни и скрити взривни устройства в къщи, които или са били поставени от ИД, или са се оказали там в резултат на боеве.

265. Източникът освен това отбелязва, че ИДИЛ е създала значително недоверие сред местните общности, когато е контролирала района в Северен Ирак. Терористичната групировка успя да атакува етнически групи като християните и йезидите, като отвлече жените, унищожи и/или пляккоса имущество и така създаде недоверие сред малцинствата.

266. Друг важен фактор, който представлява предизвикателство за връщането на ВРЛ, е масовото унищожаване на къщи, сгради и инфраструктура в освободените райони, които са били под контрола на ИДИЛ. Като пример източникът заяви, че квартал Синджар и западната част на Мосул са били напълно унищожени и изглеждат като призрачни градове в момента. Резултатът е, че повечето ВРЛ са загубили почти всичко, което са притежавали.

267. Във връзка с това източникът изтъкна проблема, че не са били отпуснати достатъчно средства за процеса на възстановяване на районите или за подкрепа за връщащите се ВРЛ. Тъй като ВРЛ са загубили всичко, което са притежавали, както и поради критичната икономическа ситуация, те нямат финансови средства да се издържат в районите си на произход.

268. Основно притеснение е, че РПК няма капацитет да предоставя настаняване на ВРЛ. Причината за това е, че много ВРЛ в лагерите в РИК все още не са започнали да се връщат и в същото време значителен

брой ВРЛ се връщат в РИК, след като неуспешно са се опитали да установят обратно в района си. Освен това РПК се притеснява, че държавните служители не са получавали редовно заплатите си и заплатите не са били изплащани вече четири месеца от януари 2018 г. Миналия месец РПК получи част от държавния бюджет от Багдад; сумата обаче не покрива разходите. Източникът добави, че болниците в РИК също нямат капацитет да обслужват и ВРЛ, и приемащата общност.

Вторично разселване

269. Имало е редица ВРЛ, които са се опитали да се върнат в районите си на произход, но заради горепосочените причини е трябвало отново да се върнат в лагерите в РИК. Източникът отбеляза, че от януари 2018 г. над 10 000 души са се върнали обратно в лагерите в РИК, след като са се опитали да се установят в Мосул. Според източника ВРЛ споменават ситуацията със сигурността и по-специално нарушенията, извършени от милициите, като основна причина за завръщането им в лагерите. Втората причина, която ВРЛ споменават, е липсата на поминък и работни места. Източникът заяви, че ВРЛ смятат за по-безопасно да са в РИК, отколкото в районите си на произход.
270. На хиляди семейства с ВРЛ не се позволява да се върнат обратно по предполагаемата причина, че един от членовете на семейството им се е присъединил или е имал връзки с ИДИЛ.
271. Освен това източникът отбелязва, че има случаи на семейства на ВРЛ, които се разделят, т.е., че някои членове на семейството отиват в района на произход, за да проверят състоянието на къщата и т.н., докато други членове на семейството остават в лагера.

Основни потребности за ВРЛ

272. Всички ВРЛ получават основни права, които включват достъп до болници и здравни грижи, достъп до образование и разрешителни за работа, както и други.
273. Условието за ВРЛ в приемащите общности са трудни; хората изчерпват спестяванията си поради икономическата криза. Резултатът е, че ВРЛ се опитват да се преместят в лагерите за ВРЛ, но в лагерите няма място и списъците на чакащите за достъп са дълги. Като цяло лагерите се управляват от много различни организации и органи като Службата за реагиране при кризи на провинция Ербил, офиса в Ербил на Съвместния център за координация при кризи, агенциите на ООН, местните НПО и малцинствените общности. Според източника лагерите могат да отговорят само около 25% от нуждите на ВРЛ, защото за лагерите липсва финансиране.
274. ВРЛ, живеещи в лагери, са малцинство; по-голямата част от ВРЛ живеят извън лагерите заедно с приемащите ги общности. ВРЛ, живеещи в неформални селища, са най-уязвими.
275. Източникът отбеляза, че няма разлика между правата на ВРЛ, живеещи в лагери или в приемни общности. Лагерите предлагат също достъп до образование, медицински услуги и правна помощ. Лагерите също са в състояние да отговорят на специални проблеми като нуждите на жените.

276. Като цяло източникът подчерта, че има пълна свобода на движение за ВРЛ в лагерите. Съществуват обаче някои уязвими групи като самотни жени или жертви на сексуални престъпления, които са ограничени, за да им бъде осигурена закрила.

Натиск от Багдад

277. Федералното Министерство на образованието в Багдад реши да закрие училищата за деца на ВРЛ в лагерите, в които учебният план е на арабски, за разлика от публичните училища, в които учебната програма се преподава на кюрдски език. Според източника властите в Багдад искат да окажат натиск върху ВРЛ, за да се върнат в района си на произход.

278. В същото време ВРЛ не могат да получават заплати от иракското федерално правителство, докато пребивават в РИК. За да получават заплати, те трябва да се дерегистрират като ВРЛ и да се върнат в района им на произход, но ситуацията за много ВРЛ е, че все още не могат да се върнат.

Достъп до РИК и необходими документи

279. Онези, които се опитват да получат достъп до РИК, подлежат на проверки, свързани със сигурността.

280. Има много семейства, които са загубили документите си, което представлява основен проблем за тях, за да получат достъп. В същото време те се страхуват да се върнат в района си на произход, например в Мосул, за да подновят документите си за самоличност. Когато иракчаните търсят услуги в държавните служби, те трябва да покажат един или повече от следните документи: паспорт, удостоверение за гражданство, гражданска лична карта, карта за дажба за храна, информационна карта.

281. По принцип на ВРЛ се издават разрешения за пребиваване.

Връщане на отхвърлени кандидати за убежище от Европа:

282. Генералният директор Хошанг Мохамед заяви, че отхвърлените кандидати за убежище, които се връщат в Ирак, биха имали трудности при завръщането, ако нямат мрежа от контакти, която да ги подкрепя. Особено самотните жени биха били изложени на риск. В приютите няма места, защото те също страдат от липса на финансиране.

283.

Международна неправителствена организация, действаща в региона Кюрдистан

Ербил, 24 април 2018 г.

Достъп през Ербил, регион Иракски Кюрдистан (РИК)

284. Процедурите за достъп са съответно различни в Ербил, Сулеймания и Дахук. Източникът има познания за процедурите за достъп в Ербил, но те не се прилагат непременно в други части на РИК. Процедурите за достъп на ВРЛ до Ербил са процедури, свързани със сигурността, те не попадат в обхвата на нито един закон и подлежат на постоянна промяна в зависимост от сигурността и политическата ситуация в района, като по този начин те не са унифицирани в РИК.
285. Източникът заяви, че възможността за достъп до Ербил се е променила от 2015 г. насам, когато ВРЛ имаха нужда от спонсор за достъп до региона. Процедурите сега са се променили, т.е. ВРЛ трябва да преминат през щателна проверка, свързана със сигурността, на контролно-пропускателния пункт на границата между Ербил и Централен и Южен Ирак, за да получат достъп до РИК. Като пример източникът спомена, че дадено семейство може да получи разрешение да остане в Ербил за един месец на цената на 10 000 иракски динара²⁹⁵ на човек. Тъй като цената на разрешение за пребиваване за семейство и подновяването му е доста висока, в някои случаи източникът може да покрие разходите.
286. Попитан за профила на ВРЛ, които не са допускани в Ербил, източникът отговори, че властите на пунктовете за влизане (контролно-пропускателни пунктове и/или летище) извършват само проверка на името, ако за името на ВРЛ няма подозрения, на семейството ще бъде издадено разрешение за влизане в Ербил, което може да бъде заменено с разрешение за пребиваване от местния офис на Асаиш в квартала, в който то иска да живее. Кюрдите и християните, които искат достъп, няма да бъдат проверявани.
287. Освен това по правило семействата, на които начело са жени на бойци от ИД, няма да получат достъп до Ербил. Решение обаче се взима за всеки отделен случай и от семействата се изисква да представят спонсор. ВРЛ без разрешение за пребиваване рискуват да бъдат задържани и няма да им бъдат предоставяни услуги, нито ще могат да преминат през контролно-пропускателен пункт.
288. По време на превземането на Киркук от иракските сили за сигурност през октомври 2017 г. кюрдите от Киркук имаха достъп до Ербил и нямаха нужда от разрешение за пребиваване. Други групи, обаче, като араби (както сунити, така и шиити), туркмени и християни, се нуждаят от разрешение за пребиваване, за да останат в Ербил.

Разрешение за пребиваване в Ербил

289. В случай че семейството желае да кандидатства за разрешение за пребиваване, е необходимо писмо за потвърждение от мухтарата, за да бъде получено удължаване на разрешението за пребиваване. Разрешението за пребиваване може да бъде подновено за период от шест месеца и след това за още дванадесет месеца. Заявленията трябва да се подават в местния офис на Асаиш. Необходимо е разрешение за пребиваване за араби, туркмени и други представители на малцинствата, които са вътрешно разселени. Източникът посочи, че от 2016 г. не се изисква спонсорство, за да бъде получено разрешение за пребиваване в Ербил. Въпреки това в някои случаи като например при семейства, които са начело с жени, които

295 Съответства на приблизително 7 щатски долара.

не могат да предоставят обосновка за отсъствието на съпрузите си (като удостоверение за развод, свидетелство за смърт и т.н.), както и самотните мъже и жени, които идват в Ербил без семейства, може да се наложи да представят спонсор - отново решението се взема за всеки отделен случай.

290. Източникът добави, че кюрдите и християните никога не се нуждаят от спонсорство, за да останат в Ербил, нито ще бъдат помолени да кандидатстват за разрешение за пребиваване. Като цяло спонсорството не е изискване за които и да било ВРЛ, за да получат достъп до Ербил, независимо от етническия/религиозния произход (вече не - с изключение на случаите, споменати в коментара по-горе). В началото на кризата с ВРЛ през 2014 г. ВРЛ, които бяха християни, не бяха длъжни да получават разрешения за пребиваване в Ербил. Въпреки това през 2016 г. Асаиш започна да издава разрешения за пребиваване и за ВРЛ, които са християни, но все още нямаше нужда от спонсор и това оттогава е така.
291. На въпрос дали ВРЛ, които са туркмени, ще успеят да се установят в Ербил, източникът потвърди, че ще им бъде позволено да дойдат, при условие че са част от някое семейство. Двойките, които са смесени - от лице с арабски произход и лице с кюрдски произход, няма да имат затруднения да получат достъп до Ербил. Източникът обаче не е виждал такива случаи.
292. На въпрос дали кюрдите от Киркук могат да променят статута си на пребиваване източникът отговори, че кюрдите от Киркук няма нужда да променят статута си на пребиваване и не се изискват специални документи, за да влязат в РИК. Всъщност като цяло хора кюрдското население, независимо откъде в Ирак са дошли, не се нуждаят от специални разрешения от какъвто и да било вид в РИК. Други етнически малцинства, включително йезиди, шабази, християни, също няма да имат проблеми с получаването на разрешение за пребиваване. Туркмените от Киркук също нямат проблеми с достъпа - и докато туркмените от Тел Афар имаха трудности в миналото, това вече не е така.

Лагери за ВРЛ в област Ал Хамдания

293. Лагерите за ВРЛ в провинция Ербил се управляват от правителството (СЦКК/Благотворителна организация "Барзани") с подкрепата на ВКБООН. Източникът предоставя правни услуги и мониторинг на закрилата. За да имат достъп до лагерите, хората трябва да преминат през контролно-пропускателен пункт на силите Пешмерга, на който понякога на самотните мъже бива отказан достъп. Обслужването в лагерите отговаря на хуманитарните стандарти.
294. Попитан за профила на ВРЛ, живеещи в тези лагери, източникът каза, че има арабски семейства, които са избягали от окръг Ал Хамдания в източната част на Мосул. Много къщи в тези села са разрушени. По-голямата част от семействата в лагера обаче са от град Мосул и Западна Нинава (Баадж, Зумар, Тал Афар и др.).
295. От цялото население в тези лагери 20 до 25 процента са семейства, оглавявани от жени. Източникът допълнително информира, че част от семействата, живеещи в лагерите, са се опитали да се върнат в къщите си. Семействата обаче са се върнали в лагерите.
296. На въпрос дали на ВРЛ, живеещи в лагери, ще им бъде позволено да напуснат лагера, за да свършат някаква задача, източникът отговори, че няма ясна политика по този въпрос, но като цяло ВРЛ се нуждаят от основателна причина, за да излязат

от лагерите. Асаиш отговаря за обработката на молбата за излизане от лагерите. В повечето случаи от тях се изисква да впишат, че излизат, когато напускат лагера, и да бъде регистрирано, когато се върнат.

Връщане в районите на произход

297. Попитан дали са били извършени принудителни връщания от РИК в оспорваните райони, източникът отговори, че няма данни за каквито и да било принудителни връщания. В лагерите, обхванати от източника, има изчисления, че около 15 000 души са се завърнали.
298. Попитан за броя на завърналите се, източникът се позова на доклад на Работната група за връщания, която заяви, че от февруари 2018 г. в Киркук е имало общо 270 852 завърнали се лица, от които по-голямата част са се завърнали през август/септември 2017 г. 25 830 (или 10% от общия брой на върналите се) са казали, че са били разселени в провинция Ербил непосредствено преди да се върнат.
299. ВРЛ, които са се върнали в районите си на произход, в много случаи предварително са знаели от други членове на семейството какво е било състоянието на техните къщи. Семействата, които се завръщат, трябва да отидат при местния мухтар при завръщането си. Семейства от източната част на Мосул и Анбар са започнали да се завръщат.
300. Кюрдите, които са избягали от Киркук по време на поемането на контрола над него от ИСС, не са се върнали обратно.²⁹⁶ Попитан за връщанията в Туз Хурмату, източникът отговори, че 60-70% от кюрдските семейства, които са били изселени след октомври 2017 г., са се завърнали. Останалите 40% не са се върнали предимно поради факта, че все още не са достъпни услуги и районът не е 100% сигурен. Според източник, който работи за НПО за закрила в Туз Хурмату, дори онези, които са се завърнали, са склонни да обезпечат, че разполагат с подслон на друго място, в случай че трябва отново да напуснат Туз Хурмату.
301. Някои християни са се върнали в исторически християнски райони, които искат да възстановят.

Сигурност

302. По отношение на сигурността в РИК източникът каза, че сигурността варира във всяка област. В РИК не е имало размирици от страна на която и да било от въоръжените организации: ИСС, СММ и ИДИЛ. В Нинава, Салах ад Дин и Киркук има останали бойци на ИДИЛ. Освен това източникът заяви, че има милитаризация на хуманитарното пространство и страх от отмъщение от страна на въоръжени групировки, както и от общността. Това означава, че в лагерите има присъствие на въоръжени организации. Това все повече се е оказало проблем след референдума през октомври 2017 г. в лагерите в Ербил, където лица, работещи във въоръжени сили, открито носеха униформите си, оръжие и вкарваха военни превозни средства в лагера. Източникът е настоявал заедно със своите партньори да се гарантира, че лица, свързани със силите Пешмерга или с други сили, ще свалят униформите и оръжията си, преди да влязат в това пространство. Според източника това е продължаващ проблем и засяга лагерите и в други райони на страната (макар и с различни въоръжени участници) - може би в по-тревожна степен в лагерите в Мосул.

²⁹⁶ За повече информация относно връщането на ВРЛ в Киркук, източникът направи препратка към НПО, наречена "Ненасилствени сили за мир", Сулеймания и "Социално проучване", Нинава.

Възстановяване на загубени документи

303. Източникът информира, че в оспорваните райони има три временни офиса под шапката на Министерството на вътрешните работи в Багдад, в които ВРЛ могат да възстановят загубените си документи. Тези офиси функционират в Мосул, Каяра и в Хамам ал Алил. Въпреки това не всички завърнали се лица биха могли да получат или намерят своите лични документи в тези офиси, а ВРЛ от източните лагери получават документи от Асаиш в лагера, преди да се върнат.
304. Основното предизвикателство по отношение на документите за самоличност е, че ИДИЛ е издавала свои документи на хора, живеещи под неин контрол. Сега е трудно за жените, които са живели под контрола на ИДИЛ и са овдовели, да докажат своето гражданско състояние. Съществува риск, че децата, които са били родени под контрола на ИДИЛ, ще останат без гражданство.
305. Източникът е улеснявал и е настоявал мобилни мисии от съдилищата в района на Хамдания да проведат посещения в лагерите в източната част на Мосул, за да улесни издаването на граждански документи. Процедурата за възстановяване на загубен документ, замяна или подновяване на граждански документи е проверка на миналото, извършвана от иракските федерални органи, за да се види дали въпросното лице не е свързано с ИДИЛ. Това не е законова уредба; това е мярка за сигурност, която се провежда в специфични райони и по-специално в райони, които са били под контрола на ИДИЛ. Ако проверката не покаже нищо, лицето може да отиде в Службата по граждански въпроси, която ще възстанови, замени или поднови документа. Според източника обаче възстановяване на документите отнема много време. Властите не разполагат с достатъчно персонал и нямат достатъчно финансиране, а изоставането на случаите е голямо.

Международна организация по миграция (МОМ)

Ербил, 24 април 2018 г.

Международната организация за миграция (МОМ) за Ирак работи в Ирак от 2003 г., като предоставя помощ, свързана с миграцията, варираща от хуманитарна помощ, насочена към бежанци от Сирия и вътрешно разселени лица (ВРЛ) и до предоставяне на техническа помощ за правителствени партньори.

Достъп до РИК

306. Относно възможността за достъп до РИК МОМ заяви, че ВРЛ вече могат да получат достъп до РИК, при условие че могат да покажат документ за самоличност. За да бъде получен достъп до РИК, в много случаи спонсор вече не е необходим. Наскоро властите в РИК смекчиха позицията си относно изискванията за влизане, така че всички иракчани, независимо от техния етнически и религиозен произход, могат да влизат в РИК без спонсор. Според МОМ от шабаците няма да бъде искано да представят спонсор. МОМ добави, че всеки, който преминава границата на РИК, ще трябва да се представи в офиса на Асаиш.

307. При влизане през контролно-пропускателния пункт името и документите за самоличност на ВРЛ се проверяват в база данни и се издава разрешение за пребиваване за един месец. Преди това само семействата получаваха едномесечно разрешение за пребиваване, но в момента всички получават едномесечно разрешение за пребиваване, с изключение на самотни мъже, които са араби сунити или туркмени сунити. Тази промяна в процедурата се случи преди месец.
308. На въпроса кой орган на РПК ръководи контролно-пропускателните пунктове на РИК, източниците отговориха, че Асаиш осигурява функционирането на контролно-пропускателните пунктове.
309. На въпрос дали има черен списък с нежелани хора в РИК МОМ отговори, че в организацията са чували за такъв списък. МОМ не знае за случаи, при които органите на РПК не са пуснали иракчани в РИК.
310. Когато иракските сили за сигурност превзеха оспорваните райони, Асаиш напусна района. МОМ няма информация за арести на контролно-пропускателните пунктове.

Разрешение за пребиваване за РИК

311. За да бъде получено разрешение за дългосрочно пребиваване в РИК, т.е. за повече от месец, трябва да бъде осигурен спонсор. Разрешение за пребиваване ще бъде издадено за шест месеца и може да бъде подновено за дванадесет месеца. От ВРЛ, които са християни, не се изисква да предоставят спонсор, различен от църквата, която ще бъде като спонсор за тях.

Свобода на движение за ВРЛ

312. Според МОМ ситуацията със сигурността се е стабилизирала за ВРЛ. За да могат ВРЛ, живеещи в лагери, да се преместят извън лагерите, те ще се нуждаят от одобрение от ръководството на лагера, което взема мерки за сигурност. ВРЛ, живеещи в лагери, могат да получат едnodневна карта за достъп. Когато напускат лагера, те оставят картите си за самоличност при ръководството на лагера.
313. ВРЛ от Мосул, които желаят да отидат и да проверят къщата си, ще се нуждаят от разрешение след проверка, свързана със сигурността. В случай че преминат проверката, те трябва да се регистрират като връщащи се и да им бъде разрешено да пътуват обратно до района на произход. В случай че не е възможно да се установят отново в къщата си, ще им бъде разрешено да се върнат отново в лагера. МОМ добави, че много християни ВРЛ, които са напуснали Анкауа, християнската махала в Ербил, за да проверят къщите си, са се върнали в Анкауа. МОМ подчерта, че ВРЛ, които напускат РИК, за да отидат и проверяват района си на произход, могат отново да се върнат. ВРЛ обаче не могат да избират между лагерите.
314. МОМ заяви, че съгласно опита, който имат, причините, поради които ВРЛ се оказват вторично разселени, са свързани с липсата на услуги и възможности в областта на произход. Източниците на МОМ не споменават злоупотреби от страна на иракските сили за сигурност или СММ като причина за вторичното разселване.

Лица, връщащи се от Европа

315. МОМ предоставя помощ на иракските лица, завръщащи се от Европа. Услугите, предоставяни на връщащите се лица, зависят от споразумението за връщане, сключено с изпращащата страна. МОМ като начало

го посреща на летището и ги транспортира до дома им. През 2017 г. MOM е оказала помощ на 7400 връщащи се лица (2016 г.: 12 000 връщащи се лица), от които половината са получили пакет за реинтеграция при връщане, който в зависимост от пакета може да се е състоял от пари, обучение за заетост и препитание, както и издръжка за жилище.

316. MOM подчерта, че в процеса на интеграция подкрепата от общността е жизненоважна на три нива:

317. На първо място индивидуалната подкрепа е важна в смисъл, че е по-лесно да се реинтегрирате, ако имате добри отношения със семейството си. За завръщащите се без семейство реинтеграцията ще бъде трудна поради високите разходи за живот. По отношение на жилището може да е проблем да наемете апартамент или дори хотелска стая, тъй като хотелите споделят списъка на гостите си с Асаиш. Дори на образованите хора им е трудно да живеят сами без семейството си.

318. На второ място способността на общността да приеме лицето е централен елемент за реинтеграцията. В някои случаи в дадена общност се появяват няколко завръщащи се лица едновременно и може да няма работни места за всички тях. След няколко седмици завръщащите се лица започват да се сблъскват със социални проблеми особено ако не успеят да си намерят работа. Икономическата ситуация на всяко връщащо се лице се отразява на устойчивостта му. MOM подчерта, че мрежата от социални контакти е от решаващо значение за реинтеграцията и за достъпа до работни места. За завръщащите се лица на възраст под 25 години приятелите им може да са по-важни от семейството, но по отношение на възможностите за работа семейството все още е важен фактор.²⁹⁷

319. MOM добави, че завръщащите се лица са смятани за тежест за РИК, тъй като основният фокус в върху ВРЛ. Тъй като Ирак няма какво да предложи на завръщащите се лица, много от тях смятат отново да напуснат страната.

320. Инфраструктурата е третият важен фактор в смисъл, че често има много малко възможности в селските райони.²⁹⁸

321. По отношение на завръщането на семействата е предизвикателство да бъдат намерени училища за децата в смисъл, че държавните училища може да са пълни и приемът е разрешен само през септември, а частните училища са скъпи. На въпроса за това на какво ниво могат да започнат образованието си децата при завръщане MOM отговори, че децата ще бъдат тествани. Повече от 70 процента от завърналите се от чужбина лица нямат средно образование.

322. MOM освен това обясни, че повечето от завръщащите се отиват в селските райони на Сулеймания, Халабджа и Рания. Не се препоръчва връщане в Нинава, Анбар, Салах ад Дин и Дияла.²⁹⁹ Въпреки това

²⁹⁷ На семинара за мрежата на ЕСПОУ в Ирак от 4 май 2018 г. MOM направи презентация, по време на която обясни, че устойчивостта на възвръщаемостта зависи от възможностите за малък бизнес. MOM добави, че безработицата нараства и заплатите не отговарят на нуждите. Сирийските бежанци в РИК заемат работни места и приемат по-ниско заплащане от приемащата ги общност.

²⁹⁸ На семинара за мрежата на ЕСПОУ в Ирак от 4 май 2018 г. MOM направи презентация, по време на която обясни, че общественият транспорт почти не съществува и хората трябва да пътуват с кола.

²⁹⁹ На семинара за мрежата на ЕСПОУ в Ирак от 4 май 2018 г. MOM направи презентация, по време на която обясни, че много ВРЛ от Мосул са успели да се върнат в Мосул. ВРЛ, които са били държавни служители, бързо взеха решение за връщане, за да запазят работните си позиции.

връщането може да се извърши и при специални случаи, в които ще участва ВКБООН. От октомври 2017 г. е нямало случаи на връщане в оспорваните райони.³⁰⁰

Процедура на летището за връщащи се лица

323. Когато иракски гражданин се завърне доброволно през летищата в Ербил или Сулеймания³⁰¹, лицето може да представи паспорт. В случай че в паспорта няма печат за излизане, връщащото се лице ще бъде разпитано. Няма процедура за това в каква степен той или тя ще бъде разпитан/а, следователно разпитът зависи от служителя по сигурността на летището.³⁰² Основанието за разпита е съмнението, че въпросното лице е отишло в контролиран от ИДИЛ район в Сирия и оттам в Европа.
324. На въпрос дали е възможно човек да напусне Ирак без печат за излизане в паспорта МОМ отговори, че това е невъзможно. Всички паспорти се подпечатват на летищата при излизане, както и на контролно-пропускателните пунктове на сушата, както и в същото време се взимат пръстови отпечатащи.
325. В случай че паспортът бъде загубен, е възможно да се представи пасаван, издаден от иракско посолство в Европа, заедно с документ за самоличност. Връщащите се лица, които представят пасаван, а не паспорт, ще преминат през по-щателна проверка на летището.
326. МОМ също така обясни, че когато се връщат в РИК, хората, които произхождат от РИК, ще получат достъп до РИК, като представят единствено пасавана. На християните от Ербил ще бъдат зададени само няколко въпроса, докато на връщащите се от Мосул ще бъдат зададени още въпроси.
327. На всеки гражданин на Ирак, който се завърне през летищата в РИК, ще му бъде позволено да остане в РИК три дни. Удължаване на това тридневно разрешение за пребиваване обаче би било трудно за получаване.³⁰³ Посетителите като например иракчани на почивка ще получат виза за две седмици.

300 На семинара за мрежата на ЕСПОУ в Ирак от 4 май 2018 г. МОМ направи презентация, по време на която обясни, че основният проблем за връщане към в РИК е натискът върху приемащата общност. По отношение на освободените райони - там липсват жилища, много къщи са били унищожени изцяло или частично, особено в Нинава, където са били разрушени много села. Много ВРЛ се притесняват, че къщата им ще им бъде иззета, ако не се върнат. За да проверят ситуацията в района си на произход, ВРЛ отправят въпроси към своите роднини или съседи в района. След референдума за независимост имаше нова смяна на властта и по тази причина има страх от силите за сигурност. Някои ВРЛ взеха решение да се върнат пак в лагера или в съседен район, което доведе до втора вълна на разселване.

301 На семинара за мрежата на ЕСПОУ в Ирак от 4 май 2018 г. МОМ направи презентация, по време на която обясни, че летищата в Ербил и Сулеймания са получили от Министерството на вътрешните работи в Багдад пълното право да предоставят право на влизане. Отговорните служители имат право да вземат решения за влизане в РИК. След повторното отваряне на летищата в Ербил и Сулеймания те трябва да прилагат същите правила както преди референдума за независимост от 25 септември 2017 г. По време на забраната за полети спрямо РИК връщането в района на РИК стана трудно в смисъл, че мигрантите трябваше да ходят до Багдад. МОМ освен това заяви, че тези мигранти, които често не говорят арабски, не са изправени пред проблеми. На летищата в РИК нещата функционират както преди, те все още не са получили никакви по-нататъшни актуализирани насоки от Багдад. Хората все още могат да се върнат с европейски пасаван, както и все още могат да получат виза на летището. Това може да се промени след изборите или когато бъде сформирано новото правителство. Системата е свързана с Багдад, но персоналет на летището е все още същият.

302 На семинара за мрежата на ЕСПОУ в Ирак от 4 май 2018 г. МОМ беше попитан дали връщащите се, които нямат печат за излизане в паспорта си, ще бъдат проверявани от иракските федерални държавни органи. МОМ отговори, че в няколко случая мигрантите са били изпратени в Багдад, за да бъдат проверени. Към момента на органите на РПК е даден достъп до базата данни на иракските федерални власти.

303 На семинара за мрежата на ЕСПОУ в Ирак от 4 май 2018 г. МОМ направи презентация, по време на която обясни, че за иракчани, които произхождат от Анбар, Нинава, Салах ад Дин и Дияла, сега е по-лесно да получат разрешение за пребиваване в РИК в зависимост от документите им за самоличност. В случай че в паспорта им няма печат за излизане, ще им бъдат зададени въпроси. Самотните мъже трябва да посетят Асаиш, за да получат удължаване за един месец.

328. В последно време няма арести по летищата на РИК. Преди отварянето отново на летищата в РИК имаше още задържания. MOM добави, че властите не споделят информация относно задържаните. MOM знае за лица, които са се завърнали от чужбина и са били задържани и ескортирани директно към полицейско управление. Когато MOM е попитала тези хора какво се е случило, те са посочили сходство на имена, липса на спонсор и фалшиви паспорти като причини да бъдат задържани. Продължителността на задържането обикновено е била 1-3 дни, докато случаят не бъде разрешен.
329. MOM спомена жена от Мосул, която е била откарана в полицейското управление и е останала там три дни, докато семейството ѝ е дошло да я вземе.³⁰⁴
330. Лице, което се връща в Багдад или Басра, се нуждае от паспорт или пасаван, издаден от иракско посолство или консулство. Те не приемат пасаван, издаден от чуждо посолство.
331. В кореспонденция по електронна поща от 5 юли 2018 г. MOM потвърди, че е нямало промени в процедурите за достъп до летищата в Ербил и Сулеймания след изборите през май 2018 г..

Ситуация за ВРЛ от Киркук

332. Когато иракските сили за сигурност превзеха Киркук на 16 октомври 2017 г., приблизително 10 000 семейства напуснаха Киркук и избягаха в РИК - половината от тях в Ербил и половината от тях в Сулеймания. MOM не знае причините, поради които някои кюрдски семейства, които са избягали, все още са в РИК. MOM предполага, че някои от тях имат роднини в РИК, други семейства може да се страхуват, че ще бъдат санкционирани от иракските федерални власти в Киркук поради по-ранните им позиции, а някои може да изчакват, за да видят развитието след парламентарните избори в Ирак. Семействата, свързани с ДПК, се страхуват да се върнат без власт; в същото време семействата, свързани с ПСК, имат по-добри отношения с иракските власти.
333. Половината от кюрдите, избягали в Ербил и Сулеймания, са се върнали в Киркук. Кюрдите, които са свързани с ДПК и ПСК, все още продължават да пребивават в РИК и ще е така може би поне до парламентарните избори. По отношение на членовете на ДПК на високо ниво - на тях може да им е трудно да се върнат в Киркук. За членовете на ДПК на ниско ниво може да е по-лесно. MOM не знае за кюрди, които са били малтретирани в Киркук. В новините имаше една или две истории за отвлечане на туркмени. Но като цяло, добави той, дори кюрдите казват, че ситуацията в Киркук сега е добра. На въпрос какво имат предвид кюрдите в Киркук, когато описват ситуацията в Киркук като "добра", източникът отговори, че за кюрдите, когато описват ситуацията като добра, те имат предвид преди всичко ситуацията със сигурността. Тези, които живеят в Киркук, се чувстват достатъчно в безопасност, за да бъдат в града.

Въоръжени сили в Киркук и други освободени райони

334. На въпрос за въоръжените сили, които контролират Киркук, MOM каза, че в град Киркук и Дибис няма Сили за народна мобилизация (СНМ). Поради много оплаквания от СНМ премиерът нареди те да се изтеглят. Все още обаче има СНМ на други места в провинция Киркук;

304 На семинара за мрежата на ЕСПОУ в Ирак от 4 май 2018 г. MOM направи презентация, по време на която обясни, че в случай че иракски гражданин не може да получи достъп до РИК, той или тя ще бъде прехвърлен/а в полицейско управление. Освобождаване ще бъде предоставено, когато член на семейството дойде и докаже самоличността на лицето.

те се намират основно извън град Киркук, т.е. в неговите предградия. На въпрос дали злоупотребите от страна на СНМ ще бъдат съобщени в пресата МОМ отговори, че в някои области публикуването на информации в пресата е доста интензивно.

335. Извън Киркук, в планината Хамрин има тайни клетки на ИДИЛ. Тези тайни клетки атакуват иракските сили за сигурност и СНМ, а до известна степен и цивилните. В медиите беше споменато, че 11-15 членове от едно семейство са били убити на фалшив контролно-пропускателен пункт. МОМ нямаше повече информация за този инцидент.
336. По отношение на семействата на бойците на ИДИЛ МОМ заяви, че на семействата на бойци на ИДИЛ няма право да се връщат в района им на произход, включително в Мосул. Лице, свързано с ИДИЛ, ще подлежи на арест.
337. Ако трябва да бъдат сравнени иракските сили за сигурност и СНМ, иракските сили за сигурност имат преимущество. Има известно военно сътрудничество със силите Пешмерга. Иракските сили за сигурност и СНМ нямат достъп до РИК, както силите Пешмерга и Асаиш нямат достъп до Киркук или до други оспорвани райони.
338. На въпрос дали ИСС и СНМ знаят за случаи на насилие над цивилното население в освободените райони МОМ отговори, че те не знаят за такива случаи.
339. На въпрос дали е приоритет за иракските сили за сигурност и за СНМ да преследват заподозрени лица в РИК МОМ заяви, че това не е така.

Загубени документи за самоличност

340. МОМ отбеляза, че ВРЛ трябва да се върнат на мястото си на произход, за да подновят загубените си документи. Възможно е да човек да придобие нови документи за самоличност, въпреки че всички оригинални документи са били изгубени. Когато ВРЛ подадат заявление за преиздаване на изгубени документи за самоличност, те трябва да доведат с тях член на семейството, който може да потвърди самоличността им.
341. Последното решение за хората, загубили личните си карти, е централното място в Багдад.

Служител, работещ в офис на ООН, който има представителство в Ирак.

Притеснения

342. Източникът изрази загриженост относно продължителността на задържанията преди досъдебното производство в региона Кюрдистан, особено в случаите, свързани с тероризма, поради големия брой арести по време и след операцията в Мосул.
343. Законът за борба с тероризма в региона Кюрдистан № 3 от 2006 г. позволява признанията, получени чрез изтезания, да бъдат използвани като доказателство в съда, ако бъдат представени допълнителни доказателства в полза на твърденията (Член 13). Съгласно същия Член на Закона за борба с тероризма подсъдимият има право да съди физическото лице,

който го е измъчвало, но не и правителството, и то само за тежки телесни повреди, но доколкото на източника му е известно, такова дело никога не е било успешно заведено. Законът престана да действа на 16 юли 2016 г. поради политическата безизходица в Регионалния парламент на Кюрдистан по това време, но продължава да се прилага за престъпления, за които се твърди, че са извършени преди датата на изтичане на действието на закона (което повечето престъпления, за които се твърди, че са извършени от ИДИЛ). Законът започна отново да се прилага без изменение на 1 юли 2018 г. и доколкото източникът знае Регионалният парламент на Кюрдистан предстои да разгледа изменения в закона.

344. Източникът съобщи, че условията в арестите за обща престъпност в региона Кюрдистан като цяло са приемливи, но местата за задържане, в които са задържани заподозрените в тероризъм, са пренаселени, а услугите там са недостатъчно налични, което създава опасения относно радикализацията на задържаните. Източникът беше обезпокоен от множеството съобщения за изтезания или тормоз по време на арест или разпит. Заподозрените за тероризъм биват държани в съоръжения, управлявани от разузнавателните служби Асаиш, заедно със заподозрени за други престъпления, свързани със сигурността, наркотици и измами. Достъпът за оценка на условията в някои от тези съоръжения е ограничен.
345. На въпроса дали някой някога е бил оправдан по обвинения за тероризъм в региона Кюрдистан източникът отбеляза, че статистически данни биват съобщавани редовно от Висшия съдебен съвет на региона Кюрдистан и те показват, че има и оправдателните присъди.

Белкис Уили, "Хюман Райтс Уоч"

Среща по "Скайп", 19 април 2018 г.

Ситуация за ВРЛ в оспорваните райони

346. Белкис Уили отбеляза, че не знае за каквито и да било принудителни връщания на ВРЛ от РИК. Принудителните връщания са по-скоро проблем в някои други части на Ирак. Източникът коментира, че служителите са ѝ казали, че за кюрдите е предимство да разполагат с ВРЛ в РИК, тъй като много финансови средства биват дарявани от международни агенции за кюрдския регион.
347. Много хора от лагерите в РИК нямат право да се връщат, защото произхождат от села в оспорваните райони, за които се твърди, че кюрдските власти не искат да бъдат заселени отново. Като примери източникът посочи селата Хасаншам и Хазир, където има големи лагери за разселените лица, управлявани от РПК. В съседство са изоставени села с много щети, а жителите на селата биват държани в съседния лагер, но не им се дава разрешение, за да напуснат лагера и да се върнат обратно по домовете си, които са само на няколко метра. Мнозина разглеждат това като усилия да се предотврати връщането на араби сунити в райони, които сега са под контрол на РПК. Източниците добавиха, че на арабите сунити от Синджар също не им е позволено да се върнат. Източникът добави, че за много ВРЛ, на които ще бъде разрешено да се върнат, е трудно да се върнат и посочи Синджар като район, който е бил разрушен по време на конфликта и в който е трудно хората да се върнат.
348. Хората вече не бягат към РИК в същата степен, както преди освобождението от ИДИЛ.

Вторично разселване

349. Много ВРЛ искат да се върнат в района им на произход. От РИК има автобуси до Мосул с ВРЛ, които се връщат доброволно. Независимо от това, когато някои ВРЛ видят каква е ситуацията в райони, които преди са били контролирани от ИДИЛ, те решават да се върнат в лагерите в РИК или поради съображения за сигурност, или поради хуманитарни причини, или и заради двете. Хората, завърнали се в района им на произход от лагерите, в някои случаи отново са се върнали в лагерите, защото ситуацията не е добра. Няма отопление през зимата, няма ток, има ограничени възможности за работа и къщите са разрушени.
350. Попитан за профила на лицата, които са се завърнали в РИК от оспорваните райони или Мосул, източникът отговори, че много от тях са араби сунити.
351. По отношение на хуманитарната ситуация в оспорваните райони зимата може да бъде трудна за преживяване, особено в случаите, когато къщата е с щети, а в същото време някои от завърналите се нямат пари за отопление.

Групи, на които не е позволено да се върнат в районите им на произход

352. Попитан за това на кои групи ВРЛ не е позволено да се върнат в района им на произход източникът отговори, че на арабите сунити не се позволява да се върнат в къщите им в Синджар. В края на 2017 г. и началото на 2018 г. някои християни заявиха, че не им е позволявано да се върнат в къщите си. Тези християни обвиниха ДПК за това, че не им позволява да се върнат по родните си места, казвайки, че ДПК иска само хора, които са лоялни към тях, да се върнат в оспорваните райони.
353. Семействата, за които се смята, че имат член на семейството, който се присъединил към ИДИЛ, рискуват да бъдат обект на преследване и атаки, ако се върнат в района им на произход.

Лагери на ВРЛ

354. Някои лагери в РИК все още са отворени, докато други са затворени, за да бъдат спестени пари и защото някои ВРЛ са се завърнали в района им на произход. Силите за сигурност решават кой може да остане в лагерите. По отношение на хуманитарните условия в лагерите за ВРЛ източникът добави, че в повечето лагери на ВРЛ не е разрешено да напускат лагерите и ръководството на лагера изисква те да имат документи за самоличност.

Възстановяване на разрушени къщи в бившите райони на ИДИЛ

355. В източната част на Мосул животът се върна към обичайната ситуация, докато в западната част на Мосул, където бяха разрушени много повече къщи, реконструкцията на къщи е на пауза, докато хората чакат да получат обезщетение, преди да започнат да възстановяват къщите си.
356. В област Хамдания в провинция Нинава много къщи са вече наново изградени; за сравнение - в Тал Афар е започнала само минимална реконструкция на къщи.
357. Белкис Уили заяви, че основният проблем в оспорваните райони след освобождаването на районите от ИДИЛ е огромното количество имуществени спорове. Много къщи са били продадени на много ниска цена

и много от завърналите се страхуват, че отново ще бъдат изхвърлени от къщите си. В райони като Зумар много семейства се притесняват, че след като политическата ситуация се промени и РПК си възвърне контрола над района, те ще бъдат изхвърлени от домовете си.

Майор Акам М. Мустафа [Akam M. Mustafa], Отдел Местопребиваване и паспорти, Международно летище Ербил

Ербил, 23 април 2018 г.

358. Когато пристигне на международното летище в Ербил, гражданин на Ирак ще трябва да представи валиден паспорт. В случай че паспортът е загубен, иракският гражданин, който се връща от чужбина, може да влезе в РИК, като представи пасаван от иракско посолство.
359. В случай че чужда държава желае да депортира иракски гражданин, властите на страната трябва да потърсят разрешение от Министерството на вътрешните работи (МВР). В случай че не бъде дадено разрешение, властите на международното летище в Ербил ще откажат влизане и няма да бъде дадена възможност за преминаване към други части на страната.
360. В случаи на принудително връщане на иракски граждани, които не са регистрирани в региона Иракски Кюрдистан (РИК) и се завръщат със семейството си, властите на страната в чужбина могат да поискат разрешение от Министерството на вътрешните работи (МВР) за влизане в Ирак. Семейството може да остане в РИК. За получаване на разрешение за пребиваване обаче ще е необходим спонсор. Християните иракчани, които произхождат от РИК, не се нуждаят от спонсор.
361. Иракските граждани (особено кюрдските), които са принудени да се върнат в Кюрдистан, трябва да поискат разрешение от МВР, в противен случай администрацията на летището не би могла да им позволи да влязат в страната.
362. И мъжете, и жените под 18-годишна възраст не могат да пътуват без разрешение на родителите.

Генерален директор, Министерството на вътрешните работи, РПК, Сами Джалал Хюсеин [Sami Jalal Hussein]

Ербил, 23 април 2018 г.

363. ИДИЛ вече не контролира територия в Ирак. Въпреки това има малки групи от бойци на ИДИЛ, които извършват операции през нощта в малки села в провинция Киркук и западно от Мосул, където местното население си сътрудничи с тях. Те са нормални граждани през деня, но нощем издигат знамето на ИДИЛ.

364. По отношение на достъпността на РИК за иракчани, които не са регистрирани в РИК, Генералният директор заяви, че иракчаните, които идват на контролно-пропускателните пунктове, ще бъдат проверени в база данни, в която са изброени нежелани лица, престъпници и терористи. Процедурите за влизане в РИК не изискват спонсор. Генералният директор каза, че пътищата между Ербил и Киркук; Дахук и Мосул; Дахук и Синджар са били отворени. Контролно-пропускателните пунктове се контролират от Асаиш.
365. През 2007 г. беше създадена Дирекцията за борба с насилието над жени (ДБНЖ) с офиси в основните градове. ДБНЖ е отворена за подаване на жалби от мъже и жени, които са обект на домашно насилие. В съдилищата на РИК има случаи, в които жените подават жалби срещу мъже в семействата им, както и обратното. Генералният директор заяви, че никой в РИК не бива убит заради тези специализирани дирекции за борба с домашното насилие. Според генералния директор има много случаи на жени, които се обръщат към съдилищата с оплаквания от насилие, извършено от съпрузите им.
366. Националната лична карта е нова електронна и биометрична система за цялата страна, в която всеки гражданин на Ирак ще получи свой личен регистрационен номер. Основният сървър за новата лична карта се намира в Багдад. Системата беше инсталирана в по-големите градове в РИК. Старата лична карта обаче все още се издава извън по-големите градове. Беше определен срок от пет години за прилагане на системата в цялата страна. Данните биват събирани в провинциите и се изпращат в Багдад, където картата бива отпечатана. Процесът по издаване е един месец.
-

Активист за правата на човека

Ербил, 27 април 2018 г.

Ситуация със сигурността

Освободени и оспорвани райони

367. Според източника СНМ имат "преимущество" в освободените и оспорваните райони, т.е. могат да извършват нарушения без последствия. Реалността по места често е, че Иракските сили за сигурност (ИСС) гледат на другата страна, когато СНМ извършват нарушения на правата на човека. Източникът изрази мнение, че СНМ имат подкрепата на важните политически партии в Багдад и че тази подкрепа е по-важна от тази на правителството. Ето защо правителството има ограничена възможност за действие по отношение на милициите. Източникът смяташе, че СНМ атакуват и преследват арабите сунити и кюрдите най-вече в Мосул и Синджар, но и в някои от другите оспорвани области. Според източника най-лошата групировка на милиция е Асаиб ал-Хак, която носи отговорност за убийства и изтезания на цивилни. Не всички СНМ обаче са извършвали нарушения в районите.

368. Цялостната картина на разпределението на властта е донякъде фрагментирана. Различни групировки на милиции контролират различни райони. Освен това източникът отбеляза, че ИСС нямат пълен контрол върху провинция Нинава.
369. Източникът заяви, че въпреки че ИДИЛ вече не контролира нито една територия в Ирак, все още има някои области, в които са събрани нейните бивши членове. Много членове на ИДИЛ са разположени в отдалечения граничен район между Ирак и Сирия. Има много райони, където имат така наречените "тайни клетки", чиито членове например са анонимни през деня и активни през нощта. Източникът посочи райони вътре в и около Хавиджа, както и в планината Хамрин, където ИДИЛ прокопа тунели. ИДИЛ има тайни клетки също в град Мосул и в селата извън Мосул. Трудно е обаче тези клетки да извършват атаки в тези райони, може би с изключение на западната част на града.
370. Източникът добави, че ИДИЛ не е много активна в Дияла и Салах ад Дин, тъй като за нея нямат много пространство там поради присъствието на СНМ.
371. Според източника проблемът е, че много хора от младото поколение, чиито мозъци са били "промити" от ИДИЛ през периода 2014-2017 г., все още споделят екстремистките убеждения на ИДИЛ дори след освобождението. Източникът смяташе, че ИДИЛ все още има капацитета да извършва атаки. Те са насочени срещу иракските сили за сигурност и правителствените служители, когато е възможно. Наскоро ИДИЛ нападна село извън Киркук, в резултат на което беше убит правителствен служител.

Киркук

372. Според източника Киркук е имал специален път в рамките на историята. Провинцията беше критично засегната от кампанията Анфал и проекта за арабизация на бившия режим на Саддам Хюсеин. В резултат на това кюрдите започнаха да прогонват арабите след падането от власт на Саддам Хюсеин. По време на инвазията на ИДИЛ през 2014 г. кюрдите завзеха области, които им бяха отнети през 80-те години. През октомври 2017 г., когато иракското правителство пое контрола върху района след референдума на кюрдите, започна нова вълна на арабизация. Кюрдите в арабските квартали в град Киркук бяха принудени да напуснат, а някои от къщите и магазините, принадлежащи на кюрдите в същите райони, бяха изгорени или разрушени. Същото се случи в Туз Хурмату. Повечето е останало скрито от новините. Извършителите са били СНМ (на арабски: Хашд ал-Шааби).
373. Източникът отбеляза, че много кюрди са напуснали Киркук след октомври 2017 г. По-голямата част от кюрдите са се завърнали, но кюрдите, свързани с политическите партии ДПК и ПСК, както и служителите на Асаиш все още не са се върнали в Киркук. Правителството на Ирак издаде заповед за арест на хора, които са свързани с лидера на ДПК Барзани. Източникът не е запознат със случаи на кюрди, на които не е било позволено да се върнат в Киркук. Източникът заяви, че общата ситуация със сигурността за кюрдите е сравнително безопасна и нормална. СНМ са напуснали Киркук, а иракските сили за сигурност контролират града. Въпреки това СНМ все още имат присъствие в околните села като Туз Хурмату.
374. Ситуацията със сигурността в града е сложна. Нивото на насилие в града е сравнително високо. От една страна различните етнически групи се мразят едни други. Туркменското население

смята, че Киркук принадлежи на тях и те не искат да живеят с други етнически групи. В много отношения арабското население подкрепя туркмените срещу кюрдите. Кюрдите предпочитат да живеят по-изолирани в своите квартали. Източникът добави, че в Киркук има много малко християни. Има голямо недоверие между групите, а атаки с насилие, основани на отмъщение и омраза, се случват често. От друга страна няма реални разлики между етническите групи по отношение на насилието и престъпните действия. Насилието е произволно и всеки може да стане жертва.

Регион Иракски Кюрдистан (РИК)

375. Политическата ситуация в РИК е трудна. Свободата на словото е отбегната. Журналистите и активистите не могат да говорят открито за проблемите в региона като забавеното изплащане на заплатите и нарастващата бедност. Източникът даде примери с четирима журналисти, които са били убити в региона. Примерите обаче не бяха скорошни. По-скорошен пример беше насилственото потушаване на протестите през март и април 2018 г. в Ербил и Сулеймания. Държавните служители - предимно лекари и учители, които излязоха по улиците в знак на протест срещу липсата на заплати и нарастващата бедност, бяха бити и задържани от силите за сигурност. Според източника извършителите са били членове на политическите партии ДПК и ПСК, както и на Асаиш. Мъже, които бяха част от силите за сигурност, бяха облечени в цивилни дрехи и използваша насилие над демонстрантите. Тези мъже няма да бъдат подведени под съдебна отговорност. Източникът посочи, че това е бил ясен знак за фалшивата демокрация в РИК. Хората на власт използват тези политики, за да сплашат населението, така че да останат на власт. Политическите партии се характеризират с непотизъм, корупция и произволни обвинения в тероризъм срещу техни противници. По отношение на правата на човека ситуацията е малко по-добра в Сулеймания, отколкото в Ербил. Политическата среда в Сулеймания, включително в ПСК, е по-открита и свободна, тъй като хората в ПСК са по-добре образовани. В Ербил политическата среда се характеризира с по-голямо потисничество и източникът сравнява ДПК с бившата партия Баас от режима на Саддам Хюсеин.
376. Ситуацията стана по-напрегната преди парламентарните избори през май 2018 г. Опозиционните кандидати бяха или сплашени, или кампаниите им бяха обект на заплахи. Лидерът на Изборната комисия в РИК беше убит, защото очевидно не е искал да сътрудничи на ДПК, въпреки че беше казано, че мотивите за престъплението са свързани със семейството.
377. Източникът отбеляза, че ДПК и ПСК не са изпълнили това, което са обещали на кюрдските избиратели, включително независимост; и по тази причина те ще загубят гласове на парламентарните избори. Като начин да ограничат загубите ДПК и ПСК използваха кампании за сплашване спрямо хората, като им казваха, че могат да разберат за коя партия са гласували, тъй като гласовете се подават по електронен път.
378. "Фалшиви новини" се използват често от медиите, контролирани от политическите партии. Жените, които са политически кандидати, особено са обект на атаки и сплашване. Източникът спомена няколко случая на кандидати от женски пол, които е трябвало да се оттеглят от изборите, защото медиите са публикували видеоклипове, за които се предполага, че показват кандидатите от женски пол в сексуални ситуации. Жените, които са с добри връзки, ще могат да участват във вземането на решения.

379. Според източника най-уязвимите и най-атакувани хора в РИК са следните групи:

- Защитници на човешките права и активисти, защото говорят и защото са в състояние да образуват населението
- Журналистите, които пишат за политическата корупция и за други проблеми, за които партиите, които са на власт, не искат да има публикации
- Държавните служители, които не са получавали заплатите си от няколко месеца.

380. Източникът заяви, че единственият начин, по който човек може да критикува или да се противопостави на хората във властта е, ако е с добри връзки.

381. По отношение на ситуацията със сигурността източникът заяви, че кюрдските сили за сигурност имат пълен контрол върху РИК. Никакви федерални сили за сигурност не могат да действат, а ИСС или СМН не биха могли да бъдат атакувани или преследвани което и да било лице в РИК.

Ситуация за ВРЛ

ВРЛ в РИК

382. Ситуацията за ВРЛ е различна в зависимост от това дали ВРЛ се намират в лагер за ВРЛ или са в приемните общности. За ВРЛ в лагерите ситуацията е много по-добра. Те получават безплатна храна и консумативи, плаща им се издръжка и има достъп до образование и услуги. За ВРЛ, живеещи в приемни общности, ситуацията е много по-лоша. Те страдат от липса на пари, защото не могат да си намерят работа. Каквито и да било спестявания, които може да са имали, са били изразходвани отдавна. ВРЛ, които се връщат от РИК в района на произход, са ВРЛ, които са живели в градските общности, тъй като те страдат най-много.

383. Според източника няма принудително връщане на ВРЛ от РИК в районите на произход. Съществува обаче косвен натиск спрямо ВРЛ да се върнат. Кюрдските власти провеждат кампании за повишаване на осведомеността, които улесняват очакванията на ВРЛ да се върнат в района си на произход.

384. Друг пример е, че офисът в Дахук, който помага на ВРЛ при издаване на документи за самоличност, беше закрит. Това доведе до това, че е по-трудно да бъдат получени нови документи за самоличност, които са много важни за свободата на движение на ВРЛ.

385. На въпрос за слуховете, че арабските училища в лагерите за ВРЛ в РИК ще бъдат затворени, източникът заяви, че все още има арабски училища на всички нива. Не беше чувал за решение за закриване на училищата.

ВРЛ в освободените райони

386. Според източника ВРЛ се връщат в Мосул и Нинава. Източникът разказа за християнската организация "Хамурапи", която работи активно за връщането на малцинствата и особено на християните в техните села на произход. Източникът даде пример и за лекар, който се е завърнал в Мосул, възстановил е къщата си и сега ръководи медицинска клиника в града.

387. Процесът на връщане обаче е сложен и ще отнеме много време. Източникът подчерта, че една от важните дейности, които биват извършвани в момента, е размирирането на освободените райони. Нивото на замърсяване с боеприпаси е много високо и има неексплодирани експлозивни и скрити бомби, разпръснати в населените места. Някои от експлозивите са били поставени умишлено, за да привлекат внимание, поради което децата често страдат най-много.
388. В Мосул има градска администрация, но източникът не знаеше колко ефективна е тя.
389. Източникът заяви още, че поради сложната ситуация в освободените райони има много преждевременни връщания на ВРЛ. Те се оказват вторично разселени, защото не са успели да се установят отново в своите райони; ако са разселени в РИК, те няма да могат да се върнат в лагерите за ВРЛ, а трябва да останат в градските общности.
390. Източникът не е чувал за заплахи от иракските сили за сигурност, нито от Силите за народна мобилизация (СНМ). Предстои иракската федерална полиция да поеме от СНМ отговорността за осигуряване на сигурност в Мосул.

Достъп до РИК

391. Източникът каза, че всеки човек, влизащ в РИК, за да пребивава там, трябва да има спонсор, с изключение на кюрдите. Кюрдите от останалата част на Ирак могат да влизат и да пребивават в РИК без никакви проблеми. Те не се нуждаят от разрешение за пребиваване. Те обаче не могат да променят статута си на пребиваване. Ако те например са регистрирани в Киркук и искат да променят регистрацията си към Ербил, това е практически невъзможно, без да плащат подкупи и да имат правилните контакти. Това може да представлява трудност, когато кюрдите, регистрирани на друго място, трябва да подновят важни документи за самоличност. Те ще трябва да се върнат в провинцията си на произход, за да им бъдат издадени документите.
392. Всички останали етноси ще трябва да имат спонсор, ако искат да пребивават в РИК. За малцинствата като например християните това обикновено не е проблем. Спонсорът ще трябва да отиде с лицето до местния офис на Асаиш, за да попълни документи, за да получи или удължи разрешенията за пребиваване. Съгласно опита на източника няма проверка, свързана със сигурността, на спонсора. Освен това спонсорът е отговорен за лицето, в случай че то извърши някакви престъпления; спонсорът също ще носи отговорност за тези действия и може да бъде подложен на наказателно преследване. Източникът обаче отбеляза, че преди време е чувал за случай, при който спонсор е бил наказан. В зависимост от престъплението присъдата затвор за спонсор е от три до пет години. Източникът добави, че ако спонсор бъде арестуван, той лесно ще бъде освободен, ако има подходящи връзки.
393. Източникът отбеляза, че на всеки човек, който пристигне на летището в РИК, ще му бъде позволено да влезе. Определена дискриминация обаче се случва на граничните пунктове по суша. Като цяло семействата могат да влизат в РИК без никакви проблеми. Младежите и самотните мъже араби често могат да имат проблеми с влизането и в много случаи може да бъдат изпратени обратно в района на произход. Понякога отказът за влизане може да бъде произволен. Източникът отбеляза, че от настроението на пазача може да зависи дали иска да разреши

на лицето да влезе. Често причините за неразрешаване на влизане са или фалшиви лични документи, или съмнение за престъпна дейност. Беше споменато, че на контролно-пропускателните пунктове за влизане в РИК има офиси, които се занимават с разрешаването на пребиваване.

394. Попитан за смесените двойки и за това дали арабин, женен за кюрдка, би имал по-лесен достъп до РИК, източникът отговори, че подобни бракове са много редки, особено в северната част на Ирак, където сектантското и етническото напрежение е високо. Източникът спомена личен пример за лекар, който е арабин шиит, който работи в Дахук и се е влюбил в кюрдска жена. Двамата се сгодили, но тъй като чичовците на жената отказали да ѝ позволят брак с арабин, двойката е трябвало да прекрати годежа.
395. ВРЛ, които преди са пребивавали в РИК и се връщат отново след неуспешен опит за заселване в Ирак, обикновено биват пускани отново в РИК. Те обаче не се допускат в лагерите за ВРЛ, а ще трябва да се установят в приемни общности.

Международна организация, Офис за координация в Ербил

Тази международна организация има офис за координация в Ербил, който обхваща трите провинции в РИК и е с програма, която обхваща бежанци, ВРЛ и върнали се ВРЛ. Източникът на информацията посочва, че предоставената от тях информация се основава предимно на интервюта с ВРЛ, живеещи в Ербил.

Ербил, 26 април 2018 г.

Достъп и пребиваване в РИК

396. Според източника - международна организация с присъствие на място в Ербил и на други места в региона Иракски Кюрдистан, ситуацията по отношение на достъпа до РИК се е подобрила. Въпреки това поради различни практически приложения на процедурите за достъп и пребиваване в трите провинции е трудно да се говори за общоприложими процедури за достъп и пребиваване, тъй като условията се различават значително в трите провинции на РИК и зависят от етническия/религиозния произход на лицето, мястото му на произход и вече съществуващите връзки в РИК. Източникът отбеляза, че някои от по-рано приложимите процедури за проверка, свързани със сигурността и отнасящи се до спонсорството и проверката, свързана със сигурността, в службата за сигурност Асаиш, все още се прилагат. Няма обаче правни норми, закони или официални политики; правилата и процедурите са обект на чести промени в зависимост от развития със сигурността и политическото развитие. Тези промени създават трудности при консултиране на лица относно съществуващите процедури.
397. По-голямата част от вътрешно разселените лица в РИК произхождат предимно от провинциите Нинава и Салах ад Дин, а някои ВРЛ са от Киркук, включително в резултат на смяната на администрацията през октомври 2017 г., когато иракските сили поеа контрола върху повечето от оспорваните области. Съобщава се, че на всички ВРЛ, пристигнали от Киркук във връзка с това, е бил предоставен

достъп до РИК след преминаване на проверка, свързана със сигурността, както и осигуряване на спонсор. Въпреки че изискването за спонсорство беше облекчено или изцяло премахнато, след като Мосул беше отвоюван от ИДИЛ, от някои лица продължи да се изисква да си осигурят спонсор, като това варира за всеки отделен случай. Например за семействата, оглавявани от жени, които не са в състояние да обяснят отсъствието на съпрузите си (т.е. със свидетелства за развод или смърт и т.н.) или за самотни мъже и жени без семейства, се съобщава, че се изисква да отговорят на допълнителни изисквания за спонсорство.

398. Наблюдават се ограничени нови разселвания и новите пристигания на ВРЛ са ограничени. На източника не му е известна информация за новопристигнали ВРЛ, които са били принуждавани да отидат в лагери. Въпреки това влошаващите се икономически условия, липсата на възможности за препитание, повишените цени на стоките, включително наемите, както и постоянните трудности, особено за домакинствата, където глава на семейството е жена, съчетани с намалена хуманитарна помощ и оттегляне на услуги принуждават ВРЛ да се върнат в лагерите, за да получат достъп до предоставяните услуги. Капацитетът на лагерите обаче е ограничен. Източникът наблюдава опашки към лагерите, тъй като се предоставят помощи за храна и други основни услуги.

Разрешително за пребиваване, изискване за спонсорство

399. Изискванията за спонсорство наскоро бяха премахнати за много случаи. Въпреки това няма правни норми, закони или официални политики, които да уреждат тези правила, като процедурите, подлежат на чести промени и често се прилагат по различен начин за всеки отделен случай. Изискването за спонсорство важи също за християни и туркмени. Източникът посочи, че според съобщенията християнската църква често става спонсор на християни. Докато прилагането на изискванията за спонсорство е *ad hoc* и се различава в зависимост от ситуацията и случая, то изискването за спонсорство се прилага спрямо хората, които желаят да получат разрешение за пребиваване в РИК. Дадено лице може да влезе в РИК и ако лицето иска да остане за продължителен период от време, то трябва да се обърне към местния офис на Асаиш, за да се регистрира. Освен това изискването за спонсор в ситуации, когато това се изисква, поставя ограничения относно процедурите за влизане в РИК. Като цяло лагерите ще бъдат спонсор на ВРЛ, но ако лагерът е deregистрирал дадено лице, то ще трябва отново да премине през процедурите за регистрация. На въпрос до каква степен е възможно отново да се премине през процедурата по регистрация и да се получи достъп източникът отговори, че те нямат налична информация.
400. Ако човек влезе в РИК през летище, той ще трябва да се свърже с офис на Асаиш в рамките на 48 часа, за да се регистрира. Първоначалното разрешение за влизане, издадено на разселено семейство или лице, може да бъде заменено с разрешение за пребиваване от местния офис на Асаиш в квартала, в който хората/лицето планира/т да живеят. За получаване на разрешение за пребиваване, което първоначално е валидно за един месец, е необходимо писмо за потвърждение от съвета на мухтарите/окръжния съвет. Разрешителното за пребиваване може да бъде подновено за период от шест месеца и след това за още дванадесет месеца. Заявленията трябва да се подават в местния офис на Асаиш. Необходимо е разрешение за пребиваване за арабите, туркмените и други ВРЛ от малцинствата. На въпрос дали източникът е изпитвал някакви трудности за връщащите се от чужбина в Ирак иракски граждани през летищата в Ербил и Сулеймания източникът отговори, че няма налична информация.
401. Понякога офисът на Асаиш може да спре регистрацията след три до шест месеца. В такива случаи източникът предлага правна помощ.

402. Според източника на някои ВРЛ е отказано влизане в РИК, което обикновено е свързано със съображения за сигурност. Съобщава се, че акцентът върху съображенията за сигурност е довел до задържането на някои лица, за които в миналото е имало повишени опасения, свързани със сигурността. За да получат разрешение за пребиваване, според съобщенията те трябва да имат много членове на семейството, пребиваващи в РИК. Ако нямат много и по-далечни членове на семейството, те ще трябва да преминават през разширена проверка за сигурност.
403. Като цяло ВРЛ, пребиваващи в лагери, не се ползват от свобода на движение. Ако искат да напуснат лагера, включително и до друга провинция, те трябва да съобщят на службата за сигурност - Асаиш.
404. Отговаряйки на въпроса дали би било по-лесно за арабин да получи достъп до РИК, ако арабското лице е женено за кюрдско лице, източникът отбелязва, че смесените двойки може да бъдат заклеимени както от други араби, така и от кюрди.

Оставане в разселване или връщане в района на произход

405. Регионалното правителство на Кюрдистан (РПК) планира да затвори всички лагери за ВРЛ до края на 2018 г., а някои лагери вече бяха затворени. Това доведе до пренаселеност на някои от останалите лагери, което в началото на тази година оказва натиск върху съществуващия капацитет за настаняване в лагерите. Оттогава, както и поради активен процес на връщане през пролетта, ситуацията в лагерите се промени донякъде по отношение на запълнеността и пренаселеността и РПК започна да обмисля сливане на някои от лагерите.
406. Източникът подчерта, че макар че са наблюдавани инциденти с принудително завръщане, степента, в която властите в РИК притискат ВРЛ да се върнат, включва по-малко принуда в сравнение с практиките, наблюдавани в други иракски централни и южни провинции, където за принудителното завръщане и принудителното изселване редовно се съобщава от партньори по закрилата е отбелязано в доклада "Проблеми от критична важност при закрилата", създаден от Националния клъстер за закрила. Въпреки това натискът върху ВРЛ да се върнат в района им на произход се увеличи преди парламентарните избори през май 2018 г.
407. Според източника РПК са решили да затворят училищата на арабски език в РИК през септември 2018 г., което според съобщенията е довело до това много ВРЛ да се върнат в зоните на произход. Източникът добави, че се предлагат часове за наваксване на материал за деца, които пропускат училище за дълъг период.
408. Източникът отбелязва, че има много ВРЛ без документи за самоличност, тъй като значителен брой ВРЛ, както и членове на приемащата общност, или са загубили документите си, или са им били издадени документи като свидетелства за раждане/брак/смърт от ИДИЛ. Иракските власти не признават документите, издадени от ИДИ и тези документи трябва да бъдат подменени. Това има като последствие факта, че хората, които са били родени, сключили са брак или са починали в райони под контрола на ИДИЛ, не могат да имат правилна регистрация на тези големи житейски събития. Това създава проблем особено за децата, които като цяло не могат да бъдат признати за граждани на Ирак и са изложени на риск да бъдат оставени без гражданство. Някои хуманитарни организации помагат на лица с документи с изтекъл срок или с документи, издадени от ИДИЛ, при преиздаване на официални граждански документи. Децата без лична карта не могат да посещават училище. Ситуацията е

дори по-лоша за деца, родени вследствие на изнасилване, или за деца, при които бащата липсва. Източникът отбеляза, че на иракските съдилища ще им отнеме няколко години, за да им дадат законен статут в Ирак. Няма правно основание за документиране на деца, родени извънбрачно. Единственият път е чрез съдилищата, но липсата на правен механизъм продължава да бъде трудност.

409. Освен това източникът отбеляза, че в контекста на придвижването за връщане или на други административни процедури или процедури за документиране много ВРЛ рискуват да не преминат успешно през проверките, свързани със сигурността, тъй като имената им са идентични с тези на лица, които са в списъците с лица, за които Асаиш са поставили ограничения. В такива случаи се съобщава, че те са изложени на риск от задържане и/или злоупотреби в ръцете на Асаиш.
410. Източникът спомена за случаи, в които ВРЛ, живеещи в приемни общности в градските райони, изпитват трудности при подновяване на регистрацията си. Когато регистрацията приключи, властите съобщават, че отказват да я удължават, като по този начин дават сигнал, че лицето вече не може да бъде в РИК. Според източника ВРЛ, живеещи в селските райони, могат да бъдат подложени на по-фин натиск да се върнат.
411. На източника е известна само ограничена информация за ситуацията в Мосул. Източникът обаче обърна внимание на нарастващия проблем по отношение на документите за самоличност. Когато градът беше контролиран от ИДИЛ, ИДИЛ въведе своя собствена система за гражданска регистрация. Тя окуражаваше и улесняваше унищожаването на оригиналните архиви на регистъра, както и на стари иракски документи за самоличност. Вместо това ИДИЛ започна да издава свои лични карти, свидетелства за брак, раждане и смърт и т.н. Тези архиви обаче бяха възстановени от копията, съхранявани в Багдад. Офис за временна регистрация беше създаден от властите в Дахук, за да отговори на нуждите от документацията на ВРЛ от Мосул. След това този офис беше затворен до повторното отваряне на офиса в Мосул, а архивът беше преместен в бюрата за регистрация в Мосул. Този ход принуди ВРЛ да се върнат в Мосул, за да им бъдат подменени документите, но офисите там имат много нисък капацитет, а търсенето е голямо. Според съобщенията хората се отказват от опитите и често продължават да живеят без граждански документи.
412. Според източника в зависимост от това откъде произхождат ВРЛ се смята, че приблизително 10 на сто или по-малък брой от ВРЛ са склонни да се върнат. Някои ВРЛ се опитват да се върнат само за няколко дни, за да проверят състоянието на собствеността си и/или да преценят условията, за да проверят дали е възможно да се върнат. Най-често ВРЛ не могат да се установят поради нестабилната ситуация със сигурността и поради това, че в районите им на връщане липсват основни услуги, което води до тяхното връщане към това да бъдат разселени в РИК. В случаите, когато ВРЛ са напуснали лагера, органите на лагера ще ги deregистрират от лагерите, което може да бъде причина за нови трудности. Често се случва вторично разселване за групи, които не са в състояние да се върнат у дома или да влязат отново в лагерите за ВРЛ. ВРЛ, които се връщат в РИК и са вторично разселени след преждевременно връщане, обикновено получават разрешение за временно пребиваване. Същото важи и за хората, които се връщат от чужбина. Според източника обаче е имало случаи, когато хора са били арестувани или задържани на летището или при опит да преминат сухопътната граница, включително нелегално.
413. Основният риск от задържане при завръщането се е свързан с предполагаемата им принадлежност към ИДИЛ. Друга причина може да бъде, че в паспорта им липсват печати за излизане, като по този начин са подозирани, че

са напуснали Ирак нелегално от район, който по-рано е бил под контрола на ИДИЛ. Каквито и да било връзки с ИДИЛ, дори и да са много малки като например документ, издаден от ИДИЛ, увеличават риска от подозрения за принадлежност към ИДИЛ.

414. Източникът подчерта, че като цяло организацията не насърчава връщането в Мосул или в Нинава.³⁰⁵ Според източника ситуацията със сигурността и наличието на жилища и основни услуги не са се подобрили достатъчно, за да могат всички хора да се върнат. Основните обществени услуги не функционират. Местните органи, включително мухтарите, все още не са се върнали и не са възобновили дейността си. Ситуацията с канализацията не е адекватна.

Международна организация, Полеви офис в Сулеймания

Полевият офис на международната организация в Сулеймания обхваща географския район на провинция Сулеймания (а по време на интервюто обхваща също Ханакин в провинция Дияла). Международната организация посочи, че техните източници са вътрешно разселени лица (ВРЛ), които произхождат от Киркук и Салах ад Дин и живеят в Сулеймания, както и отворени източници и органи на властта.

Сулеймания, 30 април 2018 г.

Възможност за ВРЛ да се върнат в района на произход

415. Според източника - международна организация с присъствие на място в Сулеймания, редица ВРЛ в лагери са изразили намерение да се върнат в района си на произход. Източникът на тази информация са разговори, които международната организация провежда с ВРЛ в лагери. Според статистиката, събрана от Бюрото за разселване и миграция (БРМ), броят на връщащите се ВРЛ намалява.
416. Източникът отбеляза, че въпреки че някои ВРЛ възнамеряват да се върнат, те често не са в състояние да се върнат по множество причини. Според информацията, споделена чрез дискусии във фокус групи, организирани от източника, нестабилната ситуация със сигурността е била основна причина за безпокойство. Докладите за присъствието на СММ в районите на произход и за данните, че те са извършвали тормоз над лица, заподозрени за принадлежност към ИДИЛ, възпрепятстват връщането на много ВРЛ. Друг важен фактор, възпрепятстващ връщането на ВРЛ, е, че в районите на произход липсват основни услуги и инфраструктура, включително функциониращи училища, гражданска администрация, правоприлагащи органи и др. Икономическата криза засяга както

305 Източникът се позовава на следните публикации:

Иракски клъстер за закрила: Профил на лице, върнало се в Нинава - февруари 2018 г., публикуван на 28 февруари 2018 г. Линк: <https://reliefweb.int/report/iraq/iraq-protection-cluster-ninewa-returnee-profile-february-2018> Иракски клъстер за закрила: Профил на лице, върнало се в Салах ад Дин - февруари 2018 г., публикуван на 28 февруари 2018 г. <https://reliefweb.int/report/iraq/iraq-protection-cluster-salah-al-din-returnees-profile-february-2018> Иракски клъстер за закрила: Профил на лице, върнало се в Дияла - февруари 2018 г., публикуван на 28 февруари 2018 г. <https://reliefweb.int/report/iraq/iraq-protection-cluster-diyala-returnees-profile-february-2018>

приемните общности, така и ВРЛ. Освен това има по-малко работни места и спестяванията, които ВРЛ може да са имали, са на привършване.

417. Трети важен фактор е липсата на адекватни условия за настаняване. Много къщи са разрушени и тепърва предстои да бъдат възстановени или домовете са компрометирани със скрити бомби, неексплодирани боеприпаси, както и други експлозивни, останали след войната и т.н.
418. Съобщава се, че има значителен натиск от страна на приемните общности и от страна на централното правителство в Багдад върху ВРЛ да се върнат. Държавните служители като учителите биват насърчавани да се върнат. Според източника има само един регистриран случай на принудително връщане от Сулеймания. През 2017 г. кюрдската служба за сигурност Асаиш нареди на 46 араби ВРЛ, повечето от които произхождаха от Анбар, да напуснат, тъй като те бяха смятани за проблем за сигурността поради връзките на техните близки с ИДИЛ. Според Асаиш опасенията за сигурността са произлезли от сходства в имената. След намеса на организации, свързани с хуманитарната дейност, на групата е било позволено да остане в Сулеймания.
419. Източникът беше обезпокоен от наблюдаваното вторично разселване, което се случва. Според източника причината, поради която се случва, е, че ВРЛ, които се опитват да се върнат, се изправят пред трудности в района им на произход, което ги кара да се установят в пореден район на разселване. Някои се заселват в район, близък до мястото им на произход, а други се връщат на мястото на предишното разселване. За да се върнат отново в РИК, от ВРЛ се изисква да преминат през проверка, свързана със сигурността, извършена от Асаиш. Освен това те се нуждаят от одобрението на кметството, ако се върнат в приемните общности. Източникът обаче не успя да предостави подробности за тези точни процедури. Властите, особено Асаиш, не са склонни да разрешават връщането в лагерите в Сулеймания, докато съобщенията са, че връщанията в лагерите в Ханакин се разрешават по-лесно. Като цяло, завръщащите се ВРЛ, които искат да пребивават в лагери или градски райони, трябва първо да бъдат одобрени от Асаиш.

Достъп до РИК

420. Източникът заяви, че за да се влезе в провинция Сулеймания, е необходимо разрешение от Асаиш. На въпрос дали правилата и процедурите за влизане в провинция Сулеймания се различават от провинции Ербил и Дахук източникът не отговори. По принцип тези правила и процедури са еднакви по отношение на престоя за кратко време. Ако лицата искат да останат за по-дълъг период от време, те се нуждаят от одобрение от Асаиш. За да получат това одобрение, те трябва да преминат през проверка, свързана със сигурността. Източникът не беше напълно сигурен дали винаги има изискване да има кюрдски спонсор; това може да зависи от конкретното местоположение, тъй като условията за пребиваване варират значително между трите провинции в РИК и зависят от етническия/религиозния произход на индивида, мястото на произход и вече съществуващите връзки в РИК. Източникът заяви, че местните офиси на Асаиш в Рания, Пермагун, Арбат и Чамчамал например имат по-ограничаващи политики, за да позволят оставане.
421. Според източника има определени групи, които биват по-внимателно проучвани, когато се опитват да влязат в РИК - по-специално тези, идващи от райони, които преди са били под контрола на ИДИЛ или са били райони на конфликт, като те

според съобщенията са смятани за заплаха за сигурността и често им се отказва разрешение за достъп и/или пребиваване в райони с относителна безопасност въз основа на широки и дискриминационни критерии.

422. Относно кюрдите от Киркук източникът заяви, че част от бежанците, заселили се в Сулеймания, отсядат в къщи, ако могат да си го позволят, а други отиват в лагерите за ВРЛ. Като цяло кюрдите са по-лесно приемани в РИК.

423. На въпроса дали е възможно даден кюрд, регистриран например в Киркук, да промени регистрацията си към РИК източникът отговори, че не е възможно да се промени мястото на регистрация в документите за самоличност. Освен това оспорваните райони се регулират съгласно Член 140 от Конституцията на Ирак, който включва, че не е възможно да се промени мястото на регистрация.

Директор Абдулрахман Исмаел Азаз [Abdulrahman Ismael Azaz], Дирекция за гражданство и гражданско състояние, Ербил, Министерство на вътрешните работи, Регионално правителство на Курдистан

Дирекцията за гражданство и гражданско състояние управлява три отдела: Отдел за лични карти, Отдел за удостоверения за гражданство и Отдел за местожителство.

Ербил, 25 април 2018 г.

Достъп до РИК през летището

424. На въпрос дали някой иракски гражданин, който се връща в Ирак, може да пристигне на летището в Ербил директорът Азаз отговори, че всеки може да пристигне на летищата в Ербил и Сулеймания. По време на периода, когато ИДИЛ контролиреше големи територии в страната, ситуацията беше различна. По това време всеки от Мосул и Анбар щеше да бъде проверяван на летището, за да се предотврати тероризъм. Понастоящем районите, които преди са били контролирани от ИДИЛ, сега се контролират или от правителството на Ирак, или от РПК, което означава, че всички иракчани могат да имат достъп до Ирак през летищата в Ербил и Сулеймания.

425. По отношение на проверката, свързана със сигурността, която се извършва на летището, директорът Азаз отговори, че преди година, когато ИДИЛ контролиреше Мосул и други места в Ирак, членове на организацията са се опитвали да влязат в РИК. Поради тази причина от Асаиш са искали да проверяват личните им документи и да им задават някои въпроси особено ако са били от Мосул, за да попречат на влизането на терористи. Случаят не е вече такъв.

Източник на ООН в Ербил

Ербил, 26 април 2018 г.

Политическа ситуация в региона Иракски Кюрдистан (РИК)

426. Източникът изрази загриженост относно положението след изборите в Ирак. Те биха могли да променят ситуацията в РИК. Източникът посочи, че политическата ситуация и ситуацията със сигурността са се променили драстично след референдума в РИК за независимост през септември 2017 г. Реакцията на Ирак разтърси Регионално правителство на Кюрдистан (РПК) и промени динамиката и баланса на властта между РПК и правителството в Багдад. Иракските федерални сили превзеха Киркук, Синджар и други оспорвани територии. Иракският федерален контрол в РИК се увеличи. Въпреки това продължава процесът за това дали РПК или правителството на Ирак ще контролира граничните пунктове между РИК и съседните страни. Кюрдските сили за сигурност все още контролират двете международни летища в РИК, но според плана Иракските сили за сигурност (ИСС) ще поемат пълен контрол над летищата.
427. Източникът подчерта, че фактът, че иракският премиер Хайдер ал Абади е провел кампания в Ербил, Сулеймания и Дахук в РИК преди изборите е било ново развитие и е показало, че иракското правителство може да се намесва повече във вътрешната кюрдска политика. Що се отнася до изборите за парламент на РИК, дата все още не е определена. Една от причините за това е, че управляващите партии Демократическа партия на Кюрдистан (ДПК) и Патриотичен съюз на Кюрдистан (ПСК) не са готови за тези избори. Източникът добави, че сега се обсъжда валидността на Член 140 от конституцията за статута на Киркук и други оспорвани райони. Кюрдското влияние във федералния парламент може да отслабне, което е друг проблем за кюрдите.
428. По тази причина общата политическа ситуация в РИК не е обнадеждаваща. Сулеймания е известна с по-голямо разнообразие и свобода на словото, но политическата ситуация е по-нестабилна и ПСК е вътрешно разделен. В Ербил и Дахук има слаба политическа опозиция. Повече неофициални ограничения са били поставени по отношение на политическия живот и хората се страхуват да заявят своето мнение. Има съобщения за нарушения на правата на човека спрямо активисти и други лица. Един споменат пример беше неотдавнашното убийство на член на (лидер на) Висшата избирателна комисия в Ербил. Според официални доклади убийството е било мотивирано от семеен спор.
429. Друг пример е спорът по отношение на битката за позицията на президентите съответно в РИК и Ирак. ДПК и ПСК постигнаха съгласни, че позицията на президент на РИК трябва да бъде на член на ДПК, докато позицията на президент на Ирак трябва да бъде член на ПСК. Президентството на РИК обаче е на път да бъде премахнато, поради което ДПК иска президентството на Ирак.
430. Попитан за съдилищата, източникът заяви, че съдилищата функционират, но върховенството на закона зависи от ситуацията. Непотизмът и корупцията са широко разпространени.

431. Освен това източникът заяви, че икономическата ситуация се влошава. Заплатите не са били плащани от много месеци насам. Настоящите заплати се изплащат от федералния бюджет, но правителството в Багдад няма да плати заплатите, които не са били изплатени в РИК през 2017 г. в резултат на изолацията, в която федералното правителство постави на РИК. Приходите от износа на нефт, един от основните приходи в бюджета на РПК, бяха прехвърлени към Националната петролна компания, което означава, че РПК ще получи своя дял от бюджета от правителството на Ирак, а не директно от продажбите на петрол, както беше преди октомври 2017 г., когато кюрдските власти контролираха оспорваните райони.
432. Източникът обаче отбеляза последното положително развитие в отношенията между РПК и иракското правителство. Отношенията между тях се подобриха и напрежението намалява. По отношение на ситуацията с християните източникът заяви, че много малцинства, но и особено християните, усещат, че няма надежда и че нямат бъдеще в РИК. Източникът е чул съобщения за изнудване на християни.

Киркук

433. Според източника сред кюрдското население има цялостно огорчение за това, че са загубили Киркук, който е със статут, подобен на този на Йерусалим за евреите и арабите. Но от друга страна Киркук също има специален статут за арабите и туркмените. Освен това Киркук е смятан за ключов, за да направи кюрдската държава жизнеспособна особено поради богатството на нефт в този район. Това е политизиран конфликт с две гледни точки: кюрдите се оплакват от арабизация, докато арабите и туркмените се оплакват от кюрдизация.
434. Трудно е да се осъществява наблюдение в оспорваните райони, включително върху повторното позициониране на въоръжени групировки, поради което е много трудно да бъде получена достоверна информация за случващото се. ООН обаче потвърждава негативната ситуация, описана от кюрдските власти. Кюрдите обвиняват Мисията на ООН за подпомагане на Ирак (UNAMI) за това, че не съобщава достатъчно на нарушения на правата на човека срещу кюрдите в оспорваните територии. Те обаче не предоставят документи за твърденията, поради което ООН не може да провери инцидентите.
435. ООН заяви, че като цяло ситуацията в град Киркук е несигурна, но се подобрява. Много инциденти в областта на сигурността, както и насилие, все още се случват всеки ден, но това може да бъде или заради престъпност, или заради политика, или комбинация от двете.
436. Според ООН е трудно да се оцени нивото на контрол на Силите за народна мобилизация (СНМ) в оспорваните райони. На много места федералната полиция е заменила СНМ. Въпреки това ООН няма собствени наблюдатели в оспорваните райони, така че информацията, която ООН получава, може да не е безпристрастна.

Приложение 2 Цели

Цели

1. **Ситуацията в райони, контролирани преди това от ИД, особено в провинциите Мосул и Киркук 1.1.**
 - Профил на лица, обект на атаки и преследване от ИД
 - 1.2. Профил на лица, обект на атаки и преследване от шиитските милиции
 - 1.3. Профил на лица, обект на атаки и преследване от иракските сили
 - 1.4. Профил на лица, обект на атаки и преследване от кюрдските сили Пешмерга
 - 1.5. Приоритети и способност на горепосочените сили да преследват лицата, които са набелязали, в райони, контролирани от кюрдите

2. **Ситуация за ВРЛ и завръщащите се лица в оспорваните райони и в райони, контролирани преди това от ИД, особено в провинциите Нинава и Киркук**
 - 2.1. Разпространение на принудителното връщане на ВРЛ в оспорваните райони и в райони, контролирани преди това от ИД
 - 2.2. Профил на връщащите се ВРЛ
 - 2.3. Възможни ограничения за доброволно връщане в оспорваните райони, особено за лица от арабски произход, които са сунити
 - 2.4. Разпространение на принудителното връщане на ВРЛ, които вече са се установили в РИК, в райони извън РИК
 - 2.5. Ситуация със сигурността на завръщащите се лица в оспорваните райони и в райони, контролирани преди това от ИД, ако известно време са живели извън района им на произход

3. **Достъп до РИК и пребиваване в РИК**
 - 3.1. Възможност за влизане и пребиваване в РИК за:
 - Араби сунити, туркмени и кюрди, включително лица от райони, контролирани преди това от ИД, както и отхвърлени кандидати за убежище
 - Двойки, в които едното лице е арабин, а другото е кюрд
 - 3.2. Значение на произхода от РИК по отношение на възможността за влизане и пребиваване в РИК, след като лицето е пребивавало извън РИК (например в Нинава) няколко години
 - 3.3. Разпространение и профил на групи, произхождащи от оспорвани райони, които не могат да влязат и пребивават в РИК

- 3.4. Процедура за проверки, свързани със сигурността, на летището и на гранично-пропускателните пунктове
 - Местоположение на граничните проверки/гранично-пропускателните пунктове на РИК
- 3.5. Заселване на ВРЛ в лагери за ВРЛ в РИК, включително разпространение на принудителното заселване на завърнали се кандидати за убежище в лагерите за ВРЛ.
- 3.6. Значение на мрежата от контакти в РИК за завърналите се кандидати за убежище